

OPENLUCHTRECREATIE

Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein openluchtrecreatie
in de periode 1945 - 1996

PIVOT-rapport nr. 51

Dit rapport is een gezamenlijke uitgaven van de Facilitaire Dienst,
sector Bedrijfsinformatie van het ministerie van Minister van LNV
en de Rijksarchiefdienst/PIVOT van het ministerie van OCW

's Gravenhage, 1998

Tekst : drs. R. van der Wal
Vormgeving : Oldenburg Zoetermeer
Illustraties : W.D. Küller
Zetwerk : FD/IBU-Bedrijfsuitgeverij
Druk : Drukkerij Enroprint BV

ISBN: 90-74442-60-9

ISSN: 0928-04489

© Rijksarchiefdienst/PIVOT. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Rijksarchiefdienst/PIVOT

PROJECT INVOERING VERKORTING OVERBRENGINGSTERMIJN

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een project-organisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld. Immers, eerder overgedragen archieven worden ook eerder volledig toegankelijk voor het publiek. Voor de Rijksarchiefdienst betekent deze termijnverkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, zij overstroomd wordt met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheidshandelen zou bij de invoering van de nieuwe wet in een korte periode moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom van gegevensbestanden geschat op ongeveer 600 strekkende kilometer over de periode 1943-1973 en over de periode 1973-1990 op nog eens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar, noch hanteerbaar is en de opslag ervan te kostbaar, heeft de Rijksarchiefdienst in het kader van PIVOT tezamen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen getroffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moesten reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Onder de Archiefwet 1962 zijn grote achterstanden ontstaan in het selecteren van naoorlogs archiefmateriaal en in het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst. In inspectierapporten van de Rijksarchiefdienst werd daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' dat de Algemene Rekenkamer in 1988 uitbracht, is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van WVC in 1991 heeft toegezegd: fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar (de looptijd van het project). Daarnaast zetten de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen in om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

1. De uitgangspunten van PIVOT

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument ontworpen. De traditionele selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar waarbij de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk is geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in het geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens op zich moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT gaat ervan uit dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganen staat centraal. Met de gegevensbestanden die naar de Rijksarchiefdienst worden overgebracht

moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van deze doelstelling bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken is de methode institutioneel onderzoek van PIVOT. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou moeten zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overbrenging van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT hen daarbij adviseren. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aanvaarde 'Normen voor goede en geordende staat' (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure 'Om de kwaliteit van het behoud: normen 'goede en geordende staat' (Rijksarchiefdienst/PIVOT, 's-Gravenhage 1993).

2. Het institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries ingezet. Zij nemen gezamenlijk ongeveer 130 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening. Per beleidsterrein beschrijft de onderzoeker de historische ontwikkeling van dat beleidsterrein als context van de handelingen die er sinds 1940 zijn verricht. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de periode 1940 tot heden.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt de Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's-Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van een beleidsterrein waarop overheidsorganen handelend optreden en omvat:

1. een historische schets van het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:

- de doelstellingen van de overheid op het beleidsterrein;
- de overheidsorganen en overige actoren;
- de onderlinge relaties tussen de actoren;
- de beleidsinstrumenten;
- een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort.

2. een overzicht van de handelingen die overheidsorganen verrichten of hebben verricht, inclusief:

- de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum);
- de grondslag (bron) van elke handeling;
- het produkt van de handeling (indien bekend).

Zo mogelijk worden de handelingen thematisch of procedureel geordend, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de 'handeling'. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op het totstandbrengen van een produkt, dat een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven en literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip 'handeling' neemt het begrip 'actor' in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. 'Actor' volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als "een overheidsorgaan of een particuliere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein". Strekten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot de handelingen van overheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de Archiefwet 1995 wordt, gebaseerd op de Algemene wet bestuursrecht, onder 'overheidsorgaan' verstaan "organen van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend". Het begrip 'overheidsorgaan' is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden de handelingen van particuliere instellingen niet opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

3. De toepassingsmogelijkheden

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het RIO, worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst, in PIVOT-termen het "basis selectiedocument" (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'bewaren' of 'vernietigen'. De selectielijst volgt uit de beschrijving van het RIO. In overleg met de betreffende instelling(en) wordt aan de hand van deze selectielijst bezien welke gegevensbestanden voor 'de eeuwigheid' geselecteerd moeten worden en uiteindelijk overgebracht worden aan de Rijksarchiefdienst. De ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij verscheidene instanties en de zorgdrager(s) bied(t)(en) de ontwerp-selectielijst aan aan de minister van OCenW. De definitieve selectielijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overbrenging van gegevensbestanden. Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, alsmede de grondslag van die taken en handelingen bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en het BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan teneinde het beheer van de gegevensbestanden die de Rijksarchiefdienst na 20 jaar verwerft en het beheer van de gegevensbestanden bij de verantwoordelijke organen zelf te verbeteren.

Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

4. Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen is PIVOT werkzaam. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches en in de toekomst wellicht beeldplaat. Inmiddels kon uitbreiding van de opslagcapaciteit met ca. 25 km. van bestaande depots in het Algemeen Rijksarchief worden gerealiseerd door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus).

Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarmee bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

Algemeen Rijksarchief/PIVOT/Den Haag, juni 1995.

INHOUDSOPGAVE

AFKORTINGEN	
VERANTWOORDING	
1. De ontwikkeling van het openluchtrecreatiebeleid 1945 - 1996	
1.1 Doelstelling van het beleid	
1.2 De jaren veertig, vijftig en zestig: openluchtrecreatie als volksontwikkeling.....	
1.3 Openluchtrecreatie als object van het rijksoverheidsbeleid.....	
1.4 Het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.....	
1.5 Openluchtrecreatie en natuurbeheer: het landelijk gebied.....	
1.6 Het ministerie van Landbouw.....	
1.7 Herbezinning en temporisering.....	
1.8 De Groene Ruimte	
1.9 Wet- en regelgeving.....	
2. Actoren	
2.1 Actoren overheid	
2.2 Particuliere actoren	
2.3 Paardensport	

DEEL I: OPENLUCHTRECREATIE VOORZIENINGEN

TEN ALGEMENE NUTTE	
3. Algemene beleidsvoorbereiding	
3.1 Handelingen.....	
4. Uitvoering / Subsidiëring	
4.1 Handelingen.....	
5. Coördinatie en samenwerking	
5.1 Interne coördinatie- en adviescommissies	
5.2 Externe coördinatie- en adviesorganen.....	
5.3 Handelingen - Commissies en werkgroepen.....	
5.4 Handelingen - Adviesraden	
6. Onderzoek	
6.1 Handelingen.....	
7. Voorlichting	
7.1 Handelingen.....	
8. Onderwijs	
8.1 Handelingen.....	
9. Doelgroepenbeleid	
9.1 Handelingen.....	
10. Landgebonden recreatie	
10.1 Handelingen.....	
11. Waterrecreatie	
11.1 Handelingen.....	
12. Recreatieschappen en Rijksrecreatiegebieden	

12.1 Handelingen.....

13. Vakantiespreiding.....

13.1 Handelingen.....

14. Verblijfsrecreatie - kamperen.....

14.1 Handelingen - Algemeen

14.2 Handelingen - Kampeerraad

14.3 Handelingen - Kampeerwet en Wet op de Openluchtrecreatie.....

**DEEL II: VOLKSTUINIEREN, PAARDENSPORT EN
GEZELSCHAPSDIEREN**.....

15. Volkstuinen.....

15.1 Handelingen.....

16. Paardensport

16.1 Hippische sport.....

16.2 Historische ontwikkeling

16.2 Handelingen - Algemeen

16.3 Handelingen Hippische wedstrijden

16.4 Handelingen - Ruiterbewijs

17. Draf- en rensport.....

17.1 Historische ontwikkeling

17.2 Herstructurering van de draf- en rensport.....

17.3 Handelingen - Algemeen

17.4 Handelingen - Totalisator

17.5 Handelingen - Herstructurering Draf- en rensport.....

17.6 Handelingen - Toezicht.....

18. Gezelschapsdieren.....

18.1 Kinderboerderijen en dierentuinen

18.3 Handelingen - Algemeen

18.4 Handelingen - Kinderboerderijen en dierentuinen.....

WET- EN REGELGEVING

NOTEN.....

BRONNEN

BEGRIPPEN.....

AFKORTINGEN

AMvB	Algemene maatregel van bestuur
ANWB	Koninklijke Nederlandse Toeristenbond
AVVN	Algemeen Verbond van Volkstuinders Verenigingen in Nederland
BIZA	Binnenlandse Zaken (Ministerie van)
CRM	Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk (Ministerie van)
EG	Europese Gemeenschap
EZ	Economische Zaken (Ministerie van)
INCOR	Interdepartementale Coördinatiecommissie voor de Openluchtrecreatie
INCORET	Interdepartementale Coördinatiecommissie voor de Openluchtrecreatie en het Toerisme
KB	Koninklijk Besluit
LNV	Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (Ministerie van)
NBOR	Natuurbehoud en Openluchtrecreatie (Hoofddirectie van)
NDR	Stichting Nederlandse Draf- en Rensport
Nehem	Stichting Nederlandse Herstructureringsmaatschappij
NHS	Stichting Nederlandse Hippische Sportbond
NKR	Stichting Nederlandse Kampeerraad
NRLO	Nationale Raad voor Landbouwkundig onderzoek
OORO	Overlegorgaan Openluchtrecreatie-onderzoek
OKW	Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (Ministerie van)
OVO	Onderzoek, Voorlichting, Onderwijs
RARO	Raad voor de Ruimtelijke Ordening
RMNO	Raad voor Milieu- en Natuuronderzoek
RNP	Rijksdienst voor het Nationaal Plan
ROEB	Recreatie op eigen benen
RPD	Rijksplanologische Dienst
SENS	Stichting Exploitatie Nederlandse Staatsloterij
SPN	Stichting Paardentotalisator Nederland
SRR	Stichting Recreatieruiter Nederland
Stb	Staatsblad
Stcrt	Staatscourant
STN	Stichting Totalisator Nederland
TRAG	Toeristisch Recreatieve Aandachtsgebieden
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieubeheer (Ministerie van)
VAROR	Voorlopige Adviesraad Openluchtrecreatie
V & W	Verkeer en Waterstaat (Ministerie van)
WOR	Wet op de openluchtrecreatie

VERANTWOORDING

Voor u ligt het onderzoeksrapport naar het openluchtrecreatiebeleid van de Rijksoverheid. Dit onderzoek is verricht in het kader van de in december 1992 gemaakte afspraak over het bewaren van historisch archiefmateriaal, vastgelegd in het convenant tussen de algemene rijksarchivaris en de secretaris-generaal van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Door de diverse beleidsterreinen in kaart te brengen en de handelingen en verantwoordelijkheden van het ministerie en haar voorgangers te beschrijven, wordt aan deze afspraak invulling gegeven.

Het openluchtrecreatiebeleid is een veelvoud van diverse deelbeleidsterreinen. Van oorsprong omvatte de openluchtrecreatie die bezigheden die ontspanning en zelfontplooiing als hoofddoel hadden, uit vrije keuze werden verricht en plaatsvonden in de open lucht.¹ De rijksoverheid diende zich daarbij te richten op de totstandkoming van voorzieningen ten algemene nutte, ofwel voorzieningen die openbaar toegankelijk zijn.

Nadat het beleidsterrein in 1983 van het departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk overging naar het departement van Landbouw werd het beleid aanzienlijk uitgebreid.

Het totale openluchtrecreatiebeleid valt uiteen in de volgende beleidsterreinen:

- Land/waterrecreatie: Het creëren van openluchtrecreatievoorzieningen ten algemene nutte. Dit beleid neemt vanaf de jaren vijftig een centrale plaats in. Het is onlosmakelijk verbonden met het beleid inzake de ruimtelijke ordening. Het beleid valt onder te verdelen in land- en waterrecreatie.
- Verblijfsrecreatiebeleid/kampeerbeleid: Maakt onderdeel uit van de openluchtrecreatie voor wat betreft het toeristisch kamperen. Kampeervoorzieningen zijn veelal het produkt van particulier initiatief. Het rijksbeleid richt zich op de kwaliteit van de voorzieningen door middel van wet- en regelgeving.
- Vakantiespreiding: Tot en met 1996 een vast onderdeel van het openluchtrecreatiebeleid, door middel van de commissie vakantiespreiding.
- Paardensport: Valt uiteen in de hippische sport en de draf- en rensport. Dit beleidsterrein is in 1982 in het algehele openluchtrecreatiebeleid opgenomen. In dit RIO zijn de ontwikkelingen vanaf 1945 opgenomen.
- Volkstuinieren: In 1982 geïntegreerd in het openluchtrecreatiebeleid.
- Gezelschapsdieren/hobbydierenfokkerij: Het bevorderen van actieve en passieve vormen van vrijetijdsbesteding waarin het dier centraal staat. Het beleid, dat zowel op het recreatieve- als op het dierenwelzijnsaspect gericht is, berustte tot 1982 bij de minister van CRM. In 1982 is dit beleid overgebracht naar het ministerie van Landbouw en geïntegreerd in het openluchtrecreatiebeleid.
- Sportvisserij: Sportvisserij neemt binnen de openluchtrecreatie een belangrijke plaats in. Het sportvisserijbeleid maakt echter geen deel uit van dit RIO. Gezien de enorme verwevenheid met de binnenvisserij, met name op het gebied van wet- en regelgeving, is het beleid ten aanzien van de sportvisserij opgenomen in het RIO Binnenvisserij.

Dit rapport bestaat uit twee delen. Het eerste deel beschrijft hoofdzakelijk het beleid “ten algemene nutte” ofwel de ruimtelijke ordening van de openluchtrecreatie en de openbare voorzieningen voor de land-, water- en verblijfsrecreatie. Onder de algemene voorzieningen zijn ook het onderzoek, de voorlichting en het onderwijs begrepen, voor zover zij een algemeen doel dienen.

Het tweede deel bevat de deelbeleidsterreinen, die een specifiek karakter dragen en waarop de term van algemene nutte in mindere mate van toepassing is. Het gaat hier om de beleidsterreinen volkstuinieren, paardensport en gezelschapsdieren.

Tot slot wil ik de onderstaande beleidsdeskundigen van de directie Groene Ruimte en Recreatie bedanken voor hun bereidwillige medewerking. Zij hebben mij niet alleen voorzien van waardevolle informatie ten aanzien van de historische ontwikkeling van het beleid, maar ook van de recente ontwikkelingen.

dhr. H. Creman

dhr. Ir. A.A. Draijer

mw. Drs. K.J.M. de Feijter

mw. M. De Lange

dhr. Drs. A.J. van der Velden

dhr. Ir. C.J. Verheijen

dhr. Mr. J.M.P.H. van der Zijden

Den Haag 1998

1.1 DOELSTELLING VAN HET BELEID

Het rijksbeleid met betrekking tot de openluchtrecreatie is voorwaardenscheppend, sturend en initiërend. Het Rijk is verantwoordelijk voor de totstandkoming van samenhangende landelijke visies en strategieën, wet- en regelgeving, de integratie van het recreatiebelang in andere beleidsterreinen van de rijksoverheid en de doorwerking ervan naar andere overheden. Het bestaat uit het op afstand sturing geven aan ontwikkelingen en het aanreiken van instrumenten waarmee de sector, overheden, particulier initiatief en bedrijfsleven, het eigen handelen kunnen versterken.

Het beleid rust op twee peilers:

- ruimtelijke planning, inrichting en beheer;
- ondersteuning van activiteiten van de recreatiesector met behulp van recreantenvoorlichting, educatie en onderzoek.

Beide pijlers zijn met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar voortdurend.

1.2 DE JAREN VEERTIG, VIJFTIG EN ZESTIG: OPENLUCHTRECREATIE ALS VOLKSONTWIKKELING

De eerste bemoeienissen van de rijksoverheid met de openluchtrecreatie gaan terug tot de crisis van jaren dertig. In die jaren is dit beleid gekoppeld aan het werkgelegenheidsbeleid en poogt men om vooral tot een nuttige manier van vrijetijdsbesteding voor de vele werklozen te komen. Vrijetijdsbesteding staat in die jaren in het teken van de volksontwikkeling. Omdat het beleid in het verlengde ligt van de werkloosheidsbestrijding, wordt het ondergebracht bij het departement van Sociale Zaken.

Na de Tweede Wereldoorlog wordt het beleid inzake de vrijetijdsbesteding losgekoppeld van het werkgelegenheidsbeleid en maakt de openluchtrecreatie een forse groei door. Het recreëren in natuur en landschap wint aan populariteit. In eerste instantie bepaalt de recreatie zich nog tot enkele recreatievormen, zoals kamperen, picknicken en fietsen. Aanvankelijk ook vinden de activiteiten plaats in de vanouds bekende recreatie- en vakantiegebieden, terwijl voor de dagrecreatie de directe omgeving van de woonplaats steeds meer in zwang komt. De groei zet zich voort in de jaren vijftig. Door de toenemende welvaart en mobiliteit, de verkorting van de werkweek en de groei van het aantal vakantiedagen, stijgt het aantal recreanten en komen nieuwe vormen van openluchtrecreatie op, zoals het autotoeren en het bermtoerisme. Deze ontwikkelingen zetten zich verder door in de navolgende decennia.

Tot aan de jaren vijftig is er van een doelgericht en gestructureerd rijksbeleid nog nauwelijks sprake. De recreatievoorzieningen, zoals kampeerplaatsen zijn vooral het produkt van de inspanningen van belangenorganisaties en particulieren en worden op lokaal niveau geregeld door gemeenten en provincie en incidenteel ondersteund door de rijksoverheid. Het accent op de volksontwikkeling blijft ook in die jaren het beleid beheersen, al richt het zich nu voornamelijk op de jeugd. Het merendeel van de rijkssubsidies gaan naar jeugdorganisaties, zoals de Nederlandse Jeugdherberg Centrale. Het recreatiegedrag van de volwassene blijft grotendeels buiten beschouwing. Vanuit deze optiek wordt openluchtrecreatie ondergebracht bij het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, binnen de afdeling Vorming buiten Schoolverband.

In 1951 vindt een eerste omslag plaats. De beperking tot alleen de jeugdige recreant wordt losgelaten en het beleid krijgt een meer algemeen karakter. Deze verbreding leidt bij het ministerie tot de oprichting van de onderafdeling Volksontwikkeling en Vrijetijdsbesteding. Uit de benaming van de afdeling blijkt duidelijk dat het pedagogische

element binnen het beleid een belangrijke rol blijft spelen. Het beleid richt zich in die jaren vooral op het stimuleren van recreatieactiviteiten.

1.3 OPENLUCHTRECREATIE ALS OBJECT VAN HET RIJKSOVERHEIDSBELEID

Vanaf 1958 kan er met recht gesproken worden van een gericht openluchtrecreatiebeleid. In dat jaar wordt binnen het departement van OKW het bureau Openluchtrecreatie opgericht. Het is voor het eerst dat de term 'openluchtrecreatie' wordt toegepast. Het stimuleren van recreatieactiviteiten vormt nog steeds de kern van het beleid. De recreatieactiviteiten stellen echter steeds meer ruimtelijke eisen, waardoor het accent binnen het beleid steeds meer in de richting van de ruimtelijke ordening verschuift. Meer en meer richt men zich op het creëren van voldoende ruimtelijke voorzieningen. De nota's "De ontwikkeling van het Westen des Lands"(1958) en de "Eerste nota inzake de ruimtelijke ordening in Nederland"(1960) van de Rijksdienst voor het Nationaal Plan vormen de basis voor deze vernieuwde beleidsbenadering. Beide nota's stellen dat de rol van de rijksoverheid inzake de openluchtrecreatie zal moeten toenemen. Tot dat moment is de zorg voor ruimtelijke voorzieningen vooral een taak van de lagere publiekrechtelijke lichamen. Recente maatschappelijke veranderingen, waaronder het veranderend recreatiegedrag en een grotere vraag naar voorzieningen, maken een doelbewust rijksbeleid noodzakelijk. In de toekomst zal de druk op de beschikbare ruimte sterk toenemen. De lokale en regionale bestemmingsplannen bieden te weinig mogelijkheden om op een afdoende manier in de behoefte aan recreatievoorzieningen te kunnen voorzien. De rijksoverheid zal daarom een centrale en coördinerende rol moeten gaan spelen. In 1960 wordt voor het eerst een aparte begrotingspost voor dergelijke uitgaven opgevoerd onder de noemer "Subsidies en andere uitgaven ten behoeve van de openluchtrecreatie."

Tot de eerste gerichte acties behoren de inventarisatie van de beschikbare recreatieruimten door de Rijksdienst voor het Nationaal Plan² en de instelling van de Interdepartementale Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie (INCOR) in 1959. Dit laatste omdat de problematiek van de openluchtrecreatie zich over verscheidene departementale werkterreinen uitstrekt. De regering besluit dat de coördinatie van het geheel aan activiteiten bij één departement moet berusten, namelijk dat van OKW. De INCOR wordt in 1962 opgevolgd door de Interdepartementale Commissie Openluchtrecreatie en Toerisme (INCORET), waardoor vooral de samenwerking met het departement van Economische Zaken, verantwoordelijk voor het aanverwante toeristische beleid, wordt verstevigd.

In 1964 wordt de eerste "Structuurschets voor de ruimtelijke ontwikkeling van de openluchtrecreatie in Nederland" aanvaard. Het is de eerste algemene beleidsnota. Vrijwel alle aspecten van het beleidsterrein komen aan bod. De nota richt zich in het bijzonder op de volgende aandachtsgebieden:

- dagrecreatie: voorzieningen als picknickplaatsen en dagkampeerplaatsen langs en in de nabijheid van toeristische autoroutes;
- voorzieningen in de directe nabijheid van de woongebieden: met name de Randstad krijgt de nodige aandacht. De aanleg van geplande groene bufferzone's binnen of tussen de agglomeraties moeten tevens een recreatieve functie krijgen;
- aanbod van een zo groot mogelijke diversiteit van recreatieve ruimten: aandacht voor diverse accommodaties ten behoeve van o.a. waterrecreatie, fietsen enz..;
- een zo doelmatig mogelijk gebruik van de bestaande ruimten en de ontwikkeling van nieuwe ruimten: o.a. door middel van de bestemming van agrarische gronden voor recreatiedoeleinden, binnen het kader van de ruilverkaveling, en de ontwikkeling van voorzieningen in relatie tot grote overheidswerken, zoals de Deltawerken en de IJsselmeerpolders.

Het ruimtelijke element speelt in de meeste van deze beleidsonderdelen een belangrijke rol. Om deze doelstellingen te bewerkstelligen zal de overheid zich niet alleen met coördinatie en planning bezighouden, maar ook met de

financiële ondersteuning van de totstandkoming van voorzieningen. Zo speelt zij een rol bij de eigendomsverwerving van gronden bestemd voor recreatievoorzieningen van meer dan beperkt regionaal belang. Dergelijke uitgaven gaan de financiële krachten van belanghebbende gemeenten te boven. In aanmerking voor rijksbijdragen komen alleen die gebieden, die naast het meer dan beperkt regionaal belang ook dienen ten algemene nutte, d.w.z. voor iedereen vrij toegankelijk zijn.

1.4 HET MINISTERIE VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK

In 1965 wordt het openluchtrecreatiebeleid overgebracht naar het nieuwe departement van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. De oprichting van dit departement is een uiting van het groeiend besef, dat naast directe welvaartsvoorzieningen ook meer voorzieningen voor het cultureel en maatschappelijk welzijn nodig zijn. De plaatsing van het openluchtrecreatiebeleid binnen dit nieuwe departement is begrijpelijk. De openluchtrecreatie voorziet immers al in belangrijke mate in de sociale behoeften van de bevolking. Tegelijkertijd zal men ernaar streven om de creatieve zelfwerkzaamheid van de burger tot ontwikkeling te brengen.³ Openluchtrecreatie vormt vanaf dat moment een belangrijk onderdeel van het totale welzijnsbeleid en zal zich niet uitsluitend op de ruimtelijke voorzieningen concentreren. Zaken als diversiteit van recreatievormen, de snelle groei van de openluchtrecreatie en de daaruit voortkomende bedreigingen voor natuur en landschap krijgen de aandacht. Desalniettemin blijven de ruimtelijke aspecten prominent aanwezig. Dit blijkt onder meer uit de beleidsdoelstellingen: bevordering van een zo groot mogelijke diversiteit van bestaande recreatieruimten, een zo doelmatig mogelijk gebruik van de bestaande ruimten en de ontwikkeling van goed gesitueerde en ingerichte nieuwe recreatieruimten alsmede de stimulering van recreatie-activiteiten van verschillende aard.

Het beleidsinstrumentarium wordt in de jaren zestig en zeventig aanzienlijk uitgebreid. De betrokkenheid van de rijksoverheid wordt groter al gaat er van het beleid een sterk regionale tendens uit, zodat ook de provincies en gemeenten aan hun recreatieve verplichtingen moeten voldoen. Tot het nieuwe instrumentarium behoren:

- *recreatief medegebruik*⁴: Het door middel van subsidiëring toegankelijk maken van gebieden, die in bezit zijn van particulieren of andere publiekrechtelijke organen. Via dit nieuwe beleidsinstrument wordt onder meer de openstelling van particuliere bossen en van militaire oefenterreinen tot stand gebracht.
- *recreatieschappen*: Recreatieschappen zijn bestuurlijke samenwerkingsverbanden van gemeenten en/of provincies, gericht op het creëren van openluchtrecreatievoorzieningen. Deze schappen zijn gebaseerd op de Wet op de gemeenschappelijke regelingen. Vanaf de jaren zestig neemt ook de rijksoverheid deel aan de recreatieschappen. Naast de financiële steun voor aankoop van gronden voor recreatiedoeleinden verwerft het rijk zich, op grond van de Wet op de gemeenschappelijke regelingen, een bestuurlijke plaats binnen het recreatieschap. Dit is onder meer het geval bij het recreatieschap Grevelingen. De samenwerking wordt in een Lex Specialia geregeld.
- *verbreding subsidiecriteria*: Naast de subsidiëring van organisaties die actief zijn met betrekking tot de openluchtrecreatie, wordt er per 1 januari 1968 een gedifferentieerd subsidie-systeem ingevoerd, dat in eerste instantie slechts toegepast wordt bij de eigendomsverwerving van gronden. Vanaf 1974 wordt de subsidiëring ruimer van opzet: het criterium 'alleen van meer dan regionaal belang' vervalt en de subsidieverstreking wordt, bij wijze van experiment, verder uitgebreid naar recreatievoorzieningen nabij en binnen de woonkern. Deze wijziging komt mede onder invloed van de energiecrisis tot stand. Doel van de wijziging is het terugdringen van de automobiliteit door de recreatievoorzieningen dichterbij de gebruiker te brengen.
- *voorlichting en educatie*: Reeds in 1965 wordt het belang van communicatie met de burger benadrukt. Vanaf 1967 wordt voorlichting en educatie ingezet als instrument om het draagvlak voor het beleid te vergroten en de recreant te informeren over de recreatiemogelijkheden die hem ter beschikking staan.
- *planningsprocedure*: Vanaf het einde van de jaren zestig wordt er gewerkt aan de bevordering van een planmatige aanpak. Deze aanpak strekt zich uit naar twee kanten: a) ten behoeve van lokale/regionale planning

waarbij gemeenten en provincies door middel van voorlichting en handleidingen, waaronder de brochure “Projectontwikkeling op het gebied van de openluchtrecreatie” uit 1969, aangezet worden tot het maken van recreatieplannen. b) ten behoeve van de departementale planning, hetgeen vorm krijgt in de zogenaamde meerjarenprogramma’s als basis van het te voeren beleid. In 1971 verschijnt het eerste “Meerjarenprogramma Openluchtrecreatie” dat zich uitstrekt over een periode van vijf jaar. In 1972 volgt het tweede meerjarenprogramma en in 1975 het derde. De eerstvolgende programmering verschijnt in afwachting van de nieuwe structuurschets niet eerder dan 1985.

1.5 OPENLUCHTRECREATIE EN NATUURBEHEER: HET LANDELIJK GEBIED

Veel recreatievoorzieningen zijn gesitueerd in de “open ruimten”, gebieden die ook van landschappelijk belang zijn. Openluchtrecreatie en natuurbeheer zijn vanuit dit perspectief nauw aan elkaar verwant. Soms kan er ook sprake zijn van tegenstrijdige belangen. Teneinde tot een harmonisering van het beleid te komen, worden in 1972 op het ministerie van CRM de afdelingen Openluchtrecreatie en Natuur- en Landschapsbescherming samengevoegd binnen de nieuwe directie Natuurbehoud en Openluchtrecreatie (NBOR). Deze reorganisatie loopt vooruit op het aankomende beleid voor het landelijk gebied, dat vanaf de tweede helft van de jaren zeventig de openluchtrecreatie zal beheersen.

Het nieuwe gecombineerde recreatie/natuurbeleid komt duidelijk naar voren in de in 1976 verschenen “Nota landelijke gebieden” (deel 3 van de Derde nota over de ruimtelijke ordening). De nota geeft de aanzet voor een nieuwe benadering van het gebruik van de ruimte. Gesteld wordt dat tot aan de jaren zeventig vooral de economische gebruikswaarde bepalend is geweest voor de invulling van de ruimte. Dit gold voor de landbouw, de bosbouw en de dag- en verblijfsrecreatie. De nota pleit voor een nieuwe waarderingsgrond, namelijk de beleving van het landschap in zijn totaliteit. Het uitgangspunt is het creëren van een evenwicht, dat zowel recht doet aan de economie van het grondgebruik, als aan de beleving en de natuurwetenschappelijke en ecologische betekenis van het landschap. Tussen de beleidsterreinen Landinrichting, Natuur- en landschapsbehoud en Openluchtrecreatie is sprake van een grote samenhang.

Aansluitend op de nota verschijnen in 1977 de structuurvisies “Landinrichting”, “Natuur- en Landschapsbehoud” en “Openluchtrecreatie”, waarin de minister zijn visie geeft op het toekomstige beleid. In dit beleid staan de belangen van natuur- en landschap centraal. Vandaar dat er ook gesproken wordt van de drie ‘groene’ structuurvisies. De afzonderlijke beleidsdoelstellingen zijn nauwkeurig op elkaar afgestemd. De structuurvisies worden in 1981 opgevolgd door drie structuurschema’s, waarin de visies nader zijn uitgewerkt. Deze schema’s doorlopen de procedure van de Planologische Kernbeslissing.

Aan enkele beleidspunten uit de Nota landelijke gebieden wordt versneld uitvoering gegeven. Met name in de Randstad zijn ten aanzien van de recreatiemogelijkheden grote tekortkomingen geconstateerd (Verstedelijkingsnota deel 2 van de Derde nota over de ruimtelijke ordening). Ter bevordering van het stedelijk welzijn wordt daarom grote prioriteit toegekend aan de realisering van de recreatievoorzieningen binnen het stedelijke gebied van de Randstad, als onderdeel van de Randstadgroenstructuur. Dit is het geheel van groene ruimten binnen de stedelijke invloedssfeer van de Randstad, dat als contramal van het verstedelijkte gebied kan worden beschouwd en waarvoor het ruimtelijke beleid gericht is op de wederzijdse afstemming van stedelijke en landelijke ruimte-gebruiksvormen. Ook ten aanzien van de subsidiëring van stedelijke recreatievoorzieningen worden maatregelen genomen. In het kader van “Recreatie en wonen” wordt de verstrekking van subsidies voor bovenwijkse openluchtrecreatievoorzieningen⁵ geformaliseerd. Dit beleid werkt vooral door in de bevordering van de dagrecreatie. Door een optimaal gebruik van het landelijk gebied binnen de stedelijke invloedssfeer worden nieuwe voorzieningen voor de dagrecreatie gerealiseerd.

1.6 HET MINISTERIE VAN LANDBOUW

Bij de departementale herindeling van 1982 verhuist de gehele hoofddirectie NBOR naar het departement van Landbouw en Visserij, ook al is men in eerste instantie geneigd om het openluchtrecreatiebeleid, vanwege het welzijnsaspect, onder te brengen bij het nieuwe departement van Welzijn, Volksgezondheid en Maatschappelijk Werk. De ruimtelijke problematiek van de openluchtrecreatie blijkt in dit geval zwaarder te wegen dan de maatschappelijke en omdat het landelijk gebied ook een aandachtspunt van het ministerie van Landbouw is, wordt gekozen voor dit laatste ministerie. Met de overbrenging van het beleid naar landbouw worden geleidelijk aan de deelbeleidsterreinen, die altijd al onder dit ministerie ressorteerden, paardensport, gezelschapsdieren, volkstuinieren en sportvisserij aan het openluchtrecreatiebeleid toegevoegd.

In 1984 wordt het Structuurschema Openluchtrecreatie vastgesteld. Het beleid voor de jaren tachtig zal zich hoofdzakelijk gaan richten op het landelijk gebied. Centraal staan de vermindering van de spanning tussen vraag en aanbod van mogelijkheden voor de openluchtrecreatie. De afstand tussen de woonplaatsen van recreanten en de recreatievoorzieningen moet worden beperkt ten behoeve van een terugdringing van overbodige verkeersstromen. Het landelijk aspect wordt recht gedaan in de aanleg van de voorzieningen, waarbij de ruimtelijke structuur van het landelijk gebied als uitgangspunt wordt gekozen. Door een adequate vormgeving kan landschapsbouw ertoe bijdragen, dat de recreatieve functies in harmonie met hun omgeving tot ontwikkeling komen. Zo worden de mogelijkheden tot recreatief medegebruik verder onderzocht. Dit leidt tot een herziening van de bijdragen aan particuliere bosbezitters en tot een verdere ontsluiting van nationale landschappen en rijksdomeinen, waaronder militaire oefenterreinen.

Speciale aandacht gaat uit naar die gebieden waar de tekortkomingen op recreatief en toeristisch gebied het grootst zijn. In dit geval spreekt men van de toeristisch- recreatieve aandachtsgebieden (TRAG's) De maatregelen betreffen vooral verbetering van de infrastructuur.

Daarnaast wint het begrip kwaliteit veld. Er zal een voldoende kwalitatief en gedifferentieerd aanbod aan recreatiemogelijkheden in stand moeten worden gehouden en zo mogelijk worden vergroot. Milieuzorg en zorgvuldige afstemming met de natuurbelangen spelen hierbij een rol.

1.7 HERBEZINNING EN TEMPORISERING

De jaren tachtig staan in het teken van herbezinning van de rol van de rijksoverheid. Dit is vooral het gevolg van het steeds moeilijker beschikbaar komen van financiële middelen. In de begroting voor 1984 wordt aangedrongen op temporisering. Er zal daarom niet aan alle punten van het oorspronkelijke structuurschema invulling kunnen worden gegeven. Het accent ligt dan ook op de stimulering van voorzieningen, die relatief goedkopere vormen van recreatie mogelijk maken, zoals wandelen, fietsen, sportvissen en volkstuinieren. Het aanleggen van nieuwe en vooral kostbare recreatievoorzieningen neemt af. Voor de Randstadgroenstructuur wordt een uitzondering gemaakt. De aandacht richt zich ook op het aanleggen van landelijke tournetwerken. Er wordt een begin gemaakt om bestaande wandel-, fiets- en vaarroutes zoveel mogelijk op elkaar aan te doen sluiten.

Teneinde de uitgaven voor de openluchtrecreatie beter te kunnen stroomlijnen wordt in 1984 de Planningsprocedure Openluchtrecreatie (PPO) als nieuw planningsinstrument gehanteerd. Het is een systeem van operationele planning dat voor een groot deel voortbouwt op de in 1973 verbeterde Procedure Projectontwikkeling Openluchtrecreatie. Het geeft richtlijnen voor planning en uitvoering op middellange (5 tot 10 jaar) en korte termijn van regionaal openluchtrecreatiebeleid ter realisering van voorzieningen van minimaal bovenwijks belang en van verschillende omvang en aard.

Vanaf 1985 verschijnen jaarlijks Rijksmeerjarenprogramma's Openluchtrecreatie. Elk programma omvat de planning voor de komende vijf jaar. Vanaf 1989 wordt in dit programma ook een evaluatie opgenomen ten aanzien van de aanleg en het beheer van geplande en gerealiseerde voorzieningen.⁶ In de programmering is tevens het toeristisch beleid meegenomen, waardoor ook het ministerie van Economische Zaken betrokken is bij de vaststelling van de programmering.

Herbezinning vindt ook plaats ten aanzien van het beheer van recreatiegebieden. Om de kosten voor de gemeenten en provincie, de beheerders van die gebieden, zo laag mogelijk te houden zullen commerciële activiteiten waaronder surfscholen, golfbanen, verhuur aan verenigingen worden toegestaan. Hiermee is in de voorgaande jaren reeds geëxperimenteerd. De rijksoverheid stimuleert deze ontwikkeling door de subsidiëring van produktontwikkelingsplannen. Langs deze weg wordt ruimte gegeven aan het profijtbeginsel, echter onder de voorwaarde dat de uitgangspunten ten algemene nutte en openbare toegankelijkheid gehandhaafd blijven.⁷

1.8 DE GROENE RUIMTE

Naar aanleiding van de Vierde nota over de ruimtelijke ordening extra (VINEX 1991) verschijnt in 1992 het Structuurschema Groene Ruimte. Het schema bouwt grotendeels voort op het beleid ten aanzien van het landelijk gebied en benadrukt de onderlinge samenhang tussen de diverse "landelijke" sectoren landbouw, natuur, landschap, bosbouw, visserij, cultuurhistorie, toerisme en openluchtrecreatie. Het openluchtrecreatiebeleid krijgt een nadere uitwerking in de nota "Kiezen voor Recreatie 1992 - 2010" (1993).

Het beleid bevindt zich volgens "Kiezen voor recreatie" in een essentiële omslagfase. Ruimtelijk signaleert men bedreigingen, met name in het sterk verstedelijkte en dynamische westen, waar het niet langer vanzelfsprekend is dat er voldoende ruimte voor recreatie blijft of wordt gemaakt, bij de afweging tegen functies als woningbouw, economische bedrijvigheid en infrastructuur. Daarnaast is er sprake van belangrijke veranderingen in het recreatiegedrag en van veranderingen in de bestuurlijke en financiële verhoudingen binnen het beleidsterrein. Van een beleid dat kwalitatief een welzijnsmatige invalshoek kende, en zich kwantitatief richtte op het aanpakken van tekortsituaties, zal men de omslag maken naar een nieuw beleidsbeeld voor de jaren negentig, waar voornamelijk op hoofdlijnen zal worden aangestuurd en dat meer gericht zal zijn op de markt, op de kwaliteit van de voorzieningen en op professionalisering van de sector. In concreto betekent dit dat de uitvoering van het recreatiebeleid zoveel mogelijk in handen wordt gelegd van andere overheden en particuliere organisaties en dat het Rijk zich beperkt tot zijn kerntaken: lijnen aangeven op nationaal niveau; wet- en regelgeving; versterking van de inbreng en de integratie van het recreatiebelang in het beleid voor natuur, bos, landbouw, verstedelijking en infrastructuur. Doel is de recreant blijvend waarborgen te bieden voor vrijetijdsbesteding in de open lucht en op die wijze bij te dragen aan de algemene leefbaarheid. De herbezinning van het beleid, in de jaren tachtig ingezet, krijgt hierdoor een verdere invulling. "Kiezen voor recreatie" bevat vier beleidsthema's die bepalend zijn voor de jaren negentig:

- *Recreatie in natuur en landschap*: het beleid richt zich op de vergroting van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van het landelijk gebied door diverse vormen van recreatie, o.a. het creëren van voorwaarden voor kampeerterrinen, het creëren van landelijke netwerken voor wandel- en fietspaden, het coördineren van samenwerking met de agrarische sector in verband met het project plattelandsvernieuwing, waarvan het agro-toerisme de belangrijkste component vormt. Om deze doelstellingen te verwezenlijken zal het recreatief medegebruik opnieuw een blongsrijke rol moeten gaan spelen. Met name de agrarische sector zal langs deze weg gestimuleerd worden om plattelandsgebieden te ontsluiten voor het publiek.
- *Nederland-Waterland*: het doel van dit beleid is de uitbreiding van de watersportmogelijkheden in harmonie met natuur en landschap. Hiertoe wordt gewerkt aan een landelijk plan voor aanlegplaatsen en aan een zogenaamd recreatioervaartnetwerk.

- *Recreatie en verstedelijking*: het beleid richt zich op het zoveel mogelijk benutten van de binnenstedelijke recreatie en groenvoorzieningen, o.a. rol van de rijksoverheid is voornamelijk ondersteunend via onderzoek, voorlichting en onderwijs. Planning en uitvoering zijn in het kader van de decentralisatietendens geheel overgedragen aan de provincie en de gemeente.
- *Versterking van de sector*: Dit beleid is bedoeld om doelmatig en zelfstandig te kunnen inspelen op kansen en belemmeringen in de recreatiesector; o.a. door beleidscoördinatie, versterking van de organisatiestructuur, bevordering van samenwerking en vergroting van de deskundigheid. De rol van de rijksoverheid is hierin vooral coördinerend

Het nieuwe beleid ten aanzien van de openluchtrecreatie krijgt vanaf 1993 gestalte en kenmerkt zich door een sterke decentralisatietendens. Het richt zich op de afstoting van voorbereidende en uitvoerende taken naar de lagere overheden, naar algemene belangenorganisaties en naar particulieren. Het beleid bevindt zich hierdoor op een breukvlak. Door de taakafstoting naar de particuliere sector wordt ruimte geboden aan het profijtbeginsel. Ten opzichte van het vroegere beleid, waar “het algemeen nut” de rode draad vormde, worden nu ondernemers gestimuleerd om te investeren in de recreatiesector. Dit vindt zijn beslag in projecten als “Recreatie op eigen benen” (ROEB) en “Ruimte voor Economische activiteit, Toerisme & Recreatie” (REA-project). Beiden zijn gericht op de verzelfstandiging van de openluchtrecreatie. Ook het project “Uitzicht op Inzicht”, dat moet leiden tot een verbetering van de kwaliteit van de water- de dag en de verblijfsrecreatie mag hiertoe worden gerekend. In dit project wordt tevens aandacht besteed aan het treffen van milieumaatregelen door gerichte cursussen en adviesmogelijkheden. In al deze projecten vertolkt het Ministerie van Economische Zaken de hoofdrol. Het ministerie van Landbouw houdt de regie in handen voor wat betreft de ruimtelijke ordening van de sector.

Een tweede kenmerk van het nieuwe beleid is de sterke integratie in andere beleidsterreinen binnen het ministerie van landbouw. Openluchtrecreatie vormt langzamerhand een onderdeel van de Groene Ruimte en plattelandsvernieuwing. Nieuwe ruimtelijke regelingen worden ingebed in de landinrichtingsprojecten en de herinrichting van het landelijk gebied.

1.9 WET- EN REGELGEVING

Van directe wet- en regelgeving is ten aanzien van de openluchtrecreatie slechts in beperkte zin sprake. Een groot aantal aspecten is geregeld in wetten die onder de verantwoordelijkheid van andere departementen liggen, zoals veiligheid, milieu en ruimtelijke ordening, of onder de verantwoordelijkheid van samenwerkende gemeenten en waterschappen.

Specifieke wetgeving beperkte zich in eerste instantie tot onderdelen van de openluchtrecreatie. Dit geldt voor de kampeerwetgeving. Door de langdurige inspanningen van belangenorganisaties komt uiteindelijk in 1982 de Kampeerwet tot stand.⁸

In 1980 spreekt de regering de intentie uit om regels betreffende de openluchtrecreatie op te nemen in de “Kaderwet specifiek welzijn”. Gezien het ruimtelijke karakter van de openluchtrecreatie ziet men hiervan af. Twee jaar later worden de mogelijkheden voor een kaderwet waterrecreatie onderzocht. Uit dit onderzoek blijkt echter dat het bestaande juridische kader toereikend is en de overblijvende punten vooralsnog geen aanleiding geven voor aparte wetgeving.

Medio jaren tachtig ontstaan opnieuw plannen voor een alomvattende wetgeving. Enerzijds komt dit door de aanhoudende verzoeken om regelgeving van een aantal belangenorganisaties van volkstuinters en paardensporters. Zij dringen vooral aan op meer rechtsbescherming voor de recreant. Anderzijds komt dit voort uit het ingezette dereguleringsproces van de rijksoverheid. In het kader daarvan blijkt dat de Kampeerwet enige tekortkomingen

vertoont en zou moeten worden herzien of opgenomen in een bredere wet op de openluchtrecreatie. In 1985 doet de minister toezeggingen om te komen tot zo'n alomvattende wet, waarin alle deelterreinen aan de orde komen. Het voorontwerp, dat in maart 1986 voor advies naar een aantal organisaties en instellingen op het gebied van de openluchtrecreatie wordt gezonden bevat naast een afgeslankte Kampeerwet ook een wettelijke basis voor de rijkssubsidieregelingen voor openluchtrecreatie en toerisme, de instelling van de Raad voor de openluchtrecreatie, maatregelen ter zake hygiëne op het gebied van de watersport en de wettelijke erkenning van ruitersexamen en ruiterbewijs. Maar het oorspronkelijke voorstel wordt als gevolg van het ingezette dereguleringsproces danig afgeslankt. Het uiteindelijke ontwerp heeft als uitgangspunt dat de uitvoering van taken zoveel mogelijk aan lagere bestuurslagen moet worden gedelegeerd. De wet regelt alleen nog die zaken waarvoor landelijke uniformiteit gewenst is. De kampeerregelingen zijn sterk vereenvoudigd evenals de beloofde rechtsbescherming voor de kampeerder. Het ruitersexamen en bijbehorende ruitersexamens zijn na een negatief advies van staatsbosbeheer geheel uit de wet verdwenen. De hygiënische aspecten van de sector blijven echter overeind staan. Zo bevat de wet waarborgen van minimumeisen op het gebied van hygiëne en gezondheid ten aanzien van kampeerplaatsen, jachthavens en volkstuintuinen. De Wet op de openluchtrecreatie wordt in 1996 aangenomen.

2. ACTOREN

2.1 ACTOREN OVERHEID

Ministerie van Onderwijs, Kunst en Wetenschappen 1945 - 1965

Belast met het beleid voor de vrijetijdsbesteding. Vanuit de invalshoek dat vrijetijdsbesteding en recreatie vooral een bezigheid van de jeugd is, wordt het beleid ondergebracht bij de afdeling "Vorming buiten schoolverband". In 1951 worden ook de volwassenen tot de recreantengroep gerekend, hetgeen tot een verbreding van het beleid leidt.

Recreatief beleid wordt ondergebracht bij de afdeling Volksontwikkeling en vrijetijdsbesteding. De idee dat vrije tijd vooral nuttig besteed moet worden blijft daardoor gehandhaafd.

Omdat recreatieactiviteiten zich grotendeels afspelen in de natuurlijke omgeving raakt in het begin van de in de jaren vijftig de term openluchtrecreatie in zwang. In 1958 wordt een apart bureau Openluchtrecreatie ingesteld. Het bureau houdt zich bezig met de bestudering van de problematiek van de vrijetijdsbesteding in de openlucht, het verrichten van algemeen onderzoek en het treffen van voorzieningen.

Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk 1965 - 1983

In 1965 wordt het openluchtrecreatiebeleid ondergebracht bij het nieuwe ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Deze keuze is vooral ingegeven door het groeiende besef dat de vrijetijdsbesteding in het algemeen en openluchtrecreatie in het bijzonder onlosmakelijk verbonden zijn met het maatschappelijk welzijn.

De afdeling Openluchtrecreatie, vallende onder het directoraat-generaal Volksontwikkeling en Recreatie, behoudt zijn relatief compacte vorm tot 1967. De toenemende vraag naar recreatiegebieden en recreatievormen vereisen echter een verdere specialisatie en mede daarom krijgt de afdeling in 1967 de status van een hoofdafdeling.

Duidelijk is ook dat de welzijnscomponent in het beleid langzaam naar het tweede plan verschuift. De ruimtelijke ordening van de sector wordt bepalend voor het beleid.

In 1972 wordt de hoofdafdeling Openluchtrecreatie samengevoegd met de afdeling Natuurbehoud. Door het wederzijdse gebruik van de natuur en de zogenaamde open ruimten zijn er veel raakvlakken in het beleid.

Samenvoeging sluit aan bij het in 1976 geïntroduceerde beleid van het landelijk gebied. In 1977 wordt dit het directoraat-generaal Natuurbehoud, Recreatie en Media.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij 1982 - heden

De minister van Landbouw draagt vanaf 1982 de verantwoording voor het totale openluchtrecreatiebeleid, wanneer de hoofddirectie NBOR als gevolg van de departementale herindeling naar dit ministerie wordt overgebracht. Het departement is al verantwoordelijk voor de paardensport, het volkstuinieren, de sportvisserij en de gezelschapsdieren, zodat de overbrenging tot een belangrijke bundeling van het beleid leidt.

Het aan het begin van de jaren tachtig ingezette beleid inzake het "Landelijk gebied" heeft ook zijn weerslag op de organisatie van het ministerie. In 1985 wordt het directoraat-generaal Landelijke gebieden en kwaliteitszorg ingesteld, waaronder de directies Openluchtrecreatie en Natuurbehoud ressorteren.

Het directoraat-generaal Landelijke Gebieden en Kwaliteit wordt in 1994 opgeheven. Het openluchtrecreatiebeleid wordt ondergebracht in de directie Groene Ruimte en Recreatie.

Departementale organisatie van het beleidsterrein openluchtrecreatie

- 1945 - 1965 minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen
- 1948 - 1950 **afdeling Vorming buiten Schoolverband**
bureau Algemene Zaken
- 1951 - 1955 **onderafdeling Volksontwikkeling en Vrijtijdsbesteding**
bureau Vrijtijdsbesteding
bureau Volksontwikkeling
- 1956 **afdeling Jeugdvorming en Volksontwikkeling**
1956 - 1957 bureau Algemene Zaken en Vrijtijdsbesteding
- 1958 - 1961 onderafdeling Algemene Zaken en Vrijtijdsbesteding
bureau Algemene en Administratieve Zaken
bureau Beleidsvoorbereiding en Juridische Zaken
bureau Openluchtrecreatie
- 1961 - **directoraat-generaal voor de Volksontwikkeling**
- 1961 - 1964 **afdeling Vrijtijdsbesteding**
onderafdeling Algemene Zaken
onderafdeling Openluchtrecreatie
- 1965 - 1982 minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
- 1965 - 1977 **directoraat-generaal Volksontwikkeling en Recreatie**
in 1977 gewijzigd in **directoraat-generaal Natuurbehoud, Recreatie en Media**
- 1965 - 1966 afdeling Openluchtrecreatie
onderafdeling Beleidszaken
onderafdeling Administratie
consulenten (vijf regio's)
- 1967 - 1970 **hoofdafdeling Openluchtrecreatie**
bureau Beleidsvoorbereiding
bureau Subsidiezaken
afdeling Beleidsvorming
onderafdeling Juridische en Bestuurlijke Zaken
onderafdeling Planologie
onderafdeling Algemene Beleidszaken
consulenten (vijf regio's)
- 1972 - 1981 **directie Natuurbehoud en Openluchtrecreatie**

stafafdeling
stafbureau Planologie en Ruimtelijke Ordening
stafbureau Financieel-Economische Zaken
stafbureau Bestuurlijke en Juridische Zaken

hoofdafdeling Openluchtrecreatie

afdeling Behoefteraming en Programmering
afdeling Ruimte en Landschap
afdeling Projectontwikkeling
afdeling Beheer en Exploitatie
afdeling Coördinatie
consulentschappen (vijf regio's)

1982 - 1982 hoofddirectie Natuurbehoud en Openluchtrecreatie (NBOR)

1982 - hedenminister van Landbouw en Visserij

1982 - **hoofddirectie Natuurbehoud en Openluchtrecreatie (NBOR)**

1982 -
1982 directieraad
bureau Management Ondersteuning
bureau Bestuurlijke en Juridische Aangelegenheden
bureau Financieel-Economische Zaken

directie Algemene Beleidsaangelegenheden

directiesecretariaat
stafeenheid Beleidsontwikkeling en Onderzoek
taakgroep Maatschappelijke Aangelegenheden
taakgroep Beleidsontwikkeling
sector Ruimte, Landschap en Milieu
taakgroep Ruimte en Landschap
taakgroep Milieuaangelegenheden

directie Openluchtrecreatie

directiesecretariaat
sector Recreatievormen en Algemeen Beleid
taakgroep Recreatievormen
taakgroep Algemeen Beleid
sector Beheer en Inrichting
taakgroep Beheer
taakgroep Inrichting
inspecties natuurbehoud en openluchtrecreatie in de regio's (waaronder de voormalige

consulenten)

directoraat-generaal Landelijke Gebieden en Kwaliteitszorg

1985 **directie Openluchtrecreatie**

directiesecretariaat
bureau Financiële Zaken
sector Recreatievormen en Algemeen Beleid
taakgroep Recreatievormen
taakgroep Algemeen Beleid
sector Beheer en Inrichting
taakgroep Beheer
taakgroep Inrichting
consulenten Openluchtrecreatie (in de provincies)

1986-1987

directie Openluchtrecreatie

bureau Algemene Zaken
bureau Financiële Zaken
hoofdafdeling Recreantenbeleid
afdeling Dagrecreatie, Volkstuinen en Recreantenvoorlichting
afdeling Paardensport en Hobbydierhouderij
afdeling Verblijfsrecreatie en Watersport
hoofdafdeling Sportvisserij en Onderzoeksbeleid
afdeling Sportvisserij
afdeling Onderzoeksbeleid
hoofdafdeling Recreatievoorzieningen
afdeling Planontwikkeling
afdeling Inrichting en Beheer
consulenten Openluchtrecreatie (in de provincies)

1988-1992

directie Openluchtrecreatie

bureau Algemene Zaken
bureau Financiële Zaken
hoofdafdeling Recreantenbeleid en Sportvisserij
afdeling Dagrecreatie, Verblijfsrecreatie en Paardensport
afdeling Sportvisserij en Watersport
hoofdafdeling Recreatievoorzieningen
afdeling Planontwikkeling
afdeling Inrichting en Beheer
consulenten Openluchtrecreatie (in de provincies)

1993-1994

directie Openluchtrecreatie

sector Recreatiebeleid
sector Landrecreatie
sector Waterrecreatie
consulentschappen Openluchtrecreatie

(in de provincies)

afdeling Financiële Zaken
afdeling Informatie, Personeel en Logistiek

1994-1995 **directie Openluchtrecreatie** (directoraat-generaal opgeheven)

directie
sector Recreatiebeleid
sector Landrecreatie
sector Waterrecreatie
consulentschappen Openluchtrecreatie

(in de provincies)

afdeling Financiële Zaken
afdeling Informatie, Personeel en Logistiek
stafbureau Landelijke Gebieden en Kwaliteitszorg

1995-heden **directie Groene Ruimte en Recreatie**

directie
afdeling Ontwikkeling Recreatiebeleid
afdeling Land- en Waterrecreatie
afdeling Ontwikkeling Groene Ruimte
afdeling Inrichting Groene Ruimte
afdeling Financiële Zaken en Controlling
afdeling Personeel en Algemene Zaken

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Milieu (VROM)

Het ministerie van VROM is bij de openluchtrecreatie betrokken vanuit het stellen van regels en het houden toezicht ten aanzien van de voorschriften inzake de ruimtelijke ordening en de hygiëne, gezondheid en veiligheid op campings en in jachthavens.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Vooraf betrokken bij de totstandkoming van watersportvoorzieningen, o.a. de aanleg van voorzieningen in relatie tot waterbouwkundige projecten, zoals de randmeren rondom het IJsselmeer en bij de Deltawerken en bij het beleid inzake het recreatieverkeer. Tevens betrokken bij de totstandkoming van regelgeving inzake veiligheidsvoorzieningen aan boord van pleziervaartuigen, vaarbewijzen, zonering van watersportactiviteiten en het toervaartnetwerk.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Dit ministerie was voor de oorlog nauw betrokken tot de totstandkoming van het activiteitenbeleid. Na de oorlog is de rol nog slechts beperkt tot de beleidsvorming inzake de vakanties.

Ministerie van Economische Zaken

De minister van Economische Zaken is verantwoordelijk voor het toerisme. Er is steeds sprake van nauwe samenwerking met de minister belast met de openluchtrecreatie. In 1962 worden met het ministerie van CRM afspraken gemaakt over de subsidiëringstaken. Daarbij wordt een strikte scheiding aangebracht tussen voorzieningen ten algemene nutte en voorzieningen betreffende projecten die economische exploitatie tot oogmerk hebben en behoren tot de toeristische infrastructuur.

Rijksdienst voor het Nationaal Plan 1945 - 1966 Rijksplanologische Dienst 1966 - heden

Verantwoordelijk voor de planning van de ruimtelijke ordening in Nederland. De RNP verricht onderzoek en adviseert ten behoeve van de ruimtelijke ordening. Houdt toezicht op de naleving van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en de krachtens deze wet uitgevaardigde voorschriften. Speelt belangrijke rol bij de planologie van de openluchtrecreatie.

Interdepartementale Coördinatiecommissie voor de Openluchtrecreatie (INCOR) 1958 - 1962

De INCOR is door de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ingesteld (Stcrt. 1958, 169), vanwege de nauwe onderlinge verwantschappen van het openluchtrecreatiebeleid met dat van andere departementen. In de INCOR nemen zitting de departementen van Binnenlandse Zaken, Financiën, Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, Verkeer en Waterstaat, Economische Zaken, Sociale Zaken en Volksgezondheid. De commissie adviseert desgevraagd of uit eigen beweging de minister van OKW omtrent kwesties op het gebied van de openluchtrecreatie, waaronder de mogelijkheden tot grondverwerving, de openstelling van terreinen en de inrichting van recreatievoorzieningen en omtrent wetgeving en subsidieverstrekking. Het secretariaat berust bij het ministerie van OKW. De leden worden door de minister van OKW voorgedragen. De commissie wordt opgeheven op 29 augustus 1962 (Stcrt. 1962, 169) en gaat over in de Interdepartementale Coördinatiecommissie voor de Openluchtrecreatie en het Toerisme (INCORET).

Interdepartementale Coördinatiecommissie voor de Openluchtrecreatie en het Toerisme (INCORET) 1962 - 1975

De INCORET is ingesteld door de minister van OKW. Het is een samenvoeging van de Interdepartementale Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie en de onder Economische Zaken ressorterende Interdepartementale Coördinatiecommissie inzake het Toerisme (Stcrt. 1962, 169). De commissie brengt desgevraagd of uit eigen beweging advies uit aan de minister van OKW en na 1962 aan CRM omtrent de aan haar opgedragen coördinatietaak en ten aanzien van de te treffen maatregelen en voorzieningen op de terreinen van de openluchtrecreatie en het toerisme. Deze terreinen zijn in de beschikking als volgt afgebakend:

- Openluchtrecreatie(CRM): maatregelen en voorzieningen waarvan het publieke belang primair is,
- Toerisme (EZ): maatregelen en voorzieningen met betrekking tot projecten die economische exploitatie tot oogmerk hebben.

In de commissie zijn aanvankelijk vertegenwoordigd de ministeries van OKW, BIZA, CRM, Financiën, Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, Sociale Zaken en Volksgezondheid, Landbouw en visserij. De leden worden door beide ministers benoemd. Het secretariaat berust bij het ministerie van OKW en in 1962 na de verhuizing van het openluchtrecreatiebeleid bij dat van CRM. De INCORET wordt in 1975 opgeheven, als gevolg van de intrekking van de subsidieregeling van het ministerie van EZ voor de toeristische accommodatie en infrastructuur per 1 januari 1973. Daardoor is de feitelijke grondslag voor de samenwerking vervallen (Coördinatiebeschikking Openluchtrecreatie 9 januari 1975, Stcrt. 1975, 22)

Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie 1975 - heden

De coördinatiecommissie wordt door de minister van CRM in 1975 ingesteld en is feitelijk een voortzetting van de INCORET (Stcrt. 1975, 22). De Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie heeft tot taak de coördinatie van de werkzaamheden van de bij de openluchtrecreatie betrokken departementen te bevorderen. De commissie adviseert

ten aanzien van de programmering van projecten voortvloeiende uit de basisplannen; advisering op hoofdlijnen van een gecoördineerd en geïntegreerd rijksbeleid op het gebied van de openluchtrecreatie, waaronder de voorbereiding van structuurschetsen/schema's; het doen van voorstellen aangaande de jaarlijks voortschrijdende meerjarenplannen. Vertegenwoordigd zijn de ministeries van CRM, BIZA, Financiën, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Waterstaat, EZ, Landbouw, Sociale Zaken, Volksgezondheid en Milieuhygiëne en vanaf 1987 Defensie. Sinds de gewijzigde bestuurlijke verantwoordelijkheden betreffende het recreatiebeleid (accoord Decentralisatie Impuls met de provincie) heeft deze commissie een slapend bestaan.

Voorlopige Raad voor de Openluchtrecreatie (VAROR) 1986 - 1994

Ingesteld bij KB 22 december 1986 (Stb. 1986, 721). De VAROR is een niet-ambtelijke adviescommissie, waarin de Kampeerraad en de Adviescommissie Vakantiespreiding worden geïntegreerd. De VAROR heeft tot taak de minister van Landbouw en, door tussenkomst van deze, de ministers wie het aangaat desgevraagd of uit eigen beweging van advies te dienen over aangelegenheden met betrekking tot de openluchtrecreatie, de vakantiespreiding daaronder begrepen, voor zover de advisering niet behoort tot de taken van de Kampeerraad genoemd in art. 2 van de Kampeerwet.

De voorlopige raad kan desgevraagd of uit eigen beweging ook advies geven aan provincies en gemeenten en op verzoek van de Tweede Kamer adviseren over wetsvoorstellen.

De raad bestaat uit ten hoogste 30 leden, w.o. de leden van de Kampeerraad en leden die afkomstig zijn uit bij de openluchtrecreatie betrokken organisaties, aangewezen door de minister.

De voorlopige raad gaat in 1994 over in de Raad voor de openluchtrecreatie.

Raad voor de Openluchtrecreatie 1994 - 1996

De Raad is in 1994 ingesteld op grond van de Wet op de openluchtrecreatie (Stb. 1994, 300). Het is de voortzetting van de VAROR. De raad heeft tot taak de minister van Landbouw en, door tussenkomst van deze, de ministers wie het aangaat van advies te dienen over aangelegenheden met betrekking tot de openluchtrecreatie, de vakantiespreiding daaronder begrepen. Op verzoek van de Tweede Kamer der Staten-Generaal kan de raad adviseren over bij de Kamer aanhangig gemaakte initiatiefvoorstellen van wet.

De raad bestaat uit ten hoogste 20 leden. Ten hoogste 16 leden worden benoemd op voordracht van door de minister van Landbouw aan te wijzen representatieve organisaties op het terrein van de openluchtrecreatie. Per 1 januari 1997 wordt de Raad voor de Openluchtrecreatie opgeheven. Per diezelfde datum is op grond van de Kaderwet Adviescolleges de Raad voor het Landelijk Gebied ingesteld.

Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek (NRLO) 1985 - heden

De NRLO maakt aanvankelijk deel uit van Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO), totdat in 1985 de TNO-wet bepaalt dat de NRLO als onderzoekskoördinerende organisatie niet meer past binnen de hoofdtaak van TNO. Daarom werd een NRLO nieuwe stijl ingesteld door de minister van Landbouw. (Stcrt. 1986, 208), in 1994 gewijzigd door de Regeling NRLO (Stcrt. 251). De ministers van VROM en OCW benoemen ieder een lid (vanaf 1994 alleen een adviserend lid); de minister van Landbouw benoemt de overige leden en voorziet in een secretariaat.

De NRLO ontwikkelt visies inzake onderzoek op beleidsterreinen die ressorteren onder het ministerie van Landbouw, waaronder de openluchtrecreatie, en adviseert de minister gevraagd of ongevraagd. Onderdeel van NRLO is het in 1988 ingestelde Overlegorgaan Openluchtrecreatie-onderzoek (OORO). Hierin zijn diverse

maatschappelijke organisaties vertegenwoordigd alsmede de ministeries van Landbouw, EZ, VROM en V&W. Het OORO heeft een belangrijke adviserende taak.

Raad voor Milieu- en Natuuronderzoek (RMNO) 1981 - heden

Adviesorgaan voor de regering ten aanzien van het te voeren beleid inzake onderzoek en ontwikkeling op het terrein van de milieubescherming en het natuur- en landschapsbehoud. De RMNO heeft een Programmering- en Studiegroep Recreatie & Natuurlijk Milieu, welke zich met het onderzoek naar de relatie recreatie en natuurlijk milieu bezighoudt.

Kampeerraad 1982 - 1994

Ingesteld op grond van de Kampeerwet bij KB van 8 juli 1982. De raad is een voortzetting van de Stichting Nederlandse Kampeerraad. De raad vervult een adviserende functie voor alle aangelegenheden met betrekking tot het kamperen, richting het ministerie, de Provincie en de gemeente en is betrokken bij de totstandkoming van de bepalingen betreffende het kamperen in de Wet op de Openluchtrecreatie. De Kampeerraad houdt per 7 juni 1994 op te bestaan en wordt gedeeltelijk geïntegreerd in de Raad voor de Openluchtrecreatie.

2.2 PARTICULIERE ACTOREN

Koninklijke Nederlandse Toeristenbond (ANWB)

Behartigt vanaf 1939 de belangen van de kampeerder. Presenteert in 1945 het eerste voorontwerp-kampeewet aan de minister van BIZA, werkt nauw samen met de NKR aan de totstandkoming van een modelverordening en speelt steeds een belangrijke adviserende met betrekking tot de kampeewetgeving. Voorts speelt de ANWB een belangrijke adviserende en uitvoerende rol bij de totstandkoming van recreatievoorzieningen, zoals toeristische fiets- en autoroutes en bij het verstrekken van voorlichting aan het publiek en aan uitvoerende instanties.

Stichting Recreatie 1958 - heden

Overkoepelend contactcentrum voor de openluchtrecreatie. De Stichting stelt zich ten doel een trefpunt te zijn voor organisaties en instellingen, die ofwel een rol bij de vakantiebesteding hebben te vervullen, ofwel betrokken zijn bij of belangstelling hebben voor het behoud van natuur en landschap, speciaal ten behoeve van de recreatie in de vrije natuur.

Ontstaan: Het maatschappelijke en economische belang van recreatie houdt in dat kennis en informatie een vitale rol spelen in de menings- en beleidsvorming op dit gebied. Vanuit een intermediaire positie tussen rijksoverheid en de recreatiesector werkt de Stichting Recreatie mee aan de vorming van het recreatiebeleid. Zij besteedt aandacht aan de gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde van het recreatieve aanbod.

In 1994 wordt de stichting geïncorporeerd in het overheidsbeleid en omgevormd tot Informatie & Kenniscentrum. De Stichting fungeert dan niet langer als coördinatiepunt voor het particuliere initiatief.

Stichting Nederlandse Kampeerraad (NKR) 1947 - 1982

Opggericht in 1947 als algemene belangenorganisatie voor de kampeerder. Vervult belangrijke adviserende rol. Krijgt in 1952 van de minister van BIZA de opdracht tot het maken van een voorontwerp-kampeewet. Vanaf dat moment speelt zij een blijvende adviesrol bij de totstandkoming van de uiteindelijke Kampeewet en de daarop volgende Wet op de openluchtrecreatie. De NKR levert tevens een belangrijke bijdrage aan de totstandkoming van een uniforme

gemeentelijke kampeerverordening, de zg. Samsonverordening die door een groot aantal gemeenten en de provincies Noord-Brabant en Limburg gedurende de jaren zestig, zeventig en tachtig wordt gehanteerd.

Stichting Lange Afstandswegen (LAW)

De LAW bestaat uit een aantal organisaties die betrokken zijn bij de wandelsport, de natuurbeleving en route-accomodatie. De LAW behartigt de belangen van de wandelaar. Eén van de kerndoelstellingen is de totstandkoming van een harmonieus netwerk van wandelroutes. Het ministerie van LNV subsidieert het werk van de LAW. De LAW voert het onderzoek uit naar de mogelijkheden en de planning van een landelijk wandelroutenetwerk.

Stichting Landelijk Fietsplatform

De stichting is een samenwerkingsverband van alle organisaties die op het vlak van het toeristisch-recreatieve fietsen in Nederland werkzaam zijn. Zij houdt zich bezig met het uitzetten van een landelijk netwerk van fietsroutes.

Algemeen Verbond van Volkstuinders Verenigingen in Nederland (AVVN) 1928 - heden

Het verbond zet zich in voor de belangen van het volkstuinwezen in Nederland. Heeft steeds een belangrijke gespeeld bij de totstandkoming van voorzieningen en wet- en regelgeving.

HISWA Vereniging

De HISWA staat voor de Nederlandse Vereniging van Ondernemingen in de Bedrijfstak Waterrecreatie. Het is een branche-organisatie voor het watersportbedrijfsleven. Vanuit die hoedanigheid is zij steeds betrokken bij de totstandkoming van het watersportbeleid.

Watersportberaad

Deze organisatie heeft als doelstelling de versterking van de sector watersport. De leden van het beraad bestaan onder meer uit diverse watersportorganisaties. Het watersportberaad voert regelmatig overleg met de leden en zorgt voor de uitwisseling van informatie tussen de diverse watersportorganisaties en de overheid.

2.3 PAARDENSPORT

Stichting Nederlandse Draf- en Rensport (NDR)

De NDR zet zich in voor bevordering van de fokkerij van dravers en volbloedspaarden en voor de bevordering van de draf- en rensport. Zij exploiteert de professionele draf- en renbanen. Zij speelt een adviserende en uitvoerende rol bij de totstandkoming en instandhouding van het beleid inzake de paardensport in het algemeen en in dat van de draf- en rensport in het bijzonder.

Stichting Totalisator Nederland (STN) 1949 - heden

Vanaf 1949 is de STN belast met organiseren van de totalisator in de Draf- en Rensport. Van 1986 tot 1996 is de stichting belast met het toezicht op de exploitatie van de totalisator.

Stichting Nederlandse Hippische Sportbond (NHS)

NHS is een overkoepelende organisatie voor de hippische sport. De doelstelling is de algemene bevordering van de hippische sport in Nederland en het onderhouden van contacten met internationale hippische organisaties. Bij de NHS zijn zo'n 16 hippische sportbonden aangesloten. De NHS speelt een belangrijke adviserende rol bij de totstandkoming van het beleid inzake de paardensport.

Stichting Recreatie Ruiters (SRR)

De SRR behartigt de belangen van de recreatieve paardensporters door o.a. het geven van informatie en het uitgeven van het ruiters- en koetsiersbewijs

Stichting Nederlandse Herstructureringsmaatschappij (NEHEM)

De NEHEM wordt in 1972 door de regering opgericht om bijdragen te leveren aan de structuur van het Nederlandse bedrijfsleven, onder andere door het nemen van initiatieven ter uitvoering van de aanbevelingen uit structuuronderzoeken. Vanaf 1975 wordt de NEHEM verantwoordelijk voor alle van overheidswege gesubsidieerde structuuronderzoeken voor het bedrijfsleven, en voor de behandeling van individuele bedrijven die in moeilijkheden zijn. De NEHEM is een privaatrechtelijk orgaan, dat nauw gelieerd is aan de overheid; zo heeft de minister van Economische Zaken aanwijzings- en schorsingsbevoegdheid. De NEHEM begeleidt in principe het hele traject van herstructurering: de te onderzoeken onderwerpen, de in te schakelen onderzoeksbureaus, de algehele planning en begroting enz. In 1982 wordt de NEHEM betrokken bij de herstructurering van de draf- en rensport.

Voorlopige Commissie Sectorfonds 1983 - 1985

De commissie wordt op grond van het advies van de Structuurcommissie Draf- en Rensport ingesteld. Tot haar taken behoort het doen van voorstellen aan de minister van Landbouw en Visserij voor de verwezenlijking van een nieuwe structuur voor de sector draf- en rensport, het opstellen van bestedingsplannen die zijn gebaseerd op het geraamde bedrag van de inhoudingen op de totalisatoropbrengsten, waarbij rekening wordt gehouden met het aantal aangewezen banen en goedgekeurde koersdagen en met de aanvragen van organisaties of instellingen die voor een uitkering in aanmerking wensen te komen, het doen van voorstellen tot de goedkeuring van de begroting van inkomsten en uitgaven van de STN, de NDR en andere organisaties of instellingen die voor een uitkering in aanmerking wensen te komen, en het stellen van richtlijnen voor organisaties of instellingen die in aanmerking wensen te komen voor een uitkering (richtlijnen ten aanzien van de jaarbegroting, meerjarenramingen en prijzengeldbudgetten).

Stichting Centraal Fonds Draf- en Rensport 1985 -

Opvolger van de Voorlopige Commissie Sectorfonds. De Stichting Centraal Fonds Draf- en Rensport wordt op basis van de gelijknamige machtigingswet ingesteld als onderdeel van het herstructureringsprogramma voor de sector. De stichting heeft tot taak de bevordering van de draf- en rensport in een breed kader en vervult een belangrijke adviesfunctie naar de beleidsmakers. Zij beheert de gelden vrijkomend uit het totalisatorbedrijf en zorgt voor de allocatie daarvan.

College van toezicht op de kansspelen 1996 - heden

Het college is namens de minister belast met het toezicht op de totalisator. Het heeft deze taak in 1996 overgenomen van de Stichting Totalisator Nederland.

3 ALGEMENE BELEIDSVOORBEREIDING

Dit hoofdstuk handelt over de beleidsvoorbereiding. Het betreft hier de voorbereiding van het algemene openluchtrecreatiebeleid ofwel van de activiteiten en (ruimtelijke) voorzieningen, die in het beleidsjargon onder de noemer 'ten algemene nutte' worden gevat. Het betreft hier onder meer de structuur van de beleidsvorming, waaronder de planning en de evaluatie.

Buiten dit hoofdstuk vallen de deelbeleidsterreinen volkstuinieren, gezelschapsdieren en paardensport worden niet in dit hoofdstuk behandeld.

De rol van de rijksoverheid in de algemene beleidsvorming is sturend en voorwaardenscheppend. De directe planning en uitvoering van recreatievoorzieningen blijft in handen van de provinciale en lokale overheden. De rijksoverheid coördineert de totstandkoming van de recreatievoorzieningen, zorgt voor een evenwichtige geografische verdeling daarvan, ondersteunt de sector door middel van onderzoek en landelijke programmering en verstrekt subsidies voor de totstandkoming van de voorzieningen.

Het beleidsproces verloopt in grote lijnen als volgt. Naar aanleiding van de nota's ruimtelijke ordening, waarin de ruimtelijke aspecten van de openluchtrecreatie worden meegenomen, stelt het ministerie een structuurschema op.⁹ Het structuurschema bevat hoofdlijnen en beginselen van algemeen belang voor het nationaal ruimtelijk beleid en geeft in het bijzonder inzicht in de betreffende sector op de lange termijn, de middellange termijn daarbij tevens in beschouwing genomen. Inhoud en procedure van de structuurschema's zijn conform de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Een structuurschema doorloopt de procedure van een planologische kernbeslissing.¹⁰

Naast de structuurschema's zijn er themagebonden nota's, die ingaan op specifieke onderdelen van de beleidssector. Voorbeelden van dergelijke nota's zijn de "Notitie beheerbeleid" en "Nota Recreantenbeleid".

De programmering van het beleid vindt plaats sinds 1971 en strekt zich steeds uit over een periode van vijf jaar. De programmering verloopt via de Procedure Projectontwikkeling Openluchtrecreatie. Deze procedure wordt in 1975 vastgelegd in de Coördinatiebeschikking (1975) en vervolgens in de Planningsprocedure Openluchtrecreatie (1984). Als gevolg van de integratie van het openluchtrecreatiebeleid in dat van de Groene Ruimte wordt de programmering met betrekking tot de openluchtrecreatie vanaf 1993 verwerkt in de Rijksmeerjarenprogramma's Groene Ruimte.

3.1 HANDELINGEN

Actor:	Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling:	Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van het beleid inzake de openluchtrecreatie.
Periode:	1945 -
Grondslag:	Begrotingen
Opmerking:	De evaluatie van het beleid inzake de totstandkoming van recreatievoorzieningen is in 1988 onderdeel uit gaan maken van de PPO.

Actor:	Minister belast met de Openluchtrecreatie
--------	---

Handeling: Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving inzake de openluchtrecreatie, alsmede het evalueren daarvan.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen
Produkt: Wet op de openluchtrecreatie 25 maart 1994, Stb. 1994, 300

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het opstellen van periodieke verslagen inzake de openluchtrecreatie.
Periode: 1945 -

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van de Kamers der Staten-Generaal inzake het openluchtrecreatiebeleid.
Periode: 1945 -

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het instellen van ad-hoc commissies inzake de openluchtrecreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het informeren van de Commissies voor de Verzoekschriften en andere tot onderzoeken van klachten bevoegde commissies uit de Kamers der Staten-Generaal en de Nationale Ombudsman naar aanleiding van klachten over de uitvoering of de gevolgen van het beleid betreffende de openluchtrecreatie.
Periode: 1945 -

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het beslissen op beroepsschriften naar aanleiding van beschikkingen betreffende de openluchtrecreatie en het voeren van verweer in beroepsschriftprocedures voor administratief rechterlijke organen.
Periode: 1945 -

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het beantwoorden van vragen van individuele burgers, bedrijven en instellingen inzake het openluchtrecreatiebeleid.
Periode: 1945 -

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van Sociale Zaken
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake het ontwikkelen van activiteiten die op de vrije tijdsbesteding/openluchtrecreatie gericht zijn.
Periode: 1935 -
Bron: Interview
Opmerking: Voor 1945 was het beleid ten aanzien van de vrijetijdsbesteding in handen van de minister van Sociale Zaken.

Handeling: Het, in overeenstemming met andere betrokken ministers, opstellen en vaststellen van Structuurschema's inzake de openluchtrecreatie.

Periode: 1962 -

Grondslag: - Wet op de ruimtelijke ordening, 5 juli 1962, art. 2a, Stb. 1962, 286
- WOR 25 maart 1994, art. 27, Stb. 1994, 300

Product: Besluit op de ruimtelijke ordening 2 december 1985, art. 2 t/m 5, Stb. 1985, 626

Opmerking: - Er verschijnen drie Structuurschema's:
- Structuurschets Openluchtrecreatie 1964
- Structuurschema Openluchtrecreatie 1984
- Structuurschema Groene Ruimte 1992 (waarvan de nota Kiezen voor Recreatie als bouwsteen voor het openluchtrecreatiebeleid dient)
De structuurschema's doorlopen de procedure van de planologische kernbeslissing.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het, in overeenstemming met de andere betrokken ministers, jaarlijks opstellen en vaststellen van een voortschrijdend meerjarenplan, ter voorbereiding en verwezenlijking van het rijksbeleid inzake de openluchtrecreatie.

Periode: 1971 - 1983

Grondslag: Coördinatiebeschikking Openluchtrecreatie 1975, art. 2 lid 2 en 3

Produkt: Rijksmeerjarenplannen Openluchtrecreatie 1971 t/m 1979

Opmerking: Vanaf 1971 worden er meerjarenplannen gemaakt. De verplichting daartoe is eerst in 1975 in de Coördinatiebeschikking Openluchtrecreatie vastgelegd.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het ontwikkelen van instrumenten/methoden voor de provinciale en gemeentelijke overheden, ten behoeve van de uitvoering van het regionale/lokale openluchtrecreatiebeleid.

Periode: 1969 -

Grondslag: Begroting 1969

Opmerking: Het betreft hier voornamelijk hulpmiddelen die de gemeenten bijstaan in planning en uitvoering van het beleid, zoals uitgelegd in de brochures:
- Projectontwikkeling op het gebied van de Openluchtrecreatie(1969)
- Analyse Prognosemethodieken(1972).

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het ontwikkelen, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van de Procedure Projectontwikkeling Openluchtrecreatie, ten behoeve van de planning van recreatievoorzieningen.

Periode: 1968 - 1983

Grondslag: Begroting 1969

Produkt: Procedure Projectontwikkeling Openluchtrecreatie

Opmerking: Deze procedure wordt later omgezet in de Planningsprocedure Openluchtrecreatie.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake de inrichting en het beheer van recreatievoorzieningen.

Periode: 1960 -

Bron: - Eindrapport Interdepartementale Werkgroep Financiering recreatieschappen 1978
- Nota Recreantenbeleid 1986
- Notitie Beheerbeleid 1990

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het ontwikkelen en vaststellen van de Planningsprocedure Openlucht recreatie (PPO).
Periode: 1969 - 1993
Grondslag: - Begrotingen
- Structuurschema Openlucht recreatie 1984
Produkt: Planningsprocedure Openlucht recreatie

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het opstellen van Rijksmeerjarenprogramma's Openlucht recreatie.
Periode: 1983 - 1993
Grondslag: Begrotingen
Produkt: Rijksmeerjarenprogramma's Openlucht recreatie en toerisme
Opmerking: De programma's worden op basis van de PPO opgesteld.

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het ontwikkelen en vaststellen van een evaluatie-programma met betrekking tot de aanleg en het beheer van voorzieningen voor openlucht recreatie en toerisme volgens de Rijksmeerjarenprogramma's openlucht recreatie.
Periode: 1988 - 1993
Bron: Rijksmeerjarenprogramma's Openlucht recreatie en Toerisme

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het ontwikkelen van planningen ten behoeve van de openlucht recreatie, als onderdeel van de Rijksmeerjarenprogramma's Groene Ruimte.
Periode: 1993 -
Bron: Interview
Produkt: Rijksmeerjarenprogramma's Groene Ruimte
Opmerking: Als onderdeel van het integratieproces van het openlucht recreatiebeleid wordt de planningsprocedure - voorheen de PPO - alsmede de Rijksmeerjarenprogramma's Openlucht recreatie en Toerisme geïntegreerd in de Rijksmeerjarenprogrammering Groene Ruimte.

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het formuleren van standpunten met betrekking tot het ruimtelijke ordeningsbeleid, vanuit het belang van de openlucht recreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: - Begrotingen
- Nota's
Product: Tot de producten behoren onder meer de inventarisatieonderzoeken naar de beschikbare recreatiegebieden, de bijdragen aan de nota's voor de ruimtelijke ordening en de verslagen van de Rijksdienst voor het Nationaal Plan/Rijkplanologische dienst.

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het instellen van consulentenschappen voor de openlucht recreatie in de provincies.
Periode: 1965 - 1994
Grondslag: Begrotingen
Opmerking: Taken van de consulentenschappen voor de openlucht recreatie zijn:
- het coördineren van het rijksbeleid ten aanzien van de openlucht recreatie;

- bevorderen van het tot stand brengen van voorzieningen en van het verrichten van activiteiten op het gebied van de openluchtrecreatie;
 - het leveren van bijdragen aan de meerjarenplannen openluchtrecreatie.
-

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid ten aanzien van de zonering van recreatieactiviteiten.
Periode: 1984 -
Grondslag: - Begrotingen
- Structuurschema Openluchtrecreatie 1984

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het leveren van bijdragen aan de ambtelijke voorbereiding van wet- en regelgeving inzake de geluidshinder veroorzakende openluchtrecreatieactiviteiten, waarvoor andere ministers eerst verantwoordelijk zijn.
Periode: 1956 -
Bron: - Nota Recreantenbeleid 1985
- Kiezen voor Recreatie 1993
Opmerking: Het betreft hier onder meer:
- Terreinrijden met auto's en crossmotoren
- Luchtsporten, w.o. de modelvliegsport
- Watersportactiviteiten w.o. waterscooters, waterskiën
Bepalingen ten aanzien van geluidshinder zijn opgenomen in de Wet Geluidshinder.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het formuleren van standpunten ten aanzien van de kwaliteit van de openluchtrecreatie/toerisme.
Periode: 1956 -
Grondslag: Begrotingen
Opmerking: Bijdragen worden onder meer geleverd in de projecten:
- Recreatie op eigen benen (ROEB) (1996)
- Uitzicht op Inzicht (1992)
- Ruimte voor Economische Activiteit Recreatie en Toerisme (1995)

4 UITVOERING / SUBSIDIËRING

Door middel van subsidiëring heeft de rijksoverheid in belangrijke mate bijgedragen aan de totstandkoming van lokale en regionale voorzieningen ten behoeve van de openluchtrecreatie. In de loop der jaren is er een uitgebreid subsidiëringssysteem ontwikkeld, waar zowel de lagere publiekrechtelijke lichamen als particulieren en belangenorganisaties gebruik van kunnen maken.

In 1962 zijn afspraken gemaakt tussen het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (OKW) en dat van Economische Zaken (EZ), omtrent de subsidiëringstaken. Het gaat hier vooral om een ordeningsmaatregel, want uit de praktijk blijkt dat veel subsidiestromen door elkaar lopen. Vanaf dat moment zal OKW subsidie verstrekken met betrekking tot projecten, waarvan het publiek belang primair is, zoals natuurgebieden en parken, openbare verbindingen te land en te water, spelgelegenheden, stranden, picknickplaatsen, publieke kampeer- en caravanterreinen, kampeerpaspoortterreinen en jeugdherbergen en forensenkampen. EZ verstrekt subsidie voor maatregelen en voorzieningen betreffende projecten die economische exploitatie tot oogmerk hebben en behoren tot de toeristische infrastructuur, zoals jachthavens, toeristische zwembaden, attractiepunten, inclusief de daartoe benodigde infrastructurele voorzieningen voor verblijfs- en overnachtingsaccommodatie zoals hotels, motels en kampeerbedrijven.

Onder het ministerie van CRM wordt in 1967 een gedifferentieerd subsidiesysteem opgezet, dat in eerste instantie toegepast wordt bij de aankoop van gronden, een onderdeel, dat vanaf dat moment binnen het subsidiebeleid wordt getrokken. De subsidieaanvragen worden bij de provincie ingediend. Het provinciaal bestuur maakt een keuze en draagt de plannen voor bij het ministerie. Het ministerie levert langs deze weg een belangrijke bijdrage tot de eigendomsverwerving van gronden die bestemd zijn voor recreatievoorzieningen. Dergelijke uitgaven zijn voor de belanghebbende gemeenten veelal niet haalbaar.

In 1984 wordt de Planningsprocedure Openluchtrecreatie van kracht. De PPO bevat de regels de financieringsstructuur. Door middel van de PPO worden de te verstrekken subsidies voor een periode van vijf jaar vastgelegd in de Rijksmeerjarenprogramma's Openluchtrecreatie en Toerisme. In tegenstelling tot de eerder verschenen meerjarenplannen beperkt de nieuwe programmering zich niet uitsluitend tot de financiële middelen van één ministerie, maar omvat zij de totale rijksbijdrage aan de openluchtrecreatie. Subsidies worden beschikbaar gesteld aan lagere overheden voor de kosten verbonden aan planvorming, grondverwerving en de aanleg van voorzieningen. De subsidiëring gaat tot maximaal 75% van de kosten. De provincies, gemeentelijke samenwerkingsorganen, recreatieschappen en waterschappen zorgen voor het resterende deel. Voor de particuliere sector wordt de subsidie vooral ingezet ter stimulering van het recreatief medegebruik. Door middel van subsidie worden gebieden die in bezit zijn van particulieren of van openbare lichamen geheel of gedeeltelijk opengesteld voor het publiek.¹¹ In 1965 werd o.a. door de regeling bosbijdragen een begin gemaakt aan het openstellen van bossen voor recreatief gebruik.

Ten gevolge van de nieuwe aanpak van het beleid in de jaren negentig, de decentralisatietendens en integratie van het beleidsterrein in het geheel van de Groene Ruimte, ondergaat ook het subsidie-instrumentarium de nodige veranderingen. De PPO komt in 1993 te vervallen en de programmering van de openluchtrecreatie wordt een onderdeel van de programmering Groene Ruimte.

4.1 HANDELINGEN

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het verstrekken van subsidies aan personen, bedrijven en instellingen die actief zijn op het terrein van de openluchtrecreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: - Begrotingen
- WOR, art. 30
Opmerking: De minister kan de subsidies aan bepaalde voorwaarden binden.

Actor: Ministerie belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het verstrekken van financiële bijdragen voor de bestrijding van de kosten van voorzieningen en maatregelen ten behoeve van de openluchtrecreatie aan provincies, gemeenten, openbare lichamen ingesteld bij een gemeenschappelijke regeling of andere lagere publiekrechtelijke lichamen.
Periode: 1960 -
Grondslag: - Begrotingen
- WOR, art. 28
Opmerking: De financiële bijdragen aan gemeenten worden vanaf het begin van de jaren zestig verstrekt. Deze uitgaven zijn eerst in 1994 formeel vastgelegd in de Wet op de openluchtrecreatie.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het verstrekken van financiële bijdragen ten behoeve van de aankoop van gronden bestemd voor recreatiedoeleinden.
Periode: 1960 -
Grondslag: - Begrotingen
- Interviews

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het bij AmvB (kunnen) stellen van nadere regelen met betrekking tot het verstrekken van financiële bijdragen aan provincies, gemeenten, openbare lichamen ingesteld bij een gemeenschappelijke regeling of andere lagere publiekrechtelijke lichamen.
Periode: 1994 -
Grondslag: WOR, art. 29

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het instellen, wijzigen en opheffen van werkgroepen, commissies en raden inzake de subsidiëring van de openluchtrecreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen
Opmerking: Bijvoorbeeld: de Interdepartementale Werkgroep Financiering Recreatieschappen die vanaf 1974 actief was.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het, in overleg met de minister van Economische Zaken, afbakenen van de subsidiëringstaken ten behoeve van de recreatiesector.
Periode: 1962
Grondslag: Beschikking 29 augustus 1962

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het vaststellen van een gedifferentieerd subsidiesysteem voor provincies, gemeenten en recreatieschappen, ten behoeve van de aanleg van recreatievoorzieningen.

Periode: 1967 -
Grondslag: Begrotingen

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het leveren van bijdragen aan ruilverkavelings-, landwinnings-, landinrichtings- en waterbouwkundige werken ten behoeve van de aanleg van openluchtrecreatie voorzieningen.
Periode: 1971 -
Grondslag: Begrotingen
Opmerking: Genoemde bijdragen zijn onder meer bestemd voor de Dienst der Zuiderzeewerken, de Rijksdienst IJsselmeerpolders en de Deltadienst, ter realisatie van voorzieningen die onderdeel uitmaken van de werken.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het opstellen van regels ten behoeve van de subsidiëring van het recreatief medegebruik.
Periode: 1982 -
Grondslag: Begrotingen

5 COÖRDINATIE EN SAMENWERKING

Het beleidsterrein openluchtrecreatie kent vele raakvlakken met andere beleidsterreinen, welke onder de verantwoordelijkheid van andere departementen vallen. Taakverdeling en coördinatie spelen een essentiële rol bij de totstandkoming van het beleid.

5.1 INTERNE COÖRDINATIE- EN ADVIESCOMMISSIES

Ter bevordering van de interdepartementale coördinatie wordt in 1958 de Interdepartementale Coördinatiecommissie voor de Openluchtrecreatie (INCOR) ingesteld. In de INCOR zijn acht ministeries vertegenwoordigd te weten: OKW, EZ, BIZA, Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, Financiën, Sociale Zaken en Volksgezondheid en Landbouw en Visserij.

In 1962 wordt de INCOR samengevoegd met de onder EZ ressorterende Interdepartementale Coördinatiecommissie inzake het Toerisme. De nieuwe commissie heet Interdepartementale Commissie voor de Openluchtrecreatie en het Toerisme (INCORET). De INCORET wordt in 1975 opgeheven en opgevolgd door de Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie (CO). Daarin zijn negen ministeries vertegenwoordigd, die allen betrokken zijn bij het beleid. De samenstelling en taakverdeling is in 1975 als volgt:

- Ministerie van CRM (openluchtrecreatie, natuur- en landschapsbescherming);
- Ministerie van BIZA (bestuurlijke problemen - recreatieschappen, gewesten - en financiën lagere overheden);
- Ministerie van Financiën (financiële consequenties en beheer domeingronden);
- Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (ruimtelijke ordening, stedenbouwkundige ontwikkeling);
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat (voorzieningen bij grote rijkswerken: Deltadienst, Zuiderzeewerken, IJsselmeerpolders, wegen, waterbeheer);
- Ministerie van EZ (toerisme, regionaal beleid, prijzen);
- Ministerie van Landbouw en Visserij (landinrichting, bosbeheer, sportvisserij);
- Ministerie van Sociale Zaken (werkgelegenheid);
- Ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne (milieuhygiëne en kwaliteit van drinkwatervoorziening, sanitaire voorzieningen).

Naar aanleiding van de departementale herindeling van 1982 wordt de Coördinatiebeschikking in 1987 herzien. Op grond van de nieuwe Instellingsregeling CO (14 januari 1987) wordt het Ministerie van Landbouw en Visserij als eerste verantwoordelijke aangewezen voor de coördinatie van het rijksbeleid betreffende de openluchtrecreatie.

Nieuw is ook de toetreding van het Ministerie van Defensie, i.v.m. beheer van oefenterreinen die uit oogpunt van recreatief medegebruik voor het publiek zijn opengesteld. De CO leidt sinds 1992 een slapend bestaan.

5.2 EXTERNE COÖRDINATIE- EN ADVIESORGANEN

Naast de CO als intern adviesorgaan, groeit in de jaren tachtig de behoefte aan een extern adviesorgaan, waarin naast de rijksoverheid ook particuliere belangenorganisaties zitting hebben. De kampeerraad is op dat moment het enige externe adviesorgaan, doch haar werkveld beperkt zich tot het kamperen. Het nieuwe brede adviesorgaan zal bij wet geregeld moeten worden. In 1986 wordt, vooruitlopend op een wettelijke regeling voor de openluchtrecreatie, de voorlopige adviesraad voor de openluchtrecreatie (VAROR) ingesteld. Bij de vaststelling van de Wet op de Openluchtrecreatie in 1994 wordt de VAROR vervangen door de Raad voor de openluchtrecreatie. In 1996 gaat de ROR op in de Raad voor het landelijk gebied.

Adviesstructuur Openluchtrecreatie

	Commissies	Adviesraden
1958	INCOR Interdepartementale Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie 1958 - 1962	
1962	INCORET Interdepartementale Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie en Toerisme 1962 - 1975	
1975	Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie 1975 -	
1982		Kampeerraad 1982 - 1994 Gaaf in 1986 op in de Voorlopige Adviesraad voor de Openluchtrecreatie
1986		Voorlopige Adviesraad voor de Openluchtrecreatie 1986 - 1994
1994		Raad voor de Openluchtrecreatie 1994 - 1996 M.i.v. 1 januari 1997 gaaf de Raad voor de Openluchtrecreatie op in de Raad voor het Landelijk gebied
1997		Raad voor het Landelijk gebied 1997 -

5.3 HANDELINGEN - COMMISSIES EN WERKGROEPEN

Actor:	Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling:	Het instellen, instrueren en opheffen van (interdepartementale) commissies en werkgroepen ter voorbereiding van het beleid inzake de openluchtrecreatie.
Periode:	1945 -
Grondslag:	Begrotingen

Opmerking: Het betreft hier onder meer de volgende werkgroepen:
- Interdepartementale Commissie Ontwikkeling Groeikernen (ICOG)1978
- Interdepartementale Stuurgroep Landelijke Gebieden 1981 -
- Interdepartementale Werkgroep Randstadgroenstructuur

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het deelnemen aan commissies en werkgroepen inzake de voorbereiding en evaluatie van beleid dat de openluchtrecreatie raakt, waarbij het voorzitterschap en/of secretariaat niet onder de minister belast met Openluchtrecreatie berust.

Grondslag: Begrotingen
Opmerking: Tot de commissies en werkgroepen behoren onder meer:
- Rijksplanologische Commissie
- Commissie Ruilverkaveling

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het benoemen, schorsen of ontslaan van leden van (interdepartementale) commissies en werkgroepen ter voorbereiding van het beleid inzake de openluchtrecreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het instellen en opheffen van de Interdepartementale Coördinatiecommissie voor de Openluchtrecreatie (INCOR), alsmede het toevoegen van een secretariaat.
Periode: 1958 - 1962
Grondslag: Instellingsbeschikking INCOR 1958
Product: Beschikking opheffing INCOR 1962
Opmerking: Het secretariaat berust bij de afdeling Vrijtijdsbesteding van het ministerie van OKW.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het benoemen van de leden van de INCOR.
Periode: 1958 - 1962
Grondslag: Instellingsbeschikking INCOR 1958

Actor: INCOR
Handeling: Het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren omtrent de aan de minister belast met de openluchtrecreatie opgedragen coördinatietaak ten aanzien van de openluchtrecreatie.
Periode: 1958 - 1962
Grondslag: Instellingsbeschikking INCOR 1958

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het instellen en opheffen van de Interdepartementale Coördinatiecommissie voor de Openluchtrecreatie en Toerisme (INCORET), alsmede het toevoegen van een secretariaat.
Periode: 1962 - 1975
Grondslag: Instellingsbeschikking INCORET 1962
Opmerking: Samenstelling van de INCORET is gelijk aan de INCOR
Het secretariaat berust bij de afdeling Vrijtijdsbesteding van het Ministerie van OKW

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het benoemen van de leden van de INCORET.
Periode: 1962 - 1975
Grondslag: Instellingsbeschikking INCORET 1962

Actor: INCORET
Handeling: Het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren van de ministers belast met de openlucht recreatie en EZ ten aanzien van te treffen maatregelen en voorzieningen op de terreinen van de openlucht recreatie en het toerisme.
Periode: 1962 - 1975
Grondslag: Instellingsbeschikking INCORET 1962
Opmerking: Er is een duidelijke scheiding tussen openlucht recreatie en toerisme aangebracht. Aan de minister belast met de openlucht recreatie wordt geadviseerd over maatregelen en voorzieningen betreffende de openlucht recreatie. Aan de minister van EZ over maatregelen en voorzieningen betreffende het toerisme.

Actor: INCORET
Handeling: Het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren omtrent de aan de minister van OKW opgedragen coördinatietaak ten aanzien van de openlucht recreatie.
Periode: 1962 - 1975
Grondslag: Instellingsbeschikking INCORET 1962

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het instellen van de Coördinatiecommissie Openlucht recreatie (CO), alsmede het toevoegen van een secretariaat.

Grondslag: Coördinatiebeschikking Openlucht recreatie 1975
Produkt: Instellingsregeling Coördinatiecommissie Openlucht recreatie 1987
Opmerking: Het secretariaat berust bij de afdeling NBOR van het ministerie van CRM.

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het benoemen van de leden van de Coördinatiecommissie Openlucht recreatie (CO).
Periode: 1975 -
Grondslag: Coördinatiebeschikking Openlucht recreatie 1975

Actor: Coördinatiecommissie Openlucht recreatie
Handeling: Het adviseren aan de betrokken ministers met betrekking tot de hoofdlijnen van het inzake de openlucht recreatie te voeren rijksbeleid
Periode: 1975 -
Grondslag: - Coördinatiebeschikking Openlucht recreatie 1975, art. 4 lid 1
- Instellingsregeling CO 1987, art. 3 lid 1

Actor: Coördinatiecommissie Openlucht recreatie
Handeling: Het instellen van speciale werkgroepen/subcommissies.
Periode: 1975 -
Grondslag: - Beschikking CO 1975, art. 9
- Instellingsregeling CO 1987, art. 7

Opmerking: Subcommissies zijn o.m.:
- Werkgroep recreatief medegebruik staatseigendommen
- Ad-hoc coördinatie-werkgroep Beleidsvisie Recreatietoervaart 1988
- Programma-adviescommissie Openlucht recreatie
- Werkgroep planning en financiering in het kader van de decentralisatie van het Openlucht recreatiebeleid

Actor: Coördinatiecommissie Openlucht recreatie
Handeling: Het doen van voorstellen aan de betrokken ministers met betrekking tot het jaarlijks vast te stellen rijksmeerjarenplan openlucht recreatie.
Periode: 1975 - 1987
Grondslag: Coördinatiebeschikking Openlucht recreatie 1975, art. 4 lid 1
Opmerking: Deze handeling vervalt met de inwerkingtreding van de Instellingsregeling CO in 1987. Hiervoor treedt de PPO in de plaats.

Actor: Coördinatiecommissie Openlucht recreatie
Handeling: Het opstellen van jaarverslagen
Periode: 1987 -
Grondslag: Instellingsregeling CO 1987, art. 6
Opmerking: Jaarverslagen worden met de inwerkingtreding van de Instellingsregeling CO verplicht gesteld.

5.4 HANDELINGEN - ADVIESRADEN

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie.
Handeling: Het instellen van de (voorlopige Advies-) Raad voor de openlucht recreatie (VAROR).
Periode: 1986 -
Grondslag: WOR, art. 2
Produkt: - KB 7 juni 1994, Stb, 1994, 400
- Besluit VAROR, (voor de periode 1986 - 1994)
Opmerking: De Raad voor de Openlucht recreatie wordt voorafgegaan door de VAROR. Deze voorlopige raad gaat in 1994 over in de Raad voor de openlucht recreatie.

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het benoemen van de voorzitter, de leden en adviserende leden van de (Voorlopige Advies-) Raad voor de openlucht recreatie, alsmede het toevoegen van een secretariaat.
Periode: 1986 -
Grondslag: - Besluit VAROR, art. 3
- WOR, art. 3 lid 1, 2 & 4
Opmerking: De Raad voor de openlucht recreatie bestaat uit ten hoogste 20 leden, w.o. de voorzitter. Daarvan zijn 16 leden afkomstig uit representatieve organisaties. De laatste worden aangewezen door bij de openlucht recreatie betrokken organisaties, niet zijnde de kringen van verblijfsrecreanten en van ondernemers op het gebied van het kamperen. Het secretariaat van de VAROR berust in eerste instantie bij dat van de Kampeerraad. Bij opheffing van de kampeerraad wordt het ondergebracht bij de Raad voor de Openlucht recreatie, om in 1996 te verhuizen naar de Raad voor het Landelijk gebied.

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie

Handeling: Het aanwijzen van voor de sector representatieve organisaties, die vertegenwoordigd zijn in de Raad voor de openluchtrecreatie.
Periode: 1986 -
Grondslag: - Besluit VAROR, art. 3, lid 4
- WOR, art. 3, lid 2

Actor: (Voorlopige Advies-)Raad voor de Openluchtrecreatie
Handeling: Het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren van de betrokken ministers over zaken die de openluchtrecreatie betreffen, de vakantiespreiding daaronder begrepen.
Periode: 1986 -
Grondslag: - Besluit VAROR, art 2 lid 2
- WOR, art. 2 lid 2

Actor: (Voorlopige Advies-) Raad voor de Openluchtrecreatie
Handeling: Het desgevraagd adviseren van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over bij die Kamer aanhangig gemaakte initiatiefvoorstellen van wet.
Periode: 1986 -
Grondslag: - Besluit VAROR, 2 lid 3
- WOR, art. 2 lid 3

Actor: (Voorlopige Advies-) Raad voor de Openluchtrecreatie
Handeling: Het (kunnen) instellen van commissies waarin ook personen van buiten de raad zitting kunnen hebben.
Periode: 1986 -
Grondslag: - Besluit VAROR, art. 9 lid 1
- WOR, art. 5 lid 1

Actor: (Voorlopige Advies-) Raad voor de Openluchtrecreatie
Handeling: Het vaststellen van regelen ten aanzien van de werkwijze van de raad, alsmede van die van de commissie vakantiespreiding en de overige commissies
Periode: 1986 -
Grondslag: - Besluit VAROR, art. 7 lid 1
- WOR, art. 7 lid 1

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het goedkeuren van het huishoudelijk reglement van de VAROR en de wijzigingen daarin.
Periode: 1986 -
Grondslag: - Besluit VAROR, art. 7 lid 2
- WOR, art. 7 lid 2

Actor: (Voorlopige Advies-) Raad voor de Openluchtrecreatie
Handeling: Het periodiek opstellen van verslagen en rapporten waarin de taakvervulling van de raad aan een onderzoek wordt onderworpen en waarin voorstellen kunnen worden gedaan voor gewenste veranderingen.
Periode: 1986 -
Grondslag: - Besluit VAROR, art. 10
- WOR, art. 7 lid 2

6 ONDERZOEK

Dit hoofdstuk omvat de coördinerende taak van de rijksoverheid inzake het onderzoek betreffende de openlucht recreatie in het algemeen. De afzonderlijke onderzoeksactiviteiten welke de specifieke deelbeleidsterreinen betreffen, worden in de desbetreffende hoofdstukken behandeld.

Het onderzoek inzake de vrijetijdsbesteding en de openlucht recreatie levert een belangrijke bijdrage aan de totstandkoming van het beleid. Tot aan de jaren zeventig is het onderzoek hoofdzakelijk gericht op de afstemming van vraag en aanbod. Het merendeel van het onderzoek wordt verricht door externe organisaties en instellingen, waaronder de ANWB, de Stichting Recreatie, universiteiten, provinciale diensten en particuliere onderzoeksinstellingen. De rol van de rijksoverheid is voornamelijk coördinerend.

Van een doelgerichte en vooral meer sturende aanpak is eerst sprake in 1967 wanneer het stafbureau beleidsvoorbereiding - onderdeel van de hoofdafdeling Openlucht recreatie - belast wordt met het (doen) verrichten van studie en onderzoek op het gebied van de openlucht recreatie. In datzelfde jaar wordt de Commissie van Overleg inzake Vrijetijdsonderzoek ingesteld, die de diverse recreatievraagstukken inventariseert en onderzoeksprogramma's opstelt. Gedurende de jaren zeventig vindt een verdere specialisatie plaats. Nieuwe actuele thema's worden onderzocht. Naast het ruimtelijke onderzoek richt men zich nu ook op de sociaal-culturele, economische, ruimtelijke en ecologische facetten van de openlucht recreatie.

Na de overgang van het beleidsterrein naar het ministerie van Landbouw constateert de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek (NRLO) in 1985 ernstige tekortkomingen in de structurering en de programmering van het wetenschappelijk onderzoek. De raad dringt aan op een grotere samenhang en een betere programmering. Hiertoe wordt in 1988 het Overlegorgaan Openlucht recreatie-onderzoek (OORO) opgericht. Samen met de Programmering- en Studiegroep Recreatie & Natuurlijk Milieu van de Raad voor Milieu- en Natuuronderzoek (RMNO) vervult het OORO een rol bij de advisering over het te verrichten onderzoek. Het opstellen van de onderzoeksprogramma's is een taak van de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (DLO). Na goedkeuring door het ministerie wordt een programma uitgevoerd. Hierbij kan naast de expertise van DLO-instituten ook de deskundigheid van andere onderzoeksinstellingen worden ingezet.

6.1 HANDELINGEN

Actor:	Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling:	Het voorbereiden van intern (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten inzake het openlucht recreatiebeleid.
Periode:	1945 -

Actor:	Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling:	Het voorbereiden en begeleiden van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het openlucht recreatiebeleid.
Periode:	1945 -
Grondslag:	Begrotingen en nota's

Actor:	Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling:	Het formuleren van opdrachten voor en het vaststellen van eindrapportages van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het openlucht recreatiebeleid. openlucht recreatiebeleid.

Periode: 1945 -
Grondslag: Nota's, begrotingen

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het - eventueel tezamen met andere ministers - instellen en liquideren van onderzoeksinstellingen inzake de openluchtrecreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen en nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het aanwijzen en benoemen van leden en voorzitter van commissies en werkgroepen inzake het onderzoek op het gebied van de openluchtrecreatie.
Periode: 1958 -
Bron: - Begrotingen
- Rapport Programmering Openluchtrecreatie-onderzoek van de NRLO 1985
Opmerking: Commissies zijn onder meer:
- Commissie van Overleg inzake vrijetijdsonderzoek 1967
- Werkgroep Programmering Onderzoek Openluchtrecreatie 1975
- Werkgroep Onderzoek (van de Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie)
- verlegorgaan Openluchtrecreatie-onderzoek (van de NRLO) 1988
- Programmerings- en Studiegroep Recreatie & Natuurlijk Milieu (van de RMNO)
- Begeleidingscommissie onderzoek Openluchtrecreatie en vrije tijd
- Interdepartementale Coördinatiecommissie Welzijnsbeleid - werkgroep Vrije Tijd
- Werkgroep recreatieonderzoek

Actor: Commissie van Overleg inzake Vrijetijdsonderzoek
Handeling: Het stellen van prioriteiten in onderzoek en het opstellen van onderzoeksprogramma's inzake de vrijetijdsbesteding.
Periode: 1967 - 1985
Grondslag: Beschikking 10 maart 1967, Nr. 99490, art. 5, Stcrt. 1967, 67
Opmerking: De commissie coördineert de werkzaamheden tussen het ministerie en de wetenschappelijke wereld.

Actor: Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek
Handeling: Het ontwikkelen van visies met betrekking tot het onderzoeksprogramma inzake de openluchtrecreatie.
Periode: 1987 -
Grondslag: - Instellingsbeschikking NRLO, art. 2, lid 1
- Regeling NRLO 1994, art. 4a
Opmerking: Na 1994 wordt er niet langer gesproken van visies, maar van verkenningen, waarbij in het bijzonder de potentiële consequenties voor de richting en prioriteiten van onderzoek en technologie worden gezien.

Actor: Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek
Handeling: Het, in overleg met de in de NRLO deelnemende onderzoeksorganisaties, treffen van maatregelen voor een doelmatige realisatie van het onderzoek.
Periode: 1987 - 1994
Grondslag: Instellingsbeschikking NRLO, art. 2, lid 2
Opmerking: Het overleg vindt plaats in het Overlegorgaan Openluchtrecreatie-onderzoek (OROO)

Actor: Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek
Handeling: Het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren van de minister en andere deelnemende organisaties met betrekking tot het openluchtrecreatieonderzoek.
Periode: 1986 -
Grondslag: - Instellingsbeschikking NRLO, art. 2, lid 3
- Regeling NRLO 1994, art. 4b

Actor: Raad voor Milieu- en Natuuronderzoek
Handeling: Het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren van de minister(s) inzake het onderzoek met betrekking tot de openluchtrecreatie
Periode: 1981 -
Grondslag: - KB 13 mei 1981, art. 3, lid 1a, Stb. 1981, 258
- KB 5 mei 1988, art. 4a, Stb. 1988, 213

7 VOORLICHTING

Tot in de jaren zestig is de rol van de rijksoverheid inzake de voorlichting ten behoeve van de openluchtrecreatie marginaal. De groei van de sector en de daaruit voortvloeiende spanningen met andere sectoren, zoals natuurbeheer en milieu dwingen de overheid tot een gerichte aanpak. Het jaar 1967 vormt een keerpunt. In de begroting wordt voorlichting als een apart aspect van overheidszorg genoemd. De overheid stelt zich ten doel het publiek beter bekend te maken met de diverse recreatiemogelijkheden. De nieuwe aanpak richt zich op:

- de acceptatie van het beleid;
- de uitvoering van beleidsmaatregelen;
- de benutting van recreatievoorzieningen.

Het voorlichtingsbeleid is in eerste instantie voorwaardenscheppend, structurerend en ondersteunend. Dit betekent dat veel taken worden uitbesteed aan de lagere overheidsorganen en landelijke organisaties. Het ministerie zorgt voor structurering van het totale voorlichtingspakket, o.a. door het verstrekken van bijdragen aan landelijke organisaties ten behoeve van de professionalisering van de voorlichting. Het ministerie zelf is verantwoordelijk voor het (doen)geven van voorlichting over recreatiethema's van nationale betekenis of over die recreatiegebieden, die eigendom zijn van of in beheer zijn bij het ministerie.

Vanaf de tweede helft van de jaren tachtig zijn "nieuwe" voorlichtingsthema's sterk in opkomst. Met name het recreatiegedrag, recreatiemilieu en veiligheid hebben veel aandacht gekregen. Voorlichtingscampagnes zijn gewijd aan de toegenomen automobiliteit, het tegengaan van onderlinge hinder van recreanten en de zorg voor het milieu en de natuurlijke omgeving.

7.1 HANDELINGEN

Actor:	Minister belast met de openluchtrecreatie
Handeling:	Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het terrein van de openluchtrecreatie.
Periode:	1945 -
Grondslag:	Begrotingen, nota's

Actor:	Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling:	Het leveren van financiële bijdragen aan voorlichtingsactiviteiten van particuliere organisaties en instellingen betreffende de openluchtrecreatie.
Periode:	1945 -
Grondslag:	Begrotingen

Actor:	Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling:	Het instellen, wijzigen en opheffen van werkgroepen, commissies en raden inzake algemene voorlichting met betrekking tot de openluchtrecreatie.
Periode:	1971 -
Grondslag:	Begrotingen
Opmerking:	Commissies zijn onder meer: <ul style="list-style-type: none">- Commissie van Voorlichting Openluchtrecreatie (1971 - heden)- Projectgroep bedrijfsvoorlichting voor het recreatieve bedrijfsleven (1986 - heden)

8 ONDERWIJS

Het ministerie van Onderwijs is de eerste verantwoordelijke voor het algemene onderwijsbeleid en onderwijswetgeving. De minister van Landbouw is daarvoor medeverantwoordelijk en draagt in het bijzonder zorg voor het landbouwonderwijs, inclusief openluchtrecreatie. De minister is in dit geval zowel onderwijsminister als vakminister. Het ministerie van EZ bevordert de opleidingen op het terrein van het toerisme. De opleidingen worden zoveel mogelijk in onderlinge samenhang opgezet.

Van een directe aanpak is pas sprake sinds het einde van de jaren zestig, nadat de sector een sterke groei doormaakte. Voor die tijd kenmerkte het beleid zich tot subsidieverstrekking. Het beleid onderscheidt zich enerzijds in de algemene recreatieve vorming, een taak die voornamelijk is toebedeeld aan het basis- en algemeen voortgezet onderwijs, en anderzijds in het opzetten van beroepsopleidingen in het middelbaar en hoger beroepsonderwijs. Het beroepsonderwijs kan een belangrijke bijdrage leveren aan het bevorderen van deskundigheid ten aanzien van de openluchtrecreatie.

De eerste beroepsopleidingen worden vanaf 1969 ontwikkeld voor het agrarisch onderwijs. Het betreft onder meer opleidingen voor landschapsverzorging en recreatie, beheerder kinderboerderij en opzichter/uitvoerder groenvoorzieningen. Gedurende de jaren zeventig wordt de openluchtrecreatie ook in de curricula van de landbouwhogeschool en de landbouwuniversiteit opgenomen. Naast het reguliere onderwijs speelt ook het cursorisch onderwijs een belangrijke rol. Via overleg en financiële steun wordt deze tak door de rijksoverheid gestimuleerd.

8.1 HANDELINGEN

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het verstrekken van financiële bijdragen ten behoeve van de ontwikkeling van onderwijsprogramma's inzake de openluchtrecreatie.
Periode: 1963 -
Grondslag: Begrotingen

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het instellen van werkgroepen en commissies inzake de onderlinge afstemming van opleidingen met betrekking tot de openluchtrecreatie en het toerisme.
Periode: 1971 -
Grondslag: Begrotingen

-
- Werkgroep Toeristisch en Recreatief Onderwijs (1971)
 - Begeleidingscommissie Educatieve Voorlichting 1986 -

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van Economische Zaken
Minister van Onderwijs
Handeling: Het gezamenlijk ontwikkelen en evalueren van opleidingen ten behoeve van de openluchtrecreatie.
Periode: 1963 -
Bron: - Begrotingen
- Nota Kiezen voor recreatie LNV 1993

9 DOELGROEPENBELEID

Gedurende de jaren tachtig neemt de aandacht voor speciale doelgroepen zoals ouderen, gehandicapten en allochtonen toe. Voor gehandicapten en ouderen zijn de inspanningen gericht op de toegankelijkheid van recreatievoorzieningen. Vanuit de Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie wordt in 1983 een speciale werkgroep tot verbetering van de recreatiemogelijkheden van gehandicapten ingesteld. Deze werkgroep werkt nauw samen met het Nationaal Orgaan Gehandicaptenbeleid. Specifieke inrichtingsmaatregelen kunnen worden gesubsidieerd. Het een en ander wordt ondersteund door gerichte voorlichtingscampagnes.

Bij de allochtone bevolking liggen de problemen anders. Hier is een sprake van een grote niet-deelname aan openluchtrecreatie. Vanaf de tweede helft van de jaren tachtig wordt herhaaldelijk onderzoek verricht naar de redenen voor de geringe deelname, alsmede naar de mogelijkheden om de deelname te stimuleren.

9.1 HANDELINGEN

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake de recreatiemogelijkheden- en voorzieningen voor bijzondere doelgroepen.
Periode: 1945 -
Bronnen: - Begrotingen
- Structuurschema Openluchtrecreatie 1984
- Nota Recreantenbeleid 1985
Opmerking: Tot de bijzondere doelgroepen rekt men de jeugd (met name in de naoorlogse periode) gehandicapten, ouderen en allochtonen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden van intern (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten betreffende het recreatiegedrag van bijzondere doelgroepen.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden en begeleiden van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het recreatiegedrag van bijzondere doelgroepen.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het formuleren van opdrachten voor en het vaststellen van eindrapportages van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het recreatiegedrag van bijzondere doelgroepen.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen en nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het terrein van de recreatiemogelijkheden aan
bijzondere doelgroepen.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het subsidiëren van specifieke inrichtingsprogramma's/voorzieningen ten behoeve van zogenaamde
doelgroepen.
Periode: 1945 -
Bron: Nota's
Opmerking: Het betreft hier voornamelijk voorzieningen ten behoeve van gehandicapten.

10 LANDGEBONDEN RECREATIE

Het merendeel van de voorzieningen is bestemd voor landgebonden vormen van openluchtrecreatie. Vanaf 1945 heeft de recreatie te land zich in versneld tempo ontwikkeld. Er is een breed scala aan landgebonden recreatievormen ontstaan. Het beleid in deze richt zich onder meer op:

- de (dag)recreatieterreinen;
- recreatievoorzieningen die gelegen zijn binnen of nabij de stedelijke gebieden (Randstadgroenstructuur);
- wandel- en fietsroutes;
- recreatief medegebruik;
- golfbanen;
- kampeertreinen (zie hoofdstuk kamperen);
- agri-toerisme;
- zonering van diverse recreatievormen.

Soms zijn deze recreatievormen vooral een vinding van de overheid zelf, zoals het agri-toerisme, dat de functionaliteit van het platteland, als onderdeel van de plattelandsvernieuwing, een nieuwe impuls poogt te geven. Meestal zijn nieuwe recreatievormen het gevolg van snel opkomende trends. De overheid moet snel inspelen op nieuwe recreatievormen. Vooral de onderlinge afstemming door middel van zogenaamde zonering is van belang. Sommige vormen zoals het terreinrijden met auto's, crossmotoren en ATB's kunnen ernstige schade toebrengen aan de kwaliteit van de leefomgeving of afbreuk doen aan de kwaliteit van recreatieterreinen, natuurgebieden of cultuurhistorische waarden. Het beleid is erop gericht om ook deze vormen mogelijk te laten blijven.

10.1 HANDELINGEN

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van algemeen beleid op het gebied van de landgebonden recreatie.
Periode: 1945 -
Bron: Structuurschets Openluchtrecreatie (1964)

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden van intern (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten betreffende de landgebonden recreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden en begeleiden van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende de landgebonden recreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het formuleren van opdrachten en het vaststellen van eindrapportages van extern (wetenschappelijk) onderzoek ten behoeve van de landgebonden recreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen en nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het terrein van de landgebonden recreatie.
Periode: 1945 -
Bron: Begrotingen, nota's
Opmerking: Voorlichting richt zich onder meer op:
- bereikbaarheid van recreatievoorzieningen;
- automobilititeit;
- toeristische bewegwijzering;
- bezoekerscentra
- recreatiegedrag.
De voorlichting is niet uitsluitend gericht op de recreanten, maar ook op beheerders.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake het recreatieve medegebruik.
Periode: 1962 -
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het leveren van een bijdrage aan de totstandkoming van het beleid inzake de landelijke gebieden.

Grondslag: Begrotingen
Produkt: Nota landelijke gebieden 1979
Opmerking: Dit beleid valt voor 1982 ten dele onder de ministeries van CRM en Landbouw. Openluchtrecreatie vormt vanaf 1976 een vast onderdeel van het beleid inzake de landelijke gebieden.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen coördineren en evalueren van beleid inzake recreatievoorzieningen in de stedelijke gebieden/stadsgewesten.
Periode: 1973 -
Grondslag: Begroting 1978

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake de totstandkoming van recreatieprojecten in relatie tot de landinrichtingswet.
Periode: 1945 -

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het leveren van bijdragen aan de totstandkoming van het beleid inzake het toerisme.
Periode: 1958 -
Bron: - Begrotingen
- Nota Recreantenbeleid 1986

Opmerking: Tot de bijdragen behoren onder meer adviezen over prijzenbeschikkingen voor het kamperen, over bereikbaarheid van gebieden en de toenemende betrokkenheid van het bedrijfsleven bij het exploiteren van openluchtrecreatievoorzieningen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake de Toeristisch Recreatieve Aandachtsgebieden (TRAG).
Periode: 1984 -
Bron: - Structuurschema Openluchtrecreatie (1984)
- Rijksmeerjarenprogramma's Openluchtrecreatie

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake de routegebonden recreatie.
Periode: 1954 -
Bron: Structuurschema Openluchtrecreatie 1984
Opmerking: Het betreft hier onder meer het uitzetten van landelijke netwerken van auto-, wandel- en fietsroutes.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid ten aanzien van de lokatie en inrichting van golfbanen.
Periode: 1965 -
Bron: Nota's

11 WATERRECREATIE

Het waterrijke Nederland biedt ruime recreatiemogelijkheden. De waterrecreatie maakt dan ook een belangrijk deel uit van het totale openluchtrecreatiebeleid. Bovendien trekt de waterrecreatie in de kust- en binnenwateren veel buitenlandse recreanten aan. Aangezien ook de oevers een rol spelen bij de waterrecreatie, wordt er vaak gesproken van oever- en waterrecreatie.

De potentie van de waterrecreatie wordt voor het eerst onderzocht in 1956 in de nota "Recreatie te Water" van de Rijksdienst voor het Nationaal Plan. In de nota zijn de uitgangspunten voor het beleid geformuleerd: 1) behoud en verbetering van de bestaande recreatiemogelijkheden en 2) het creëren van nieuwe voorzieningen.

In de jaren zestig en zeventig wordt het aantal voorzieningen uitgebreid. In veel gevallen worden nieuwe voorzieningen in combinatie met grote waterbouwkundige- en landwinningsprojecten gerealiseerd. Dit is onder meer het geval bij de aanleg van de randmeren bij de Flevopolders en de Grevelingen en het Haringvliet.

De toename van het aantal waterrecreanten en pleziervaartuigen, de opkomst van de zogenaamde kleine watersport in de vorm van plankzeilen, kanoën en roeien en de aan deze algehele groei verbonden nadelige gevolgen, zoals geluidsoverlast, aantasting van oevers, de ongebreidelde groei van jachthavens en het vaargedrag dwingen de overheid tot regulering. In de jaren zeventig worden de eerste voorstellen gedaan voor zonering: het spreiden van de diverse watersportvormen in aparte zones. Deze zoneringsvoorstellen zijn in grote lijnen verwoord in de "Structuurvisie openluchtrecreatie" uit 1977. Gesproken wordt van een spreiding van de verschillende vormen van watersport en een spreiding in de tijd. Door een verlenging van de vakantieperiode zou de druk op de watersportgebieden beter verspreid kunnen worden. De eerste voorstellen worden nader uitgewerkt in de Nota Vaarwegen (1981) van het ministerie van Verkeer en Waterstaat, waarin op grond van de belangen van de beroepsvaart een zoneringsmodel wordt opgesteld. Dit model wordt vanaf 1985 geïmplementeerd, onder meer door middel van Binnenvaart-Politierglementen. Naast de belangen van de binnenvaart wordt ook gekeken naar de tegenstrijdige belangen van diverse watersportactiviteiten.

In de jaren tachtig wordt een aanvang gemaakt met de opzet van de routegebonden recreatievaart. Plannen hiertoe zijn nader uitgewerkt in de Beleidsvisie Recreatietoervaart uit 1985. Uit onderzoek is gebleken dat het zogenaamde toervaren met zeil- en motorboten een belangrijke plaats inneemt, doch dat het net van vaarwegen voor de pleziervaart niet optimaal gebruikt kan worden, vanwege een nogal verbrokkelde beheersstructuur. Met name in het weekend vormt de brug- en sluisbediening op veel plaatsen een knelpunt. Vanaf 1986 wordt er gewerkt aan een optimalisering van het toervaartnetwerk, waarbij tevens aandacht wordt besteed aan infrastructurele zaken zoals havens en aanlegplaatsen.

De waterrecreatie krijgt opnieuw alle aandacht in de nota "Kiezen voor recreatie"(1991-1993). Een van de vier hoofdthema's is "Nederland-Waterland". Ten aanzien van het beleid wordt de reeds ingeslagen weg gevolgd. Zo wordt de uitvoering van de zonering naar locatie en tijd voortgezet. Dit geldt eveneens voor de verbetering van het toervaartnet en de aanleg voor ligplaatsen. In het kader van de deregulering en afstoting van rijksoverheidstaken wordt een deel van de werkzaamheden overgeheveld naar de provincie. De planning wordt vastgelegd in het Meerjaren-uitvoerings- programma Beleidsvisie Recreatietoervaart in Nederland 1993-1997. Overeengekomen is dat de rijksoverheid de kosten zal dragen voor de rijkswateren. De kosten voor de niet-rijkswateren worden, op grond van convenanten, gezamenlijk door het Rijk, provincie en eventuele derden worden gedragen. Een belangrijke rol is weggelegd voor de Stichting Recreatietoervaart Nederland. Deze stichting krijgt subsidie voor uitvoering van het landelijk toervaartnet. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de uitvoering van een landelijk plan voor aanlegplaatsen.

Om in de stijgende kosten van de aanleg van voorzieningen en beheer en onderhoud van vaarwateren te kunnen voorzien worden in samenwerking met Verkeer en Waterstaat vanaf 1977 de mogelijkheden onderzocht voor een

centraal systeem voor registratie van vaartuigen. Op dat moment is het nog niet duidelijk of er aan die registratie ook een heffing zal kunnen worden gekoppeld, ofwel een vorm van pleziervaartuigenbelasting. In de jaren daarna hebben diverse werkgroepen zich gebogen over de mogelijkheden van registratie en belastingheffing. Tot op heden (1996) is op beide gebieden nog geen sluitende regeling tot stand gekomen.

In samenwerking met de ministeries van Volksgezondheid en van Verkeer en Waterstaat wordt vanaf het midden van de jaren tachtig gewerkt aan regels rond de veiligheid aan boord van pleziervaartuigen en in jachthavens. Een systeem voor vaarbewijzen¹² komt in 1983 onder de verantwoording van Verkeer en Waterstaat tot stand.

De jaren tachtig leiden vooral tot een verscherpte aandacht voor het milieu. Milieuzorg valt primair onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van VROM. Landbouw participeert in diverse commissies, zoals de Commissie Milieu en Pleziervaart en de Coördinatiecommissie Milieu, Toerisme en Recreatie. Landbouw dient in eerste instantie de belangen van de openluchtrecreatie.

Vanaf de jaren tachtig wordt een breed scala aan onderzoeksactiviteiten naar de schadelijke gevolgen van de watersport ontwikkeld. Door middel van voorlichtingscampagnes tracht met het gedrag van de waterrecreant en het gebruik van schadelijke stoffen te beïnvloeden.

Ten aanzien van het zwemwater zijn de bemoeienissen marginaal. De zorg voor de kwaliteit van het zwemwater is geregeld in de Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren en de Wet Hygiëne en Veiligheid Zwemgelegenheden. Het aanwijzen van zwemwater valt onder de zorg van gemeenten en provincies.

11.1 HANDELINGEN

Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake de oever- en waterrecreatie.

Periode: 1956 -

Grondslag: Begrotingen, nota's

Produkt: Nota's

- Recreatie te water (1956)

- Structuurschema Vaarwegen (1981) in samenwerking met V&W

- Structuurschema Openluchtrecreatie (1980 - 1984)

- Kiezen voor recreatie (1993)

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het, in samenwerking met andere departementen, voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving inzake de oever- en waterrecreatie.

Periode: 1956 -

Grondslag: Begrotingen

Opmerking: Wetgevende activiteiten zijn onder meer:

- Kaderwet waterrecreatie 1983. In 1985 bleek uit onderzoek dat het juridische kader reeds als voldoende kon worden beschouwd en aanvullende wetgeving niet noodzakelijk was.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het leveren van bijdragen aan de totstandkoming van watersportvoorzieningen.

Periode: 1956 -

Bron: Begrotingen, interviews

Opmerking: Samenwerking vindt niet alleen plaats met betrekking tot wet- en regelgeving, maar ook bij de totstandkoming van voorzieningen. Dit laatste geldt onder anderen voor watersportvoorzieningen als onderdeel van waterbouwkundige- en landwinningsprojecten.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het instellen van (interdepartementale)werkgroepen en commissies ten behoeve van het beleid inzake de oever- en waterrecreatie.
Periode: 1956 -
Grondslag: Begrotingen, nota's, interview
Opmerking: Werkgroepen/Commissies betreffen onder meer:
- Werkgroep Verontreiniging van Recreatiewateren door de Pleziervaart
- Commissie Recreatief Gebruik Randmeren IJsselmeer
- Projectgroep Beleidsvisie Recreatietoervaart
- Breed Overleg Watersportrecreatie
- Watersportberaad
- Commissie Milieuzorg en Pleziervaart
- Werkgroep vaartuijgenbelasting

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het terrein van de oever- en waterrecreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's
Opmerking: Voorlichting is onder meer gericht op:
- veiligheid;
- gebruik van schadelijke stoffen;
- vaargedrag;
- gebruik van vaarwegen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden van intern (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten betreffende de oever- en waterrecreatie.
Periode: 1964 - 1982
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden en begeleiden van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende de oever- en waterrecreatie.
Periode: 1964 - 1982
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het formuleren van opdrachten voor en het vaststellen van eindrapportages van extern (wetenschappelijk) onderzoek ten behoeve van de oever- en waterrecreatie.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen en nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het verstrekken van subsidies aan personen, bedrijven en instellingen die actief zijn op het terrein van de oever- en waterrecreatie..

Periode: 1945 -

Grondslag: Begrotingen, nota's

Opmerking: Organisaties en instellingen zijn onder meer:
- Stichting Recreatietoervaart Nederland

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het leveren van bijdragen aan de ambtelijke voorbereiding van wet- en regelgeving inzake het vaarbewijs voor de niet-bedrijfsmatige binnenvaart.

Periode: 1978 -

Bron: Nota's, interview

Produkt: Erkenning vaarbekwaamheidsbewijzen voor de niet-bedrijfsmatige binnenvaart 14 juni 1983/PJ/S 23962, Stcrt. 1983, 114

Opmerking: Eerste verantwoordelijke voor het vaarbewijs is de minister van Verkeer en Waterstaat.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het leveren van bijdragen aan de ambtelijke voorbereiding van wet- en regelgeving inzake de registratie van pleziervaartuigen.

Periode: 1977 -

Bron: Interview

Opmerking: De eerste verantwoordelijkheid voor vaartuijregistratie valt onder de minister van Verkeer en Waterstaat .
Tot op heden (1995) is een registratiesysteem nog niet tot stand gekomen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het leveren van bijdragen aan de ambtelijke voorbereiding van wet- en regelgeving inzake de pleziervaartuigenbelasting.

Periode: 1979 -

Bron: Nota Recreantenbeleid (1985), Interview

Opmerking: De eerst verantwoordelijke minister is de minister van Financiën.
Het ministerie belast met de openluchtrecreatie neemt deel aan de Werkgroep Pleziervaartuigenbelasting.
Tot op heden (1995) is deze pleziervaartuigenbelasting nog niet tot stand gekomen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het leveren van bijdragen aan de ambtelijke voorbereiding van wet- en regelgeving en/of het stellen van richtlijnen inzake de veiligheid aan boord van pleziervaartuigen.

Periode: 1956 -

Bron: Nota Recreantenbeleid (1985)

Opmerking: Het betreft hier veelal algemene richtlijnen, waaronder:
- het gebruik van zwemvesten
- het gebruik van de maritieme radiotelefonie
- aanwezigheid van blusmateriaal
De watersporter wordt door middel van voorlichtingscampagnes op de veiligheid aan boord geattendeerd.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling: Het voorbereiden, vaststellen en evalueren van beleid inzake de zonering van diverse vormen van watersportactiviteiten
Periode: 1977 -
Bron: Structuurvisie openluchtrecreatie 1977
Produkt: Rijksmeerjarenprogramma's openluchtrecreatie 1986 - heden
Opmerking: Zonering wordt geregeld door middel van de provinciale regelingen en de Binnenvaart-politiereglementen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van Verkeer en Waterstaat
Handeling: Het voorbereiden, vaststellen en evalueren beleid inzake de totstandkoming van een landelijk netwerk van toervaartwegen.
Periode: 1978 -
Bron: Nota's
Produkt: - Nota Vaarwegen 1980
- Beleidsvisie Recreatietoervaart in Nederland 1990
- Rijksmeerjarenprogramma's openluchtrecreatie 1986 - heden

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van Economische Zaken
Handeling: Het voorbereiden, vaststellen en evalueren van beleid inzake de totstandkoming van een landelijk plan voor aanlegplaatsen.
Periode: 1977 -
Bron: Nota's
Produkt: Rijksmeerjarenprogramma's openluchtrecreatie 1986 - 1996

12 RECREATIESCHAPPEN EN RIJKSRECREATIEGEBIEDEN

Recreatieschappen zijn samenwerkingsverbanden ten behoeve van de openluchtrecreatie, gebaseerd op de Wet gemeenschappelijke Regelingen. Hierin zijn meerdere openbare lichamen financieel, bestuurlijk en juridisch betrokken.

In 1972 besluit de minister van CRM om naast het verstrekken van subsidie de betrokkenheid te vergroten door middel van juridische en bestuurlijke deelname aan bepaalde recreatieschappen. Aanleiding hiertoe is het feit dat het hier in bepaalde gevallen projecten van nationale betekenis betreft, waarbij een beroep wordt gedaan op rijksmiddelen. Het Rijk behoort volgens de minister in zo'n geval deel te hebben aan het bestuur van het recreatieschap, zodat zij direct invloed uit kan oefenen op de inrichting en exploitatie van het gebied. In dit geval is er sprake van een Rijksrecreatiegebied. Deze gebieden kenmerken zich ten eerste door het feit dat het rijk initiatiefnemer en eigenaar van de grond is. In de tweede plaats vallen deze gebieden veelal samen met de bufferzones, ofwel de gebieden binnen of tussen stadsgewesten, waarvoor het ruimtelijk beleid gericht is op het visueel open en overwegend onbebouwd houden van het landelijk gebied. Tenslotte participeert het rijk in de beheerskosten en neemt het zodoende deel aan de gemeenschappelijke regeling voor het betreffende gebied. Van rijksdeelname is sprake bij de projecten Grevelingen, Midden-Delfland, Het Twiske en Spaarnwoude.¹³ In veel gevallen gaat het om gecombineerde Rijksnatuur- en recreatiegebieden.

Vanaf 1989 is er sprake van een kentering ten aanzien van de actieve betrokkenheid, als gevolg van het door de rijksoverheid ingezette dereguleringsproces. Dit proces leidt in toenemende mate tot vermindering van directe rijksbemoeienis en maakt de directe rijksbetrokkenheid bij bestuurlijk-organisatorische taken op lagere niveaus minder gewenst. Deze taken behoren tot de verantwoordelijkheid van andere overheden en kunnen zeer wel op dat niveau behartigd worden. Ten aanzien van de recreatieschappen geldt deze terugtrekking met name voor projecten die meer in een beheersfase geraken. In 1991 wordt de bemoeienis van het rijk met het beheer voor Twiske en Spaarnwoude beëindigd. De financiële regelingen voor deze gebieden blijven gehandhaafd.

12.1 HANDELINGEN

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het mede oprichten en vormgeven van recreatieschappen
Periode: 1959 -
Grondslag: Wet deelneming Grevelingen 1985, art. 1

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het deelnemen aan recreatiegebieden/schappen.
Periode: 1972 -
Grondslag: - Wet deelneming Grevelingen, 5 juni 1985, art. 1, Stb. 1985, 409
- Gemeenschappelijke Regeling Natuur- en Recreatiegebied
De Grevelingen 1986
- Reconstructiewet Midden-Delfland 1977
Opmerking: Het Rijk neemt deel aan de gebieden:
- Het Twiske
- Spaarnwoude
- Midden-Delfland
- Grevelingen
Deze deelname vindt plaats op zowel financieel, juridisch als bestuurlijk niveau. Deelname vindt plaats vanaf 1972, maar is eerst formeel vastgelegd sinds 1977.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het (mede)-financieren van recreatiegebieden/schappen
Periode: 1972 -
Grondslag: - Wet deelneming Grevelingen, 5 juni 1985, art. 1, Stb. 1985, 409
- Gemeenschappelijke Regeling Natuur- en Recreatiegebied
De Grevelingen 1986
- Reconstructiewet Midden-Delfland 1977

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het ontwikkelen, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake de rijksrecreatiegebieden.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen en nota's

13 VAKANTIESPREIDING

In 1947 verrichten de RNP en de Nederlandse Stichting voor de Statistiek een eerste onderzoek naar de mogelijkheden voor vakantiespreiding om de toegenomen druk op de beperkte recreatiemogelijkheden te verlichten. In 1956 wordt de Interdepartementale commissie vakantiespreiding ingesteld. De commissie bestudeert de vakantiespreiding in relatie tot de recreatiegewoonten en de verkorte werkweek. De commissie blijft na 1965 onder het ministerie van OKW ressorteren en valt in 1966 onder de primaire verantwoordelijkheid van de minister van Sociale Zaken. Dit leidt onder meer tot de instelling van de Coördinatiecommissie vakantiespreiding bedrijfsleven en onderwijs in 1966.

In 1986 wordt de commissie opgenomen in de VAROR, al behoudt zij haar eigen status, hetgeen volgens de memorie van toelichting meer recht doet aan de aard van de werkzaamheden.

De commissie wordt per 1 januari 1997 op grond van de Kaderwet adviescolleges (KB 1996, 378) opgeheven.

13.1 HANDELINGEN

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van Sociale Zaken
Minister van Onderwijs

Handeling: Het instellen van (interdepartementale) commissies inzake de vakantiespreiding.

Periode: 1956 -

Grondslag: - Instellingsbeschikking Coördinatiecommissie vakantiespreiding 1966
- Besluit voorlopige adviesraad voor de openluchtrecreatie 1986, art. 8,
- Besluit voorlopige adviesraad voor de openluchtrecreatie 1994, art. 8,
- WOR 1994, art. 4

Opmerking: De commissies zijn respectievelijk:

- Coördinatiecommissie vakantiespreiding bedrijfsleven en onderwijs 1966
- Commissie vakantiespreiding (als vast onderdeel van de raad voor de openluchtrecreatie) 1986

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie

Handeling: Het gezamenlijk met andere betrokken ministers voorbereiden en vaststellen van vakantietijden in het kader van de vakantiespreiding.

Periode: 1956 -

Bron: Begrotingen

Produkt: Vakantietijdenregelingen

Actor: Interdepartementale Commissie Vakantiespreiding
Coördinatiecommissie vakantiespreiding bedrijfsleven en onderwijs
Commissie vakantiespreiding

Handeling: Het adviseren van de minister met betrekking tot de vakantiespreiding.

Periode: 1956 -

Bronnen: Begrotingen, nota's

Actor: Interdepartementale Commissie Vakantiespreiding
Coördinatiecommissie vakantiespreiding bedrijfsleven en onderwijs
Commissie Vakantiespreiding

Handeling: Het uitvoeren van onderzoeken inzake de vakantiespreiding.

Periode: 1956 -

Bronnen: Beleidsinformatie LNV

Opmerking: Onderzoeken betreffen onder meer:
- algemene invoering van snipperdagen op scholen 1993

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van Sociale Zaken

Handeling: Het voordragen en benoemen van de leden van de commissies vakantiespreiding.

Periode: 1956 -

14 VERBLIJFSRECREATIE - KAMPEREN

Kamperen vormt een belangrijk onderdeel van de verblijfsrecreatie. Vanuit het openluchtrecreatiebeleid houdt men zich uitsluitend bezig met het toeristisch kamperen. Het beleid inzake de overige vormen van verblijfsrecreatie zoals hotels, bungalowparken etc. ressorteert onder het departement van Economische Zaken. Het kampeerbeleid is in het algemeen gericht op het mogelijk maken en in stand houden van een diversiteit aan kampeermogelijkheden. Ten aanzien van de kampeerlocaties is het beleid voorwaardenscheppend en gericht op de verbetering van de kwaliteit van de locatie.

Vanaf het midden van de jaren dertig spannen diverse kampeerorganisaties zoals de Nederlandse Toeristen Kampeer Club (NTKC), de Stichting Nederlandse Kampeerraad (SNK) en de ANWB, zich in voor de totstandkoming van een uniforme kampeerwetgeving. Door middel van centrale wetgeving hopen zij een einde te kunnen maken aan de gemeentelijke willekeur, waarmee de individuele kampeerder wordt geconfronteerd. Die willekeur komt vooral tot uiting in de veelheid aan lokale verordeningen die het kamperen verbieden. Voor iedere kampeerplaats moet formeel ontheffing worden aangevraagd. Dit geeft voor zowel de gemeente als de kampeerder een enorme administratieve rompslomp. Een eerste initiatief tot verbetering is de in 1936 door de NTKC opgerichte Nederlandse Kampeerkaarten Centrale. De kampeerkaart verschaft toegang tot een groot aantal kampeerterreinen. Later volgt het zogenaamde kampeerpaspoort, dat eveneens bedoeld is om het verkrijgen van een kampeerplaats buiten de officiële kampeerterreinen te vereenvoudigen.

In 1945, zes weken na de bevrijding, presenteert de ANWB een concept-kampeewet aan de minister van Binnenlandse Zaken. Ofschoon ook de regering het idee van een kampeewet onderschrijft, wordt het concept afgewezen als gevolg van de pedagogische invalshoek, welke het openluchtrecreatiebeleid in de jaren veertig en vijftig typeert. De ANWB wordt niet als een echte jeugdorganisatie gezien. Een volgend concept van de Stichting Nederlandse Kampeerraad wordt in 1946 afgewezen door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, omdat het een te prominente rol toedicht aan de rijksoverheid. Vervolgens loopt een herziene versie van dit concept, waarin aan de eisen van de VNG wordt tegemoet gekomen, vast in de kritiek van de ANWB. Deze gang van zaken is kenmerkend voor de moeizame totstandkoming van de kampeewetgeving. Enerzijds stuiten de diverse concepten steeds weer op kritiek van de gemeenten, die van oordeel zijn dat kamperen vooral op lokaal niveau geregeld moet worden. Voor hen is een kampeewet alleen acceptabel wanneer het de vrijheid van het gemeentelijk handelen in tact laat. Anderzijds zijn het vooral de diverse kampeerbelangenorganisaties, die de autonome rol van de gemeenten en de daarmee gepaard gaande bestuurlijke onoverzichtelijkheid en ongelijkheid ingeperkt willen zien door middel van een uniforme gemeentelijke kampeerverordening.

Naarmate het kamperen in de jaren vijftig verder toeneemt, maken de daaraan verbonden belangen en problemen een wettelijke regeling des te noodzakelijker. Volgens een rapport van de NKR uit 1961 verdienen vooral de aspecten orde, planologie en sociale hygiëne de nodige aandacht. Uiteindelijk zal alleen het hygiëne-aspect in een wet worden opgenomen. In 1962 wordt een door de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid ingestelde commissie belast met de voorbereiding van de Wet hygiëne kampeerplaatsen. De wet wordt op 30 oktober 1969 vastgesteld en zal op een nader te bepalen tijdstip in werking treden. Dit gebeurt niet vanwege ernstige bezwaren van de kampeer-exploitanten. Volgens hen zijn de regels te streng en worden zij gedwongen tot onnodige investeringen om hun kampeerterreinen aan de eisen van de wet te kunnen laten voldoen. Bovendien wordt duidelijk dat de wet tekort schiet ten aanzien van de diverse kampeervarianten, zoals het natuurkamperen en het kamperen bij de boer.

Dat de Wet hygiëne kampeerplaatsen ook door de Tweede Kamer slechts als een partiële regeling van het kamperen wordt gezien blijkt tijdens de behandeling van het wetsontwerp. Verscheidene kamerleden dringen aan op de totstandkoming van een algemene kampeerwet, waarin ook de relatie van het kamperen tot het milieu, de natuur en de ruimtelijke ordening, welke vraagstukken in de jaren zestig steeds belangrijker zijn geworden, geregeld kunnen worden. In opdracht van de minister van CRM brengt de NKR in 1972 advies uit over een kampeerwet. Het bevat onder meer de volgende elementen: een vergunningstelsel met rechtszekerheid voor zowel de kampeerder als de exploitant; een effectieve afstemming op de Wet ruimtelijke ordening; uitvoering van de Wet hygiëne kampeerplaatsen. Het centrale uitgangspunt van de wet is het verschaffen van een zo groot mogelijke vrijheid aan de kampeerder, zonder dat hierbij de belangen van natuur en landschap en leefmilieu worden aangetast.

In 1973 wordt de Interdepartementale Commissie Kampeerwet ingesteld, waarin naast CRM ook de ministeries van Binnenlandse Zaken, Economische Zaken en Volksgezondheid & Ruimtelijke ordening zijn vertegenwoordigd. Deze commissie presenteert in 1977 een definitief wetsontwerp, waarin rekening wordt gehouden meerdere kampeervarianten en een grote mate van vrijheid en toegankelijkheid is verwerkt. Administratieve belemmeringen, zoals vergunningen, worden voor de kampeerder zoveel mogelijk weggenomen. Slechts de exploitant dient over een vergunning te beschikken. Verder houdt de wet terdege rekening met de belangen van natuur, landschap, milieu en hygiëne.

De Kampeerwet wordt in 1982 vastgesteld. Op grond van de wet wordt datzelfde jaar de Kampeerraad ingesteld. Deze raad - een voortzetting van de Stichting Nederlandse Kampeerraad op wettelijke basis - krijgt een belangrijke adviserende taak. De verdere bepalingen van de wet worden gefaseerd van kracht. Zo worden in 1984 de beroepsprocedures en het toezicht op de volksgezondheid bekrachtigd en in 1987 het "Besluit hygiëne en gezondheid kampeerplaatsen". Deze gefaseerde invoer is het gevolg van de veranderende houding van de rijksoverheid. Deregulering is het nieuwe credo van de jaren tachtig. In opdracht van de regering stelt de commissie Geelhoed een onderzoek in naar de mogelijkheden tot vereenvoudiging van de wetgeving. Ten aanzien van de kampeerwet concludeert de commissie, dat een aantal bepalingen tot lastenverzwaring en regelverdichting leiden. Dit geldt met name voor de bepalingen rond het vergunningstelsel. Om die reden treedt de wet, in het kader van het overheidsstreven naar vermindering en vereenvoudiging van overheidsvoorschriften, slechts gedeeltelijk in werking. Uit wetgevend oogpunt is dit geen fraaie oplossing.

Vanwege de vele onvolkomenheden van de Kampeerwet wordt besloten om de wet in afgeslankte versie op te nemen in een wet op de openluchtrecreatie. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat er zekere wettelijke kaders moeten bestaan, waardoor plaatselijke en regionale ongelijkheid kan worden voorkomen. Dit betekent onder meer: een vergunningstelsel voor het houden van een kampeerplaats, waarbij rekening wordt gehouden met de diverse kampeervarianten en voorschriften ten aanzien van gezondheid en hygiëne. De gemeentelijke vrijheid blijft gewaarborgd, doordat de gemeenten zelf voor de beoordeling en de uitgifte van vergunningen en vrijstellingen verantwoordelijk blijven. De Wet op de openluchtrecreatie treedt in 1995 in werking. Daarmee komt de kampeerwet te vervallen. De Kampeerraad wordt opgenomen in de Voorlopige Adviesraad voor de Openluchtrecreatie en vervolgens in de Raad voor de Openluchtrecreatie, waardoor de belangen van de kampeerder behartigd blijven. Het kamperen wordt onderdeel van het totale recreatiepakket. Tegelijkertijd wordt er volgens een afzonderlijk besluit, door het ministerie van VROM, invulling gegeven aan de voorschriften voor hygiëne, gezondheid en veiligheid.

14.1 HANDELINGEN - ALGEMEEN

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van het beleid betreffende het kamperen.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van BIZA
Handeling: Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving inzake het kamperen.

Grondslag: Begrotingen
Product: - Kampeerwet, 1981
- WOR. 1994
Opmerking: BIZA is betrokken vanwege de gemeentelijke wet- en regelgeving inzake de kampeerverordeningen. De betrokkenheid van dit departement beperkt zich tot de jaren veertig en vijftig

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het verstrekken van subsidies aan personen, bedrijven en instellingen die actief zijn op het terrein van het kamperen.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begroting

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het terrein van het kamperen.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's
Opmerking: De voorlichting richt zich zowel op de recreanten als op de exploitanten van kampeerterrinen en de lagere overheden.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van BIZA
Minister van SZ&V
Handeling: Het aanwijzen van ambtelijke vertegenwoordigers in belangenorganisaties voor kampeerders.
Periode: 1946 - 1995
Grondslag: Begrotingen
Opmerking: De ministeries zijn o.a. vertegenwoordigd in de Stichting Veilig Thuis en de Stichting Nederlandse Kampeerraad.

Actor: Minister van SZ&V
Handeling: Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wetgeving inzake de hygiëne van kampeerterrinen.
Periode: 1962 - 1969
Grondslag: Begrotingen
Produkt: Wet hygiëne kampeerplaatsen 1969
Opmerking: De Wet hygiëne kampeerplaatsen is nooit in werking getreden.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het instellen en opheffen van de Interdepartementale Commissie Kampeerwet.
Periode: 1973 - 1981
Opmerking: De commissie houdt zich bezig met de voorbereiding van de Kampeerwet

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen coördineren en evalueren van kampeerbeleid in relatie tot het agri-toerisme.
Periode: 1992 -
Grondslag: Nota "Kiezen voor recreatie" 1992
Opmerking: Agri-toerisme heeft een tweeledige functie:
- gericht op verblijfsrecreatie - kamperen bij de boer;
- gericht op het recreatief medegebruik van agrarische voorzieningen, toegang tot agrarische gronden.

14.2 HANDELINGEN - KAMPEERRAAD

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het instellen van de Kampeerraad.
Periode: 1982 - 1994
Grondslag: Kampeerwet, art. 2 t/m 9

Handeling: Het aanwijzen van de voorzitter, secretaris en de leden van de Kampeerraad, alsmede van de deskundigen afkomstig kringen van verblijfsrecreanten, van ondernemers en van het lokaal bestuur.
Periode: 1982 - 1994
Grondslag: Kampeerwet, art. 4 lid 4
Opmerking: De voorzitter en de leden worden op voordracht van de minister door de Kroon benoemd en ontslagen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het aanwijzen van deskundigen voor de Kampeerraad die afkomstig zijn uit de kringen van verblijfsrecreanten en uit kringen van ondernemers op het gebied van kamperen en deskundigen die afkomstig zijn uit kringen van de provincie en de gemeente.
Periode: 1982 - 1994
Grondslag: Kampeerwet, art. 4 lid 2/lid 4
Opmerking: De deskundigen worden op voordracht van de minister door de Kroon benoemd en ontslagen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het, bij AmvB, aanwijzen van een andere minister die een vertegenwoordiger aanwijst voor de Kampeerraad.
Periode: 1982 - 1994
Grondslag: Kampeerwet, art. 4 lid. 3.
Opmerking: De vertegenwoordigers worden op voordracht van de minister door De Kroon benoemd en ontslagen.

Actor: Kampeerraad

Handeling: Het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren van de rijksoverheid met betrekking tot het kamperen.
Periode: 1982 - 1994
Grondslag: Kampeerwet, art. 2 lid 1

Actor: Kampeerraad
Handeling: Het leveren van bijdragen aan de ambtelijke voorbereiding van de wet op de openluchtrecreatie.
Periode1: 1987 - 1994
Grondslag: Begroting
Opmerking: De Kampeerraad blijft functioneren naast de in 1987 ingestelde Voorlopige adviesraad voor de openluchtrecreatie, welke zich speciaal richt op de voorbereiding van de wet. De Kampeerraad zal adviseren over een afgeslankte versie van de kampeerwet welke deel uit zal gaan maken van de Wet op de openluchtrecreatie. De voorlopige adviesraad maakt gebruik van de secretaris en het bureau van de Kampeerraad.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het verlenen van goedkeuring aan het huishoudelijk reglement van de Kampeerraad en eventuele wijzigingen daarop.
Periode: 1982 - 1994
Grondslag: Kampeerwet, art. 6 lid 2

Actor: Kampeerraad
Handeling: Het opstellen en uitbrengen van jaarverslagen.
Periode: 1982 - 1994
Grondslag: Kampeerwet, art. 8 lid 2

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het (kunnen) stellen van nadere regelen ten aanzien van de samenstelling en werkwijze van de Kampeerraad.
Periode: 1982 - 1994
Grondslag: Kampeerwet, art. 9

14.3 HANDELINGEN - KAMPEERWET EN WET OP DE OPENLUCHTRECREATIE

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het opstellen van richtlijnen ten behoeve van gemeentelijke overheden inzake het verlenen van vergunningen, vrijstellingen of ontheffingen voor kamperen.
Periode: 1945 -
Grondslag: - Kampeerwet art. 10 t/m 20
- WOR, art. 9
Opmerking: De richtlijnen betreffen de voorschriften waaraan een kampeervergunning tenminste dient te voldoen.

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Minister van Economische Zaken
Handeling: Het vaststellen van bepalingen ten aanzien van de vergoedingen welke een houder van een kampeerplaats mag berekenen terzake van de bemiddeling bij de koop of verkoop van kampeermiddel.

Periode: 1986 -
Grondslag: - Kampeewet, art. 28 lid 2 / lid 3: periode 1986 - 1995
- WOR, art. 21: periode 1995 -
Opmerking: De hoogte van de vergoedingen wordt in overleg met de Kampeerraad/Raad voor de openlucht recreatie bepaald.

Actor: Inspecteur van Volksgezondheid
Handeling: Het (kunnen) doen van verzoeken aan de burgemeester tot ontruiming en het ontruimd houden van een kampeerplaats, wanneer onmiddellijk gevaar dreigt voor de gezondheid van de kampeerder.
Periode: 1984 -
Grondslag: - Kampeewet, art. 32 lid 4: periode 1984 - 1995
- WOR, art. 19 lid 1: periode 1995 -
Opmerking: De bepalingen hieromtrent zoals vermeld in de Kampeewet, blijven van kracht in de 1994 vastgestelde Wet op de openlucht recreatie

Actor: Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne
Handeling: Het behandelen van beroepschriften van de houders van kampeerplaatsen inzake ontruiming ten gevolge van omstandigheden die de gezondheid van de kampeerder in gevaar kunnen brengen.
Periode: 1984 - 1995
Grondslag: Kampeewet, art. 34 lid 1
Opmerking: Beroepschriften worden in overeenstemming met de ministeries van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken behandeld.

Actor: Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne
Handeling: Het behandelen van beroepschriften van de inspecteurs van Volksgezondheid inzake de afwijzingen van verzoeken tot ontruiming en tegen het opheffen daarvan door de burgemeester.
Periode: 1984 - 1995
Grondslag: Kampeewet, art. 34 lid 2 / lid 3

Actor: Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne
Minister van VROM
Handeling: Het aanwijzen van ambtenaren belast met het (staats-)toezicht op de naleving van de voorschriften betreffende de volksgezondheid op kampeerplaatsen en jachthavens.
Periode: 1984 -
Grondslag: - Kampeewet, art. 35 lid 1: periode 1984 - 1995
- WOR, art. 33 lid 3: 1995 -
Product: Ministeriële regeling Stcrt. 1996, 66

Actor: Minister belast met de Openlucht recreatie
Handeling: Het gezamenlijk met de minister van Justitie aanwijzen en beëdiggen van ambtenaren voor de opsporing van bij de Kampeewet strafbaar gestelde feiten.
Periode: 1984 -
Grondslag: - Kampeewet, art. 37 lid 1b: periode 1984 - 1995
- WOR, art 33 lid 1: periode 1995 -

Actor: Minister van VROM
Handeling: Het bij AMvB vaststellen van voorschriften inzake de gezondheid en hygiëne van kampeerplaatsen en jachthavens.

Periode: 1987 -
Grondslag: - Kampeerwet, art. 13: periode 1987 - 1995
- WOR, art. 17: periode 1995 -
Produkt: - Besluit hygiëne en gezondheid kampeerplaatsen Stb. 1986, 379
- Besluit hygiëne, gezondheid en veiligheid kampeerplaatsen Stb. 1995, 140
Opmerking: Het besluit geeft onder anderen invulling aan de bepalingen omtrent de drink- en waswatervoorziening, de overige sanitaire voorzieningen zoals toiletten, de afvoer van afvalstoffen. Daarnaast bepaald het besluit dat er een lijst met alarmnummers op een zichtbare plaats aanwezig moet zijn.

Actor: Inspecteur Volksgezondheid
Handeling: Het, in overleg met burgemeester en wethouders bepalen van uitzonderingen op het sanitair, tappunten en wasgelegenheid, indien dat naar hun oordeel in verband met de aard van de kampeerplaats en het aantal daarop toe te laten kampeerdere vereist is.
Periode: 1987 -
Grondslag: - Besluit hygiëne en gezondheid kampeerplaatsen 1986 art. 8 en 12
- Besluit hygiëne, gezondheid en veiligheid kampeerplaatsen 1995 art. 8 en 12

Actor: Inspecteur Volksgezondheid

Periode: 1987 -
Grondslag: - Besluit hygiëne en gezondheid kampeerplaatsen. 1986, art. 20 lid 2
- Besluit hygiëne, gezondheid en veiligheid kampeerplaatsen 1995, art. 18 lid 2

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het stellen van regelen ten aanzien van natuurkampeertreinen met betrekking tot de soort en het aantal toe te laten kampeermiddelen, de periode gedurende welke deze kampeermiddelen op het terrein aanwezig mogen zijn en de inrichting en het gebruik van het kampeertrein.
Periode: 1995 -
Grondslag: WOR, art. 8 lid 2c en lid 4
Product: Regeling natuurkampeertreinen 1995

Actor: Provinciale Staten
Handeling: Het in het belang van natuur en landschapsbescherming aanwijzen van één of meer gebieden waarvoor door burgemeester en wethouders geen ontheffing kan worden verleend voor het kamperen van groepen buiten de kampeertreinen gedurende een daarbij te benoemen periode.
Periode: 1995 -
Grondslag: WOR, art. 14

Actor: Provinciale Staten
Handeling: Het in het belang van natuur en landschapsbescherming aanwijzen van één of meer gebieden waarvoor door burgemeester en wethouders geen ontheffing kan worden verleend voor het houden van recreatief nachtverblijf.
Periode: 1995 -
Grondslag: WOR, art.16

Actor: Minister van VROM
Handeling: Het opstellen en evalueren van regelen in het belang van de volksgezondheid en veiligheid met betrekking tot kampeerterreinen en jachthavens.
Periode: 1995 -
Grondslag: WOR, art. 17
Produkt: Besluit hygiëne, gezondheid en veiligheid kampeerterreinen 1995
Opmerking: De regels betreffen o.a. de drinkwatervoorziening, de toiletten, de tappunten, de wasgelegenheden en het afvalwater.
Daarbij wordt rekening gehouden met de soort en de aard van de diverse kampeerterreinen en jachthavens

Actor: Minister belast met de Openluchtrecreatie
Handeling: Het (kunnen) stellen van regelen inzake het plaatsen of geplaatst houden van bouwwerken, waarin gelegenheid wordt gegeven tot het houden van recreatief nachtverblijf, niet zijnde een hotel, een pension of een woning anders dan een zomerhuis alsmede inzake het houden van nachtverblijf daarin.
Periode: 1995 -
Grondslag: WOR, art. 33 lid 1 a/b
Opmerking: Het betreft hier met name bouwwerken op kampeerplaatsen en in jachthavens.

15 VOLKSTUINEN

De minister van Landbouw is vanaf 1945 verantwoordelijk geweest voor het beleid inzake het volkstuinieren. Vanaf 1983 maakt het volkstuinieren deel uit van het totale openluchtrecreatiebeleid.

Er worden twee typen volkstuinen onderscheiden: het utilitaire type, de volkstuin als kweektuin voor eigen groente en fruit en de volkstuin als recreatieve accommodatie: de volkstuin als siertuin, vaak gecombineerd met een tuinhuisje.

Volkstuinieren is als vorm van vrijetijdsbesteding van de arbeidersbevolking na de Eerste Wereldoorlog sterk opgekomen, en vormt tegelijkertijd een welkome aanvulling op de dagelijkse voedselvoorziening. In de grote steden ontstaan volkstuincomplexen. De groei van het aantal volkstuinders zet zich door tot in de Tweede Wereldoorlog. Vanuit een behoefte tot vereniging en tot bescherming tegen de willekeur van grondverhuurders ontstaat in 1928 het Algemeen Verbond van Volkstuindersverenigingen (AVV), als voornaamste belangenorganisatie. Zij streeft onder meer naar een wettelijke regeling.

Na de oorlog neemt het aantal volkstuinders gestaag toe. Overheidsbemoeienis beperkt zich aanvankelijk tot de gemeente en de provincie, door middel van de verhuur van gronden aan volkstuinders en het opnemen van volkstuincomplexen in de diverse uitbreidingsplannen. De rijksoverheid zal eerst een rol gaan spelen in 1953 met de instelling van de commissie Volkstuinwezen, naar aanleiding van de huurkwestie. Huurovereenkomsten voor volkstuinen vallen vanaf 1951 niet langer onder de Pachtwet en derhalve bestaan er voor de volkstuinders ten aanzien van de duurzaamheid van het gebruik niet meer de waarborgen, welke de pachters aan het Pachtbesluit, c.q. de Pachtwet kunnen ontleen. Evenmin is er sprake van bescherming van de huurprijs en van schadevergoeding in geval van onteigening. De commissie is verdeeld over de noodzaak van een wettelijke regeling en stelt in haar eindrapport (1958) dat een nadere studie op zijn plaats is. Maar voor de rijksoverheid blijft het volkstuinwezen een gemeentelijke aangelegenheid. Het wettelijk kader blijft aldus bepaald tot de gemeentelijke bestemmingsplannen en de daaraan verbonden planvoorschriften omtrent het bouwen van tuinhuisjes.

Met de opkomst van het recreatieve tuinieren in de jaren zeventig en tachtig wordt het volkstuinieren meer en meer tot een volwaardig onderdeel van de openluchtrecreatie. Het beleid van de rijksoverheid richt zich enerzijds op de bevordering van deskundigheid van de volkstuinder. Dit gebeurt door voorlichting in de regio's, door de consulentschappen van het departement van Landbouw, en aan de hand van een zogenaamde voorbeeldtuin. Anderzijds richt men zich op vermindering van de tekorten aan volkstuinen. De behoefte aan volkstuinen is groot. In ruimtelijke zin probeert het ministerie dit te bevorderen door nieuwe volkstuincomplexen onderdeel te maken van de recreatievoorzieningen in de stedelijke invloedsfeer. Het betreft hier voorzieningen van bovenlokaal niveau, waarvoor extra financiën beschikbaar worden gesteld. Zo worden gedurende de jaren zeventig reeds nieuwe volkstuincomplexen ingepast in de stedelijke randgebieden. Later zal dit binnen het beleid van de Randstadgroenstructuur worden ingepast. In het kader van de deregulering wordt gedurende de jaren negentig het ruimtelijke beleid losgelaten. De ruimtelijke planning van volkstuincomplexen wordt geheel overgelaten aan de gemeenten.

De deregulering van de jaren negentig leidt tot verdere decentralisatie. De bemoeienissen van de rijksoverheid beperken zich verder tot de milieu-aspecten. Daartoe behoort het bevorderen van milieuvriendelijk tuinieren door middel van voorlichting en het stellen van voorwaarden ten aanzien van de bodembemonstering om de vestiging van

nieuwe volkstuincomplexen op verontreinigde gronden te voorkomen. In het geval van verontreiniging mag er geen toestemming voor vestiging worden afgegeven. Voor de uitvoering van het bodemonderzoek op toekomstige volkstuincomplexen wordt vanaf 1995 een bijdrage geleverd door de rijksoverheid, met de Bijdrageregeling bodemonderzoek volkstuincomplexen. Daarmee bevordert men indirect de totstandkoming van nieuwe complexen.

15.1 HANDELINGEN

Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid op het gebied van het volkstuinieren
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen, nota's

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het verstrekken van subsidies aan particulieren, bedrijven en instellingen op het terrein van het volkstuinieren.
Periode: 1953 -
Grondslag: Begrotingen, nota's
Opmerking: Eén van de vormen van bevordering is de subsidiëring van de Algemene Vereniging voor Volkstuinders in Nederland.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het instellen, wijzigen en opheffen van de Commissie Volkstuinwezen.
Periode: 1953 - 1958
Bron: Rapportage Commissie Volkstuinwezen 1958
Product: Het belang van volkstuinen Rapport van de commissie volkstuinwezen 1958

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het voorbereiden van intern (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten betreffende het volkstuinieren.
Periode: 1945 -
Bron: - Begrotingen
- Nota Recreantenbeleid (1985)
- Rapport van de Commissie Volkstuinwezen 1958
Opmerking: Het onderzoek richt zich onder meer op:
- de staat van het volkstuinwezen (d.m.v. periodieke enquêtes);
- kweekmethodes.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het voorbereiden en begeleiden van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het volkstuinieren.
Periode: 1945 -
Grondslag: - Begrotingen
- Nota Recreantenbeleid (1985)
- Rapport van de Commissie Volkstuinwezen 1958
Opmerking: Er wordt onder meer aandacht besteed aan de gevolgen van milieuverontreiniging op volkstuingewassen.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het formuleren van opdrachten voor en het vaststellen van rapportages van extern (wetenschappelijk) onderzoek ten behoeve van het volkstuinieren.
Periode: 1945 -
Bron: - Begrotingen
- Nota Recreantenbeleid 1985
- Rapport van de Commissie Volkstuinwezen 1958

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het terrein van het volkstuinieren.
Periode: 1975 -
Bron: Nota Recreantenbeleid 1986
Opmerking: Voorlichting is voor een groot deel gericht op kennisoverdracht.
Voorlichting richt zich onder meer op milieuvriendelijke manieren van tuinieren. Daartoe is o.a. een modeltuin ingericht.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het bevorderen van de totstandkoming van nieuwe volkstuincomplexen als onderdeel van recreatiegebieden binnen de stedelijke invloedssfeer.
Periode: 1985 -
Bron: Nota recreantenbeleid 1986
Opmerking: Dit beleid is gericht op de vermindering van het tekort aan volkstuinen. Met name in de Randstadgroenstructuur wordt ruimte gegeven aan volkstuinen. Door middel van overleg tracht men gemeenten ertoe te bewegen terreinen voor volkstuinen te bestemmen.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het stellen van regels met betrekking tot de bodemgesteldheid van nieuw te vestigen volkstuincomplexen.
Periode: 1995 -

Product: Bijdrageregeling bodemonderzoek volkstuincomplexen 1995
Opmerking: Volkstuincomplexen kunnen niet zonder verklaring van geen bezwaar van burgemeester en wethouders gevestigd worden. De aanvraag voor een dergelijke verklaring gaat altijd gepaard met een rapport over de bodemgesteldheid van het terrein. De wetgever beoogt hiermee om de vestiging van volkstuincomplexen op verontreinigde grond te voorkomen.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het (onder bepaalde voorwaarden) leveren van financiële bijdragen inzake het bodemonderzoek van terreinen waarop een volkstuin zal worden gevestigd.
Periode: 1995 -
Grondslag: WOR, art. 30
Produkt: Bijdrageregeling bodemonderzoek volkstuincomplexen 1995, art. 2

16 PAARDENSPOORT

De paardensport wordt onderverdeeld in de ruiter- of hippische sport en de draf- en rensport

Het overheidsbeleid inzake de paardensport heeft een tweeledige doelstelling. Ten eerste dient zij een economisch doel. Dit is de bevordering, van de totstandkoming en de instandhouding van economisch levenskrachtige gezinsbedrijven.¹⁴ Ten

tweede is er het recreatieve doel. Dit is de bevordering van de mogelijkheden voor de beoefening van de paardensport en bevordering van goed ruitergedrag. Daarbij staat het welzijn van het dier centraal.¹⁵

16.1. HIPPIISCHE SPORT

Onder de term hippische sport verstaat men gewoonlijk de sportbeoefening met het paard, exclusief de draf- en rensport. Tot de hippische sport behoren onder meer: de dressuur, het springen, de cross-country (waaronder de military), afstandsritten, tuigpaardensport, aangespannen wedstrijden, rally's, het rijden in groepsverband, het recreatierijden en het jachtrijden. De reglementering is hoofdzakelijk in handen van de Stichting Nederlandse Hippische Sportbond en de bij haar aangesloten belangenverenigingen.

16.2 HISTORISCHE ONTWIKKELING

In de jaren kort na de oorlog dient het paard in de eerste plaats nog als trekkracht. Door de voortschrijdende mechanisering van de samenleving wordt deze taak

steeds meer naar de achtergrond gedrongen. Het recreatieve en sportieve gebruik van het paard neemt daarentegen juist toe. Met name in de jaren zeventig neemt de recreatieve paardensport een hoge vlucht. Zowel het aantal beoefenaars, als rijverenigingen en maneges neemt sterk toe. In 1980 telt Nederland ruim 900 manegebedrijven, waar een ieder tegen betaling les kan krijgen. Daarnaast zijn er zo'n 2000 rijverenigingen en beoefenen ruim 380.000 mensen meer dan 10 keer per jaar de ruitersport. Over het algemeen wordt het buitenrijden als de meest favoriete recreatieve vorm te paard ervaren. De groei van de recreatieve paardensport heeft positieve gevolgen voor de economische betekenis van de sector.

Ook de overheid raakt meer betrokken bij de sector. In 1980 verschijnt de nota "Paarden in Nederland". De nota gaat in op de recente ontwikkelingen in de sector en brengt de daarmee samenhangende problemen in kaart. Buitenrijden kan bijvoorbeeld leiden tot verkeersonveiligheid en schade aan het milieu. De paardennota legt de grondslag voor het beleid voor de jaren tachtig, dat zich voornamelijk zal richten op het creëren van voorzieningen, zoals speciale ruiterspaden en de bevordering van rijgedrag door middel van onderwijs en voorlichting.

Het ingezette instrumentarium blijft beperkt tot de verlening van subsidies aan de diverse hippische organisaties. De subsidies komen zowel van het departement van CRM, op grond van de "Rijksregeling voor subsidiëring van landelijke organisaties op het gebied van de sport" uit 1977, als van het ministerie van Landbouw en Visserij. De reglementering van de diverse hippische wedstrijden wordt nagenoeg geheel overgelaten aan de Nederlandse Hippische Sportbond. Slechts ten aanzien van het tuchtrecht en doping maakt het ministerie van Landbouw een uitzondering. Al blijkt ook hier dat de reeds door de NHS gestelde regels effectief werken.

In 1979 wordt door de minister van Landbouw de Wetenschappelijke Adviescommissie Doping Paarden ingesteld. De commissie adviseert over de toelaatbaarheid van stoffen en ingrepen bij paarden, de relatie tussen diergeneeskundige begeleiding en doping en over toereikende onderzoeksmethodieken aan de hand waarvan doping gecontroleerd kan worden. De commissie wordt in 1983 ontbonden.

De aanbevelingen van de commissie worden grotendeels verwerkt in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, die in 1992 wordt vastgesteld en de greep van de overheid op de sector aanzienlijk vergroot. Door de wet wordt de minister van Landbouw in staat gesteld nadere regels te stellen ten aanzien van het gebruik van dieren bij wedstrijden. Daarbij wordt rekening gehouden met de leeftijd en gezondheidstoestand van de deelnemende dieren, de deelnamefrequentie, de verplichte aanwezigheid van dierenartsen en de baan- en hindernisbouw. Daarnaast kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de organisatie van de wedstrijden en de inrichting van het wedstrijdterrein. Dit betekent onder meer dat de organisatie van wedstrijden slechts is toegestaan aan instellingen, die in hun statuten hebben

bepaald dat overtredingen van de gestelde regels aan intern tuchtrecht zijn onderworpen en dat zij verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de naleving van de wettelijke regels.¹⁶ In 1993 wordt de Regeling bij hippische wedstrijden vastgesteld, gebaseerd op het EG besluit van 26 juni 1990 dat gelijke behandeling van wedstrijdpaarden uit de verschillende EG-lidstaten voorschrijft.

Ook ten aanzien van de ruitersport blijft de bemoeienis minimaal. De controle op het welzijn van het paard wordt grotendeels overgelaten aan de Nederlandse Hippische Sportbond en de Federatie van Nederlandse Rijscholen (FNRS). Bij deze laatste organisatie is het overgrote deel van de maneges aangesloten. De federatie stelt regels en verricht inspecties met betrekking tot het houden, de verzorging, de harnachementen, het gebruik en het verhuur van paarden aan derden. Zo worden ongewenste toestanden voorkomen. Ook de bevordering van het rijgedrag is gestoeld op initiatieven van zowel de FNRS als de Stichting Recreatieruiter. Beide geven op grond van afgelegde examens ruiters- en koetsiersbewijzen af, waarbij ook de kennis van het dier en diens verzorging worden beproefd. Op aandringen van de NHS gaat de minister van Landbouw in 1985 over tot officiële erkenning van het ruitersbewijs van de Stichting Recreatieruiter. Met het ruitersbewijs heeft men niet alleen de aspecten van veiligheid en gedragsbeïnvloeding voor ogen, maar ook een uitbreiding van de rijmogelijkheden in ruimtelijke zin. Het ruitersbewijs verschaft toegang tot een toenemend aantal gebieden die voorheen voor ruiters afgesloten waren. Het ruitersbewijs is niet verplicht gesteld.

Het beleid aan het begin van de jaren negentig richt zich in hoofdzaak op de uitbreiding van de paardrijmogelijkheden in het landelijk gebied. Echter door de dereguleringsstendens neemt de directe bemoeienis van de rijksoverheid steeds verder af. Het ministerie speelt nog hoofdzakelijk een coördinerende rol, o.a. bij de bevordering van enige harmonisatie in het stelsel van vergunningen, toegangsregelingen en beperkingen voor verschillende gebieden. De directe planning en uitvoering van de ruitervoorzieningen is geheel in handen van de lagere overheden. Daarnaast draagt het ministerie zorg voor de voorlichting.

16.3 HANDELINGEN - ALGEMEEN

Actor:	Minister van Landbouw
Handeling:	Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van het beleid op het gebied van de paardensport.
Periode:	1945 -
Grondslag:	Begrotingen, Nota's
Produkt:	Nota "Paarden in Nederland" 1980

Actor:	Minister van Landbouw
Handeling:	Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wet- en regelgeving inzake de paardensport.
Periode:	1945 -

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het opstellen van periodieke verslagen.
Periode: 1945 -

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van leden van of kamercommissies uit de Kamers der Staten Generaal betreffende de paardensport
Periode: 1945 -

Actor: Minister van Landbouw

Periode: 1945 -

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het beslissen op beroepsschriften naar aanleiding van beschikkingen betreffende de paardensport en het voeren van verweer in beroepsschriftprocedures voor administratief rechterlijke organen.
Periode: 1945 -

Actor: Minister van landbouw
Handeling: Het beantwoorden van vragen van individuele burgers, bedrijven en instellingen betreffende de paardensport.
Periode: 1945 -

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het ontwikkelen van methoden en materiaal ter bevordering van kennis en deskundigheid in de paardensport.
Periode: 1945 -
Bron: Nota "Paarden in Nederland"
Opmerking: Kennisbevordering vindt hoofdzakelijk plaats door middel van de ondersteuning van het hippisch onderwijs. Ondersteuning wordt gegeven aan onder meer:
- cursussen kadervorming ten behoeve van de hippische sportorganisaties
- Hippisch beroepsonderwijs
- Regionaal en centraal gegeven beroepsopleidingen/cursussen.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten op het terrein van de paardensport.
Periode: 1945 -

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het voorbereiden van intern (wetenschappelijk) onderzoek en het vaststellen van onderzoeksrapporten inzake de paardensport.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen

Opmerking: Onderzoeken worden onder anderen geëntameerd door de Stuurgroep Onderzoek Ruitersport.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het voorbereiden en begeleiden van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende inzake de paardensport.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen
Opmerking: Onderzoeken worden onder anderen geëntameerd door de Stuurgroep Onderzoek Ruitersport.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het formuleren an opdrachten voor en het vaststellen van rapportages van extern (wetenschappelijk) onderzoek ten behoeve van de paardensport.
Periode: 1945 -
Bron: Begrotingen

Actor: Minister van Landbouw
Minister van CRM
Handeling: Het deelnemen aan commissies en werkgroepen inzake de paardensport waarvan het voorzitterschap en/of secretariaat niet berust bij het ministerie van Landbouw.
Periode: 1945 -
Opmerking: De deelname betreft onder meer:
- Contactcommissie voor Ruitersport en Ruitertoerisme.

Actor: Minister van CRM
Minister van Landbouw
Handeling: Het verstrekken van subsidies aan personen, bedrijven en instellingen die actief zijn op het terrein van de paardensport.
Periode: 1977 -

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het in samenwerking met gemeenten en provincies ontwikkelen van voorzieningen ten behoeve van de ruitersport.
Periode: 1979 -
Bron: - Nota Paarden in Nederland
- Nota Recreantenbeleid
- Nota Kiezen voor recreatie
- Rijksmeerjarenprogramma's Openluchtrecreatie
Opmerking: Onder deze voorzieningen vallen onder meer de ruiterspaden en ruiterroutes.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het ontwikkelen van regelgeving voor manegebedrijven.
Periode: 1979 - 1983
Bron: Nota "Paarden in Nederland"
Opmerking: In 1979 wordt gewerkt aan deze regelgeving in een vestigingswet voor landbouwbedrijven. Regelgeving voor manegebedrijven is echter niet tot stand gekomen.

16.4 HANDELINGEN HIPPIsche WEDSTRIJDEN

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het voorbereiden van wetenschappelijk onderzoek naar de toelaatbaarheid en de effecten van doping bij paarden.
Periode: 1979 - 1983
Grondslag: Beschikking Wetenschappelijke Adviescommissie doping paarden 1979

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het instellen en opheffen van de Wetenschappelijke Adviescommissie Doping Paarden.
Periode: 1979 - 1983
Grondslag: - Beschikking Wetenschappelijke Adviescommissie doping paarden 1979
- Beschikking Wetenschappelijke Adviescommissie doping paarden 1983
Opmerking: De adviescommissie heeft tot taak de minister en de betreffende paardensportbonden desgevraagd of uit eigen beweging te adviseren over:
- de toelaatbaarheid van stoffen en ingrepen die de prestatie van het paard kunnen beïnvloeden;
- of de stoffen of ingrepen uit diergeneeskundig oogpunt mogen worden toegepast;
- adequate onderzoeksmethodieken aan de hand waarvan de doping gecontroleerd moet worden;
- nieuwe (internationale)ontwikkelingen op dopingsgebied.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het implementeren van Europese regelgeving inzake de paardensport.
Periode: 1993 -
Grondslag: - Richtlijn EEG 26 juni 1990/427, Pb. EG L224/55
- Richtlijn EEG 26 juni 1990/428, Pb. EG L224/60
Produkt: Regeling gelijke bepalingen bij hippische wedstrijden 1993
Opmerking: Geregeld wordt het handelsverkeer in voor wedstrijden bestemde paardachtigen en de vaststelling van de voorwaarden voor deelneming aan deze wedstrijden.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het voorbereiden van beleid inzake de welzijns- en veiligheidsaspecten tijdens de military.
Periode: 1990 - 1994
Bronnen: HTK, 1990/1991
Produkt: "Veiligheid in de Paardensport" Eindverslag van de werkgroep military's 1992
Opmerking: Aanleiding is o.a. een dodelijk ongeluk bij de military te Boekelo in 1990.

16.5 HANDELINGEN - RUITERBEWIJS

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het erkennen van ruitersexamens en de daaraan verbonden ruiterbewijzen van de Stichting Recreatieruiter.

Grondslag: Regeling erkenning ruitersexamen 1985, art. 2
Produkt: Beschikking 29 mei 1985

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het goedkeuren van het programma van eisen waaraan het ruitersexamen dient te voldoen.
Periode: 1985 -
Grondslag: Regeling erkenning ruitersexamen 1985, art. 4 en 5
Opmerking: Het programma van eisen wordt opgesteld door de Stichting Recreatieruiter.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het aanwijzen van een gecommiteerde, die toezicht houdt op het erkende ruitersexamen.
Periode: 1985 -
Grondslag: Regeling erkenning ruitersexamen 1985, art. 6
Produkt: Beschikking erkenning ruitersbewijs 1985

17 DRAF- EN RENSPOORT

17.1 HISTORISCHE ONTWIKKELING

De (paarden)totalisator is het systeem van weddenschappen waarbij het totaal der inzetten onder de winnaars wordt verdeeld, behoudens wettelijk voorgeschreven maxima of inhoudingen. Bij AMvB zijn de opbrengsten van de paardentotalisator ten dele bestemd voor de financiering van de draf- en rensport, alsmede voor de prijzengelden voor de eigenaren en fokkers van winnende paarden.

De totalisator is in het verleden herhaaldelijk in opspraak geweest. Uit moreel oogpunt stuit het wedden op paarden, zelfs wanneer dit volledig legaal gebeurt, steeds weer op weerstand. Het sluiten van weddenschappen hoort niet thuis in een beschaafde samenleving. Daarom is de totalisator van 1911 tot 1948 verboden geweest. Door het totalisatorverbod raakt de paardenfokkerij in verval. Wedstrijden gaan door, evenals het gokken, waarbij clandestiene bookmakers grote bedragen opstrijken. In 1948 stelt de regering voor om de totalisator bij wet te regelen. Daardoor juist kan de overheid regulerend en controlerend optreden en clandestiene praktijken weren. Het wetsontwerp stuit op weerstand in de Tweede Kamer. Niet alleen speelt nu het zedelijkheidsmotief een rol maar ook de werkgelegenheid. Het draf- en renwezen wordt als een niet-vitale sector van het maatschappelijk leven beschouwd. Daarom is het volgens enkele kamerleden in een tijd waarin alles in het teken van de wederopbouw staat, ongepast om arbeidskrachten aan het normale productieproces te onttrekken en de gelegenheid te bieden om zich te verrijken door middel van het gokken op paarden. Niettemin wordt de Totalisatorwet op 25 november 1948 vastgesteld.

De Totalisatorwet maakt het mogelijk om aan één of meer rechtspersoonlijkheid bezittende instellingen voor bepaalde tijd een vergunning te verlenen tot het organiseren van een totalisator. Aan de vergunning zijn voorwaarden verbonden ten aanzien van het aantal te organiseren draverijen en rennen, de overheidscontrole, de hoogte van de weddenschappen en de verdeling van de winsten. In 1949 wordt de vergunning verleend aan de Stichting Totalisator Nederland (STN). Deze stichting zal de totalisator slechts organiseren bij wedstrijden die worden gehouden onder auspiciën van de Stichting Nederlandse Draf- en Rensport. De STN heeft een grote vrijheid in het regelen van de koersen, de banen en de jurering.

De totalisator heeft gunstige gevolgen voor de paardensport. Met name de draf- en rensport maakt een forse groei door. De clandestiene bookmakerij wordt aanzienlijk teruggedrongen en het peil van de draf- en rensport stijgt, waardoor Nederland zich ook op internationaal niveau kan meten. Ook de fokkerij krijgt een belangrijke impuls.

17.2 HERSTRUCTURERING VAN DE DRAF- EN RENSPOORT

Aan het einde van de jaren zeventig loopt de publieke belangstelling voor de totalisator sterk terug. In de nota "Paarden in Nederland" (1980) wordt reeds gewaarschuwd voor lagere Totalisatorinzetten, wanneer de NDR en de STN er niet in slagen om een groter publiek in de paardenkoersen te interesseren. In een eerste poging om stagnatie tegen te gaan wordt in 1981 een begin gemaakt met de invoering van nieuwe spelvormen, zoals het supertrio. Daarbij verstevigt de overheid zijn greep op de sector door de verplichte goedkeuring van de koersagenda, de aanwijzing van de banen en voorschriften ten aanzien van de jurering en dopingscontrole (Beschikking Supertrio 1981). De stagnatie houdt echter aan en in april 1982 wordt door het ministerie van Landbouw aan de Nederlandse Herstructureringsmaatschappij (Nehem) verzocht, om door middel van een oriënterend vooronderzoek de aard van de gesignaleerde financiële en organisatorische moeilijkheden in de sector vast te stellen. De Nehem constateert ernstige structurele tekortkomingen en adviseert tot een diepgaand onderzoek naar de oorzaken van de moeilijkheden. Daartoe wordt in juni 1982 de Structuurcommissie Draf- en Rensport opgericht. De

structuurcommissie speelt een voorbereidende rol. Zij stelt voor om de sector ingrijpend te reorganiseren, waarbij een overkoepelend orgaan, het Sectorfonds, de algehele leiding moet krijgen om de reorganisatie door te voeren. De herstructurering wordt in 1983 in gang gezet met de instelling van de Voorlopige Commissie Sectorfonds. Deze commissie is belast met het nader uitwerken van een nieuwe structuur van de draf- en rensportsector, waartoe een speciale Adviescommissie Draf- en Rensport de plannen moet uitwerken. Daarnaast moet zij zich bezig houden met het opstellen van bestedingsplannen. De voorlopige commissie wordt in 1985 opgevolgd door de Stichting Centraal Fonds Draf- en Rensport, waarmee een eerste fase in het proces van de herstructurering wordt afgesloten. Uit oogpunt van efficiëntie en samenwerking verleent de minister in 1990 zijn goedkeuring voor een integratie van de Stichting Centraal Fonds en NDR tot één Stichting NDR. Deze actie past geheel in het overheidsstreven naar privatisering, één van de aanbevelingen van de adviescommissie.

De privatiseringsdrang is tevens merkbaar ten aanzien van de totalisator. Vooral in financiële zin neemt de bemoeienis van de overheid verder af, hetgeen tot uiting komt in de Totalisatorbeschikkingen van 1983 en 1986. De STN wordt namens de minister van Justitie belast met het toezicht op de uitvoering van het wed- en sportbeleid. Zij krijgt tevens een adviserende functie naar de minister van Landbouw. In 1986 weet zij na lange onderhandelingen de Engelse bookmakersfirma Ladbroke te betrekken bij de Nederlandse wedmarkt. Ladbroke beschikt over grote expertise en men hoopt dat zij de stagnatie kan keren. Ladbroke wordt ondergebracht in de nieuwe Stichting Totalisator Draf- en Rensport, die onder toezicht van de STN opereert. In korte tijd bouwt Ladbroke een netwerk van 75 wedkantoren op, maar de winsten blijven tegenvallen zodat Ladbroke zich in 1991 weer terugtrekt. Na het vertrek van Ladbroke stellen de STN en de NDR een strategisch plan op waarin zij de hoofdlijnen van het voortbestaan van de sector aangeven. Dit plan vormt de aanzet voor een aantal veranderingen. Zo wordt het wedbeleid vereenvoudigd om het spel aantrekkelijker en toegankelijker te maken, wordt het aantal wedkantoren tot 35 verminderd en neemt ook het aantal draf- en renbanen af. Volgens het plan zal de STN haar toezichthoudende functie behouden, terwijl de exploitatie vanaf 1 oktober 1991 door de NDR in beheer wordt genomen. Daartoe wordt de Stichting Paardentotalisator Nederland (SPN) opgericht, welke onder de werknaam Hippo-Toto opereert. Ondanks alle maatregelen blijven de financiële resultaten teleurstellend. Dit leidt opnieuw tot een reorganisatie. De SPN trekt zich als exploitant terug. In 1993 weet men na lange onderhandelingen de Stichting Exploitatie Nederlandse Staatsloterij (SENS) ertoe te bewegen om de exploitatie van de totalisator in handen te nemen. SENS zal gedurende 5 jaar de totalisator exploiteren. Hippo-Toto wordt verkocht aan SENS en op 13 juli wordt de totalisatorvergunning verleend aan Hippo-Toto BV, onder voorwaarde dat de SENS de enige aandeelhouder van deze vennootschap is. Doch ook de SENS gelukt het niet de situatie ten goede te keren. Zij zal zich in 1998, na afloop van de vijfjarige contractperiode, terugtrekken. Daarmee zijn de bemoeienissen van het ministerie van Landbouw tot een absoluut minimum teruggebracht.

Ook ten aanzien van het toezicht vindt er een verandering plaats. Als gevolg van de vaststelling van de nieuwe Wet op de kansspelen wordt een College van toezicht ingesteld. Dit college neemt de adviserende en toezichthoudende taken van de STN over. De STN wordt opgeheven.

17.3 HANDELINGEN - ALGEMEEN

Actor:	Minister van Landbouw
Handeling:	Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van algemeen beleid inzake de draf- en rensport.
Periode:	1946 -
Grondslag:	Begrotingen
Produkt:	- Nota "Paarden in Nederland" 1980

- Structuurrapport Draf- en rensport 1982

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van leden of commissies uit de Kamers der Staten-Generaal betreffende de draf- en rensport.
Periode: 1945 -

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het erkennen van de Stichting Centraal Bestuur voor het Nederlandse Draf- en Renwezen als stamboekvereniging voor de draf- en rensport.
Periode: 1946 - 1949
Grondslag: KB erkenning NDR 1946
Opmerking: Alleen de bij de stichting geregistreerde paarden kunnen aan de courses deelnemen.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het erkennen van de Stichting Nederlandse Draf- en Rensport als stamboekvereniging voor de draf- en rensport.
Periode: 1949 -
Grondslag: KB erkenning NDR 1949
Opmerking: Door het besluit wordt de erkenning van de Stichting Centraal Bestuur Nederlandse Draf- en Rensport ingetrokken.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het verstrekken van subsidies aan de Stichting Nederlandse Draf- en Rensport.
Periode: 1973 -
Bron: Stcrt. 1973, 214
Opmerking: Betreft onder meer steun aan trainers in de draf- en rensport.

17.4 HANDELINGEN - TOTALISATOR

Actor: Minister van Landbouw
Minister van Justitie
Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid inzake de paardetotalisator.
Periode: 1945 -
Grondslag: Begrotingen

Actor: Minister van Landbouw
Minister van Justitie
Handeling: Het voorbereiden van de totstandkoming, wijziging en intrekking van wetgeving inzake de paardentotalisator.
Periode: 1948 -
Produkt: Totalisatorwet 1948

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins informeren van leden van of commissies uit de Kamers der Staten-Generaal betreffende de paardentotalisator.

Periode: 1948 -

Actor: Minister van Landbouw
Minister van Justitie

Handeling: Het onder nader te bepalen voorwaarden (kunnen) verlenen van een vergunning tot het organiseren van een totalisator, voor een nader te bepalen tijd.

Periode: 1948 -

Grondslag: - Totalisatorwet 1948, art. 2
- Wet op de kansspelen 1964, art. 24

Produkt: Beschikking vergunning STN 1949

Opmerking: Aanvankelijk kan de vergunning aan één of meer rechtspersoonlijkheid bezittende instellingen worden verleend. In de praktijk is dit nimmer het geval geweest. De vergunningen worden verleend aan:

- Stichting Totalisator Nederland 1949 - 1986
- Stichting Totalisator Draf - en Rensport 1986 - 1991
- Stichting Paardentotalisator Nederland 1991 - 1993
- Hippo Toto B.V. 1993 - heden

De voorwaarden hebben betrekking op:

- het aantal draverijen en rennen;
- de maximum inzet per persoon;
- het percentage dat voor de verdeling der winnaars van weddenschappen zal worden ingehouden en de bestemming van dit percentage;
- de controle van overheidswege;
- de verplichting om ongeoorloofd wedden of het verlenen van bemiddeling tot wedden op terreinen waar harddraverijen of paardenrennen worden gehouden zoveel mogelijk tegen te gaan en te doen tegengaan.

Voorts kan de minister de voorschriften aanvullen, hetgeen in de loop der jaren heeft geresulteerd in de volgende bepalingen:

- vaststelling van het aantal wedkantoren en de inrichting daarvan;
 - goedkeuring van de koersagenda (tijdelijke 1981 - 1983);
 - leeftijden van de deelnemers aan de totalisator;
 - het stellen van regels ten aanzien van de jurering;
 - het stellen van regels inzake de dopingscontrole van paarden;
 - inhoud en vorm van wervings- en reclameactiviteiten.
-

Actor: Minister van Landbouw

Handeling: Het benoemen van de voorzitter van de Stichting Totalisator Nederland.

Periode: 1949 -

Grondslag: Statuten Stichting Totalisator Nederland

Actor: Minister van Landbouw
Minister van Justitie

Handeling: Het uitoefenen van financieel toezicht op de Stichting Totalisator Nederland.

Periode: 1949 -

Grondslag: - Totalisatorwet 1948, art. 2, lid 2c
- Wet op de kansspelen 1964, art. 25, lid 2d

Actor: Minister van Landbouw
Minister van Justitie

Handeling: Het goedkeuren van statuten en reglementen van de Stichting Totalisator Nederland.

Periode: 1948 - 1995

Grondslag: Beschikking vergunning STN 1949, art. 9

Actor: Stichting Totalisator Nederland
College van toezicht op de kansspelen
Handeling: Het desgevraagd of uit eigen beweging adviseren van de minister met betrekking tot de uitvoering van de totalisator.
Periode: 1991 - 1996
Grondslag: Totalisatorbeschikking 1991, art. 8 lid 2

17.5. HANDELINGEN - HERSTRUCTURERING DRAF- EN RENSPORT

Actor: Nehem
Handeling: Het verrichten van onderzoek naar de moeilijkheden in de draf- en rensport.
Periode: 1982
Grondslag: Begrotingen, Staatscourant
Produkt: Eindrapportage Nehem

Actor: Minister van Economische Zaken
Handeling: Het instellen en instrueren van de Structuurcommissie voor de draf- en rensector.
Periode: 1982
Grondslag: Beschikking Instelling Structuurcommissie voor de draf- en rensector 1982

Actor: Structuurcommissie voor de draf- en rensector
Handeling: Het opstellen van een herstructureringsplan tot verbetering van de structuur van de draf- en rensector en het bevorderen van de uitvoering daarvan.
Periode: 1982 - 1983
Grondslag: Beschikking Instelling Structuurcommissie voor de draf- en rensector 1982, art. 1 a,b & c
Produkt: "Bevindingen en aanbevelingen" Rapport van Structuurcommissie Draf- en Rensector 1984

Actor: Nehem
Handeling: Het (mede) opstellen van het herstructureringsplan Draf- en Rensector.
Periode: 1982
Grondslag: Beschikking Instelling Structuurcommissie voor de draf- en rensector 1982, art. 5
Produkt: "Bevindingen en aanbevelingen" Rapport van Structuurcommissie Draf- en Rensector 1984

Actor: Minister van Economische Zaken
Minister van Landbouw
Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Handeling: Het benoemen van de voorzitter en de leden van de Structuurcommissie voor de draf- en rensector.
Periode: 1982 - 1983
Grondslag: Beschikking Instelling Structuurcommissie voor de draf- en rensector 1982, art. 4
Opmerking: Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is betrokken vanwege het werkgelegenheidsaspect van nieuw te vestigen draf- en renbanen.

Handeling: Het instellen van de (Voorlopige) Commissie Sectorfonds.

Periode: 1983 - 1989
Grondslag: Instellingsbeschikking (Voorlopige) Commissie Sectorfonds 1983
Opmerking: Vast onderdeel van de Commissie Sectorfonds is de Adviescommissie Draf- en Rensport. Deze commissie adviseert over de nieuwe structuur voor de sector draf- en rensport.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het benoemen van de voorzitter en leden van de (Voorlopige) Commissie Sectorfonds
Periode: 1983 - 1989
Grondslag: Instellingsbeschikking (Voorlopige) Commissie Sectorfonds 1983
Produkt: Beschikking 18 februari 1983 J936, Stcrt. 1983, 36

Actor: (Voorlopige) Commissie Sectorfonds
Handeling: Het opstellen van een bestedingsplan van de geraamde opbrengsten van de totalisator.
Periode: 1983 - 1989
Grondslag: Instellingsbeschikking (Voorlopige) Commissie Sectorfonds 1983, art. 5

Actor: (Voorlopige) Commissie Sectorfonds
Handeling: Het vaststellen van richtlijnen of het geven van aanwijzingen aan organisaties of instellingen die in aanmerking wensen te komen voor een uitkering uit het sectorfonds.
Periode: 1983 - 1989
Grondslag: Instellingsbeschikking (Voorlopige) Commissie Sectorfonds, art.6

Actor: (Voorlopige) Commissie Sectorfonds
Handeling: Het periodiek uitbrengen van verslagen.
Periode: 1983 - 1989
Grondslag: Instellingsbeschikking (Voorlopige) Commissie Sectorfonds art. 9

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het instellen, wijzigen en opheffen van de Adviescommissie Draf- en Rensport
Periode: 1983 - 1990
Grondslag: Instellingsbeschikking Voorlopige Commissie Sectorfonds 1983
Opmerking: De adviescommissie maakt deel uit van de Voorlopige Commissie Sectorfonds en doet voorstellen voor de verwezenlijking van een nieuwe structuur voor de sector draf- en rensport.

Actor: Minister van Landbouw
Handeling: Het instellen, wijzigen en opheffen van de Stichting Centraal Fonds Draf- en Rensport.
Periode: 1985 - 1990
Grondslag: Wet Stichting Centraal fonds draf- en rensport 1985
Product: Besluit opheffing Stichting Centraal Fonds draf- en rensport 1989
Opmerking: Met ingang van 1 januari 1990 worden de taken overgeheveld naar de Stichting Nederlandse Draf- en Rensport.

17.6. HANDELINGEN - TOEZICHT

Actor: Stichting Totalisator Nederland (1986 - 1996)
College van toezicht op de kansspelen (1996 -)

Handeling: Het, namens de ministers van Justitie en Landbouw, houden van toezicht op de naleving door de vergunninghouder(s) van het bepaalde bij of krachtens de Totalisatorwet/Wet op de kansspelen en van haar statuten en reglementen.

Periode: 1986 -

Grondslag: - Totalisatorbeschikking 1986, art 5
- Wet op de kansspelen 1995, art. 33
- Wijziging Totalisatorbeschikking 1993

Opmerking: De STN houdt het toezicht over de volgende opeenvolgende vergunninghouders:

- Stichting Totalisator Draf - en Rensport 1986 - 1991
- Stichting Paardentotalisator Nederland 1991 - 1993
- Hippo Toto B.V. 1993 - heden

In 1996 wordt de STN opgeheven. De toezichthoudende taken gaan over naar het College van toezicht op de kansspelen.

Actor: Minister van Landbouw

Minister van Justitie

Handeling: Het aanwijzen van ambtenaren en andere personen die bevoegd zijn inlichtingen van de BV Hippo-Toto te verlangen en inzage kunnen verlangen van zakelijke gegevens.

Periode: 1993 -

Grondslag: Totalisatorbeschikking 1993, art. 9

18 GEZELSCHAPSDIEREN

Gezelschapsdieren zijn alle dieren die met een recreatief doel worden gehouden. Dat kan variëren van gezelligheid tot fokken, trainen en tentoonstellen.

Sinds 1945 is het aantal gezelschapsdieren fors gegroeid. Aan het begin van de jaren negentig werd het totale aantal op zo'n 15 miljoen geschat, waaronder 1,2 miljoen honden en 2,1 miljoen katten. Tot 1964 wordt het beleid behartigd door het ministerie van Ondewijs, Kunsten en Wetenschappen. Van 1964 tot 1982 berust het beleid bij het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk om vervolgens naar het ministerie van Landbouw te verhuizen. Het beleid is gericht op de bevordering van vrijetijdsbesteding waarin het dier centraal staat. Het accent ligt daarbij, voor wat betreft het recreatieve aspect, op de bevordering van de deskundigheid en kennis via onderwijs, voorlichting en onderzoek. De verantwoordelijkheid voor de gezondheid en welzijn van de dieren, het zwaartepunt in het beleid, behoort niet tot het werkveld van het openluchtrecreatiebeleid, al kunnen er vanuit dit perspectief wel beperkende maatregelen worden genomen. Beperkingen ten aanzien van het houden van gezelschapsdieren kunnen worden opgelegd in geval van bedreigde, gevaarlijke en agressieve dieren.¹⁷ Dit is onder anderen het geval bij bepaalde hondenrassen, zoals de Pit-bull-Terrier(1993).

Ten aanzien van het recreatieve aspect houdt men zich vooral bezig met voorlichting en educatie. Daartoe behoorde onder meer de actie "Bezint eer ge begint" (1987) welke bedoeld was om de toekomstige kopers van een gezelschapsdier bewust te maken dat het dier geen wegwerpartikel is. Tevens is men actief op het gebied van educatie, waarmee men de kennis en deskundigheid van de houder probeert te vergroten.

Daarnaast fungeert de departementale afdeling belast met de openluchtrecreatie vooral als een coördinatiepunt voor de vele verschillende verenigingen en stichtingen die zich met het gezelschapsdier bezig houden.

18.1 KINDERBOERDERIJEN EN DIERENTUINEN

Het ministerie van Landbouw is tevens verantwoordelijk voor het beleid inzake kinderboerderijen en dierentuinen. Daarbij speelt vooral het educatieve karakter van dergelijke instellingen een rol.

De rol van het ministerie is marginaal. Zo is het slechts actief betrokken bij kinderboerderijen die zich in een door het ministerie gesubsidieerd recreatiegebied bevinden. De overige kinderboerderijen vallen onder de verantwoordelijkheid van de lagere overheden.

Ten aanzien van de dierentuinen onderschrijft het ministerie het belang voor wetenschap, educatie en faunabeheer. De directe zorg voor de afzonderlijke dierentuinen is echter primair de verantwoordelijkheid van particuliere instellingen, het bedrijfsleven, lagere overheden of een mengvorm daarvan. Slechts in bijzondere gevallen kan financiële steun gegeven, bijvoorbeeld in geval van voorlichtings-, educatie en onderzoeksprogramma's.

De voorwaarden tot het houden van dieren zijn onder meer geregeld in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren.

18.3 HANDELINGEN - ALGEMEEN

Actor:	Minister van OKW Minister van CRM Minister van Landbouw
Handeling:	Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid op het gebied van gezelschapsdieren.
Periode:	1945 - heden

Bron: Interview

Actor: Minister van OKW
Minister van CRM
Minister van Landbouw

Handeling: Het bijdragen aan de totstandkoming van wet- en regelgeving inzake gezelschapsdieren vanuit een recreatief belang.

Periode: 1945 - heden

Bron: Interview

Opmerking: De afdeling Openluchtrecreatie speelt hierin slechts een marginale rol. Wet- en regelgeving is vooral een taak van de directie Landbouw. Tot de wet- en regelgeving waaraan is bijgedragen behoren:

- Wet op de dierenbescherming
- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren
- Regeling agressieve dieren
- Regeling dierenpaspoort

18.4. HANDELINGEN - KINDERBOERDERIJEN EN DIERENTUINEN

Actor: Minister van OKW
Minister van CRM
Minister van Landbouw

Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van beleid betreffende de kinderboerderijen.

Periode: 1980 - heden

Bron: Nota Recreantenbeleid 1985, interview

Actor: Minister van OKW
Minister van CRM
Minister van Landbouw

Handeling: Het onder bepaalde voorwaarden verstrekken van (incidentele) financiële ondersteuning aan organisaties en instellingen die actief zijn op het gebied van de kinderboerderijen

Periode: 1980 -

Bron: - Nota Recreantenbeleid 1985
- Kiezen voor recreatie

Opmerking: Financiële ondersteuning gaat in eerste instantie naar kinderboerderijen die gevestigd zijn in rijksrecreatiegebieden.

Actor: Minister van OKW
Minister van CRM
Minister van Landbouw

Handeling: Het voorbereiden, mede-vaststellen, coördineren en evalueren van het beleid inzake de dierentuinen.

Periode: 1945 - heden

Bron: Nota Recreantenbeleid 1985

Actor: Minister van OKW

Minister van CRM
Minister van Landbouw

Handeling: Het onder bepaalde voorwaarden verstrekken van (incidentele) financiële ondersteuning aan dierentuinen.

Periode: 1945 - heden

Bron: Nota Recreantenbeleid 1985

Opmerking: Vanwege het educatieve en wetenschappelijke belang kan in bepaalde gevallen subsidie worden verleend.

WET- EN REGELGEVING

Openluchtrecreatie algemeen

- Wet op de openluchtrecreatie Stb. 1994, 300
- Ministeriële regeling 27 maart 1995, Stcrt. 1995, 66, Aanwijzing ambtenaren die mede belast zijn met toezicht op de naleving van het bepaalde krachtens art. 17 WOR

Coördinatie Openluchtreactie

- Beschikking 13 oktober 1958 JV/AZV 47530 Instelling INCOR
- Beschikking 29 augustus 1962 VTB/OR-95135, Stcrt. 1962 171, Opheffing INCOR
- Beschikking 29 augustus 1962 VTB/OR-94583, Stcrt. 1962, 171, Instelling INCORET
- Coördinatiebeschikking Openluchtrecreatie, 9 januari 1975/NBOR/S-40805, Stcrt. 1975, 22
- KB 22 december 1986, Stb. 1986, 721, Instelling VAROR
- Instellingsregeling Coördinatiecommissie Openluchtrecreatie 14 januari 1987/J9620 Stcrt. 1987, 11

Kamperen

- Wet hygiëne kampeerplaatsen 28 augustus 1969 Stb. 1969, 446
- KB 11 december 1984, Stb. 1984, 579
- Kampeerwet 14 mei 1981, Stb. 1981, 372
- KB Aanwijzing ministers ingevolge art. 4 van de Kampeerwet 30 augustus 1982, Stb. 1982, 565
- KB 11 december 1984, Stb. 1984, 579 (art. 10 lid 1 en 2; art. 11, 14, 15, 16 lid 1 t/m 4; art. 17, 18, 19, 20 lid 1 en eerste volzin lid 2, art. 21 t/m 26, 27 lid 1 t/m 3, art. 28,29,30 t/m 44 en art. 47 en 48
- Ministeriële regeling 8 november 1985, Stcrt. 1985, 220, Bemiddelingsvergoeding kampeermiddelen
- KB hygiëne en gezondheid kampeerplaatsen 27 juni 1986 Stb. 1986, 379 (art. 13 en 49 lid 2)
- KB hygiëne, gezondheid en veiligheid kampeertreinen 13 maart 1995, Stb. 1995, 140
- Ministeriële regeling 15 mei 1995, Stcrt. 1995, 97, Regels m.b.t. natuurkampeertreinen

Recreatief medegebruik

- Regeling bosbijdragen openbare lichamen 7 juli 1966/J 2011, Stcrt.1966, 146
- Regeling bosbijdragen particulieren, 7 juli 1966/J 2011, Stcrt.1966, 146

Paardensport

- KB 9 januari 1946, Stb 1946, 15 Erkenning NDR als stamboekvereniging
- Totalisatorwet 25 november 1948, Stb. 1948, I 514
- Beschikking 28 maart 1949, 1309/81 T, Stcrt. 1949, 62, Vergunning STN
- KB 29 maart 1949 nr. 11, Stcrt. 1949, 65, Erkenning NDR
- Beschikking 13 maart 1950, 2189/81 T, Stcrt. 1950, 60, Vergunning STN
- Beschikking 5 december 1957, L/V 4490, Stcrt. 1957, 253, Wijziging voorwaarde 11 Totalisator
- Beschikking Paardentotalisator 26 juni 1964, J 1764, Stcrt. 1964, 150
- Wet op de kansspelen 10 december 1964, Stb. 1965, 483
- Beschikking 24 december 1964/J 3513, Stcrt. 1965 nr. 4, Stichting Totalisator Nederland
- Beschikking 15 april 1971/J710 - 27 april 1971 Nr. J259/271, Stcrt. 1971, 84, Wijziging beschikking Stichting Totalisator Nederland

- Beschikking 3 maart 1975/J398, Stcrt. 1975, 56, Wijziging beschikking Stichting Totalisator Nederland
- Rijksregeling voor subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de lichamelijke opvoeding en sport 3 augustus 1977, Stcrt. 1977, 230
- Rijksregeling voor erkenning en subsidiëring van opleidingen en bijscholingen op het gebied van de sport 3 augustus 1977, Stcrt. 1977, 230
- Beschikking 3 mei 1978/J. 1383, Stcrt. 1978 nr. 87
- Beschikking 30 maart 1979/Nr. J 971 Stcrt. 1979 Nr. 79, Wetenschappelijke Adviescommissie Doping Paarden
- Beschikking 3 april 1979/Nr. J1144, Stcrt. 1979, 83, Wijziging vergunningverlening aan de STN
- Beschikking 3 april 1979/J1144, Stcrt. 1979, 83
- Beschikking 30 oktober 1980, Stcrt. 1980, 213
- Beschikking 16 juni 1981/J3961, Stcrt. 1981, 119, Supertriokoersen
- Beschikking 4 november 1982 682/1157 Stcrt. 1982, 222, Instelling Structuurcommissie voor de draf- en rensector
- Instellingsbeschikking (Voorlopige) Commissie Sectorfonds 10 februari 1983 J839, Stcrt. 1983, 36
- Totalisatorbeschikking 1983 10 februari 1983/J838, Stcrt. 1983, 36
- Beschikking 22 juni 1983/Nr. J 3801, Stcrt. Nr. 120, Wetenschappelijke Adviescommissie Doping Paarden
- Beschikking 14 september 1983, nr. 683/793, Stcrt. 1983, 179, Opheffing Structuurcommissie Draf- en rensector
- Wet Stichting Centraal fonds draf- en rensport 9 mei 1985 (Stb. 330 1985)
- Ministeriële regeling erkenning ruitersexamen, 29 mei 1985/Nr. J2426, Stcrt. 1985, 102
- Beschikking erkenning ruitersexamen en ruitersbewijs, 29 mei 1985/Nr. J2427, Stcrt. 1985, 102
- Totalisatorbeschikking 1985 12 augustus 1985/J4995, Stcrt 1985, 159
- Ministeriële regeling verhoging inhoudingspercentages koppel- en trioweddenschap 25 maart 1988,/Nr. J3182, Stcrt. 1988, 62
- Totalisatorbeschikking 1986 2 april 1986/J2060, Stcrt. 1986, 64
- Ministeriële regeling 25 maart 1988/J3182, Stcrt. 1988, 62
- Beschikking Wijziging Totalisatorbeschikking 1986, 27 december 1989/J894308, Stcrt. 1989, 253
- Besluit opheffing Stichting Centraal Fonds draf- en rensport 27 december 1989/Nr. J8910864, Stcrt. 1989, 253
- Totalisatorbeschikking 1991 26 september 1991/J9113023, Stcrt. 1991, 189
- Ministeriële regeling gelijke bepalingen bij hippische wedstrijden 18 maart 1993/Nr. J 932755, Stcrt. 1993, 59
- Totalisatorbeschikking 1993, 13 juli 1993, Stcrt. 1993, 133
- Ministeriële regeling wijziging Totalisatorbeschikking 1993 17 juni 1994/J949049, Stcrt. 1994, 117
- Beschikking 22 december 1995/J9517524, Stcrt. 251
- Wet op de kansspelen 18 mei 1995, Stb. 300, art. 33
- Beschikking wijziging Totalisatorbeschikking 1993, 22 december 1995/Nr. J.9517524, Stcrt. 1995, 251

Recreatieschappen

- Wet deelneming Grevelingen, 5 juni 1985, Stb. 1985, 409
- Gemeenschappelijke Regeling Natuur- en Recreatiegebied De Grevelingen Stcrt. 1986, 42
- Reconstructiewet Midden-Delfland 24 maart 1977, Stb. 1977, 233

Volkstuinen

- Bijdrageregeling bodemonderzoek volkstuincomplexen, 21 december 1995, J9511965, Stcrt. 1995, 251

Onderzoek openluchtrecreatie

- Beschikking 10 maart 1967/Nr. 99490, Stcrt. 1967, 67
- Instellingsbeschikking NRLO, 20 oktober 1986/J4881, Stcrt. 1986, 208
- Ministeriële regeling NRLO, 21 december 1994/nr. J.9419964, Stcrt. 1994, 251
- KB 13 mei 1981,(RMNO), Stb. 1981, 258
- KB 5 mei 1988, (RMNO),Stb. 1988, 213

Vakantiespreiding

- Instellingsbeschikking Coördinatiecommissie vakantiespreiding, 6 oktober 1966

NOTEN

1 Begripsomschrijving uit het “Structuurschema openluchtrecreatiebeleid - regeringsbeslissing” (1984)

2 RNP “Recreatieruimten in Nederland” (1963)

3 HTK, 1965/66 Rijksbegroting, nr. 8300

4 De term “recreatief medegebruik” wordt vanaf 1979 gebruikt. In de praktijk wordt het “recreatief medegebruik” al sinds 1965 als instrument gehanteerd. Door middel van subsidies worden particulieren en publiekrechtelijke organen die in bezit zijn van potentiële recreatiegebieden, gestimuleerd om hun grond open te stellen voor het publiek.

5 Bovenwijkse voorzieningen betreffen die voorzieningen die niet alleen tot een bepaalde stadswijk beperkt zijn, maar die meerdere wijken of stadsgedeelten dienen.

6 Het nieuwe meerjarenprogramma verschilt van de eerdere meerjarenprogrammeringen 1971 t/m 1975 in die zin dat er nu volgens een duidelijk omschreven planningsprocedure gewerkt wordt en dat de uitgaven voor voorzieningen zijn vastgelegd.

7 Een en ander is uitgewerkt in de “Notitie Beheerbeleid” 1985

8 Zie hoofdstuk Kamperen

9 In sommige gevallen kan een Structuurschema vooraf worden gegaan door een Structuurvisie, waarin de plannen in grove lijnen worden geschetst.

10 Procedure PKB berust op de in 1972 verschenen Nota over de openbaarheid bij de voorbereiding van het ruimtelijk beleid. Volgens de procedure doorloopt het betreffende plan diverse stadia, waarbij een zo hoog mogelijke openbaarheid en gelegenheid tot inspraak gewaarborgd is.

11 Zie ook Rapport Institutioneel Onderzoek A.S. Fris, Bomen met beleid, Een Institutioneel onderzoek naar taken en handelingen inzake het bosbouwbeleid, 1945 - 1995, Den Haag 1997

12 zie Rapport Institutioneel Onderzoek J.T. Klinkenberg, “De stuurlied aan wal; Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein scheepvaart en maritieme zaken, 1980-1994” ‘s-Gravenhage, 1994, Handelingen 312-325

13 zie Rapport Institutioneel Onderzoek R.J. Hageman, “Met rede gekaveld; Een institutioneel onderzoek naar taken en handelingen van actoren op het terrein van de landinrichting in de periode 1945-1993” ‘s-Gravenhage 1998

14 De economische doelstelling wordt genoemd in de nota Paarden in Nederland uit 1980

15 De recreatieve doelstelling is verwoord in de nota Recreantenbeleid uit 1986

16 Zie Rapport Institutioneel Onderzoek N. Schreuder, Gezondheid en welzijn van dieren

17 Zie Rapport Institutioneel Onderzoek N. Schreuder, Gezondheid en welzijn van dieren

BRONNEN

Nota's

- Commissie Volkstuinwezen, *Het belang van de volkstuinen*, Den Haag 1958
- Ministerie van CRM en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, *Structuurschema Openluchtrecreatie*, Den Haag 1981 - 1984
- Ministerie van CRM, *Recreatief Medegebruik*, Den Haag 1982
- Ministerie van CRM, *Projectontwikkeling op het gebied van de openluchtrecreatie*, Den Haag 1969
- Ministerie van CRM, *Projectontwikkeling op het gebied van de openluchtrecreatie*, Den Haag 1973
- Ministerie van CRM, *Structuurvisie Openluchtrecreatie*, Rijswijk 1977
- Ministerie van LNV, *Nota Recreantenbeleid*, Den Haag 1986
- Ministerie van LNV, *Notitie Beheerbeleid*, Den Haag 1990
- Ministerie van LNV, *Kiezen voor recreatie, Beleidsnota Openluchtrecreatie 1992-2010*, Den Haag 1993
- Ministerie van LNV, *Wegwijs in de Verbliffsrecreatie*, Den Haag 1990
- Ministerie van LNV, *Recreatieschets 2020*, Den Haag 1997
- Ministerie van LNV, *Beleidsinformatie*, JG. 1 t/m 7
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, *Nota Vaarwegen*, Den Haag 1980
- NRLO, *Programmering openluchtrecreatie-onderzoek*, Den Haag 1984
- Structuurcommissie Draf- en Rensector, *Bevindingen en Aanbevelingen*, 's Hertogenbosch 1984
- Rijksdienst voor het Nationale Plan, *Recreatieruimten in Nederland*, Den Haag 1963
- Rijksdienst voor het Nationale Plan, *Structuurschets voor de ruimtelijke ontwikkeling van de openluchtrecreatie in Nederland*, Den Haag 1965
- Rijksdienst voor het Nationale Plan, *De ontwikkeling van het Westen des Lands*, Den Haag 1958
- Rijksdienst voor het Nationale Plan, *Nota inzake de ruimtelijke ordening in Nederland*, Den Haag 1960
- Rijksdienst voor het Nationale Plan, *Tweede Nota inzake de ruimtelijke ordening in Nederland*, Den Haag 1966
- Rijksdienst voor het Nationale Plan, *Tweede Structuurschets voor de ruimtelijke ontwikkeling van de openluchtrecreatie*, Den Haag 1966
- Rijksdienst voor het Nationale Plan/ Rijksplanologische dienst, *Jaarverslagen 1945- heden*

Literatuur

- Algemeen Verbond van Volkstuindersverenigingen in Nederland, *De betekenis van het volkstuinwezen in Nederland*, Den Haag 1958
- Volkstuinen - spitwerk in de toekomst, Toekomst-gerichte studie volkstuinwezen*, Amsterdam 1984
- J. W.J.M. Bogaarts, Waterstaat, *Rapport van een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het beleidsterrein waterstaat over de periode 1945-1994*, Den Haag, 1995
- A.S. Fris, *Bomen met beleid, Een onderzoek naar actoren, taken en handelingen op het beleidsterrein Bosbouw in de periode 1945-1995 in het kader van het PIVOT bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*, Den Haag, 1997
- B.M. Griethuysen, Van buitenspoor tot openluchtrecreatie, in *De Stichting Recreatie midden in de toekomst 1958 - 2008*, Den Haag 1983
- J. Grijpstra, *Paardenhouderij, paardenfokkerij en paardensport, Discussienota*, Den Haag 1977
- L. Hovy, *Luchtvaart gebonden, Een institutioneel onderzoek op het terrein van de burgerluchtvaart, 1945-1993*, Den Haag 1994
- H.P. Klaasen, *De bewogen geschiedenis van NBOR*, Rijswijk 1981

- J.T. Klinkenberg, *De stuurlied aan wal, Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein scheepvaart en maritieme zaken, 1980-1994*, Den Haag 1994
- D. Minkema, K. Jager, D. Frerichs, *Dravend door de tijd, geschiedenis van de Nederlandse draverfokkerij*, Zeist 1996
- H. Paul, *De geschiedenis van de kampeerwetgeving in Nederland vanaf 1945*, Den Haag 1986 (53x90 S)
- F. Speet, *Openluchtrecreatie en natuur- en landschapsbescherming in historisch perspectief*, (Scriptie) Breda 1980
- Stichting Recreatie, *Over volkstuinen nu*, Den Haag 1978
- Stichting Recreatie, *De Stichting Recreatie midden in de toekomst 1958-2008*, Den Haag 1983
- F. Zantkuijl, *Van Coelghaerde tot vrijetijdstuin*, Amsterdam

Interviews

In het kader van dit onderzoek zijn een aantal interviews gehouden met de volgende ambtenaren van het ministerie van LNV:

mw. Drs. K.J.M. de Feijter - Beleidsmedewerker Afdeling Groene Ruimte en Recreatie

mw. M. De Lange - Beleidsmedewerker Afdeling Groene Ruimte en Recreatie

dhr. H. Creman - Oud-Hoofd Beleidsafdeling Openluchtrecreatie

dhr. Drs. A.J. van der Velden - Beleidsmedewerker Afdeling Groene Ruimte en Recreatie

dhr. Ir. C.J. Verheijen - Beleidsmedewerker Afdeling Groene Ruimte en Recreatie

dhr. Mr. J.M.P.H. van der Zijden - Directeur Afdeling Groene Ruimte en Recreatie

BEGRIPPEN

- *Agri-toerisme*: term geïntroduceerd in 1995. Het gaat hier om een vorm van toerisme/openluchtrecreatie, welke zich afspeelt op het platteland en waarbij de agrarische beroepsbevolking een cruciale rol speelt. Tot het agri-toerisme behoren projecten als: kamperen bij de boer.

- *Dagrecreatie*: het verblijf buiten de woning - voor recreatieve doeleinden - zonder dat er een overnachting elders mee gepaard gaat.

- *Drafspor*t: sport waarbij de vier benen van het paard twee aan twee diagonaalsgewijs worden opgenomen en neergezet.

- *Planologische Kernbeslissing (PKB)*: Procedure PKB berust op de in 1972 verschenen Nota over de openbaarheid bij de voorbereiding van het ruimtelijk beleid. Volgens de procedure doorloopt het betreffende plan diverse stadia, waarbij een zo hoog mogelijke openbaarheid en gelegenheid tot inspraak gewaarborgd is.

- *Randstadgroenstructuur*: het geheel van groene ruimten binnen de stedelijke invloedssfeer van de Randstad, dat als contramural van het verstedelijkte gebied kan worden beschouwd en waarvoor het ruimtelijke beleid gericht is op wederzijdse afstemming van stedelijke en landelijke ruimtegebruiksvormen.

- *Recreatieschap*: een samenwerkingsverband van gemeente, provincie en/of Rijk ten behoeve van de openluchtrecreatie, gebaseerd op de Wet Gemeenschappelijke Regelingen

- *Recreatief medegebruik*: die vormen van openluchtrecreatie die plaats hebben in een omgeving met een niet-recreatieve hoofdfunctie, waarbij het medegebruik onder- of nevenschikt is aan de hoofdfunctie en het hoofdgebruik.

- *Rensport*: sport waarbij het paard zich in snelle galop voortbeweegt.

- *Routegebonden recreatie*: het creëren van een landelijk aaneengesloten netwerk van wandel-, fiets- en vaarroutes.

- *Structuurschema*: een structuurschema bevat hoofdlijnen en beginselen van algemeen belang voor het nationaal ruimtelijk beleid en geeft in het bijzonder inzicht in de desbetreffende sector op de lange termijn, de middellange termijn daarbij tevens in beschouwing genomen. De inhoud en de procedure van de structuurschema's zijn wettelijk vastgelegd in de Wet op de Ruimtelijke Ordening. Een structuurschema doorloopt de procedure van een planologische kernbeslissing en resulteert uiteindelijk in de regeringsbeslissing.

- *Toerisme*: vormen van ontspanning waarbij het verblijf in een andere omgeving primair is en waarbij gebruik wordt gemaakt van bedrijfsmatig geëxploiteerde voorzieningen.

- *Toeristisch recreatieve aandachtsgebieden (TRAG's)*: het geheel van ruimtelijke en niet-ruimtelijke voorzieningen en activiteiten die op regionale schaal vanuit een dagrecreatie invalshoek structurerend en bindend werken ten opzichte van zuiver toeristische accommodaties en activiteiten.

Tot de TRAG's behoren:

- de gebieden binnen de stedelijke sfeer;
 - de gebieden met een terughoudend beleid ten aanzien van de verblijfsrecreatie;
 - de gebieden met uitbreidingsmogelijkheden voor zowel vaste als toeristische standplaatsen en huurbungalows alsmede voor vaste ligplaatsen;
 - de nationale landschappen.
- *Toeristisch recreatieve infrastructuur*: het geheel van ruimtelijke en niet-ruimtelijke voorzieningen op regionale schaal die de samenhang tussen de openluchtrecreatie en de toeristische accommodaties versterkt
- *Totalisator*: het systeem van weddenschappen waarbij het totaal der inzetten onder de winnaars wordt verdeeld, behoudens wettelijk voorgeschreven maxima of inhoudingen. Bij AMvB zijn de opbrengsten van de paardentotalisator ten dele bestemd voor de financiering van de draf- en rensport, alsmede voor de prijzengelden voor de eigenaren en fokkers van winnende paarden.
- *Zonering*: maatregelen die erop gericht zijn recreanten te geleiden, ten einde onderlinge hinder tussen recreatieactiviteiten te voorkomen en/of aanwezige natuur- en landschapswaarden te beschermen.

Van de selectie van papier naar de selectie van handelingen

Een methode voor de vervaardiging van een archiefselectie-instrument uitgaande van het handelen van de overheid (samenstelling: W.D. Küller; ISBN 90-74442-03-X) 's-Gravenhage, 1992, 1993

***Om de kwaliteit van het behoud:
NORMEN 'GOEDE EN GEORDENDE STAAT'***

(samenstelling: M. Beekhuis/R.C. Hol; ISBN 90-74442-10-2) 's-Gravenhage, 1993

Handelend optreden

Overheids handelen: modellen, onderzoeksmethoden en toepassingen (samenstelling: medewerkers PIVOT; ISBN 90-74442-27-7) 's-Gravenhage, 1994

De toegang ontsloten

Voordrachten gehouden op de themabijeenkomst over bewerking en toegankelijkheid van het archiefblok over de Rijksbegroting van het ministerie van Financiën over de periode 1940-1981 (samenstelling: R.W. Steensma; ISBN 90-74442-41-2) 's-Gravenhage, 1996

1 *Coördinatie op hoog niveau*

Institutioneel onderzoek naar de ministeriële coördinatie, organen en de ambtelijke voorportalen, 1945-1990 (samenstelling: dr. L. Hovy; ISBN 90-74442-01-3) 's-Gravenhage, 1992

2 *Kwakzalverij is nooit uit te roeien: 'Mundus vult decipi'*

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de medische beroepen en opleidingen, 1940-1990 (samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-02-1) 's-Gravenhage, 1992

3 *Oorlog duurt een leven lang*

uitverkocht

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake de oorlogsgetroffenen, 1945-1990 (samenstelling: drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-04-8) 's-Gravenhage, 1993

4 *Telecommunicatie en post in Nederland*

uitverkocht

Een institutioneel onderzoek op het beleidsterrein telecommunicatie en post, 1945-1990 (samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts en dr. L. Hovy; ISBN 90-74442-05-6) 's-Gravenhage, 1993

5 *Zicht op toezicht*

Een institutioneel onderzoek naar het staatstoezicht op de volksgezondheid, 1940-1990
(samenstelling: drs. L.B. Humbert; ISBN 90-74442-06-4)
's-Gravenhage, 1993

6 *Planning van voorzieningen in de gezondheidszorg*

Rapport van een institutioneel onderzoek, 1945-1990
(samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-07-2)
's-Gravenhage, 1993

7 *Verzekerd van zorg*

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de bekostiging en verzekering van de gezondheidszorg als onderdeel van het stelsel van structuur en financiering van de gezondheidszorg, 1940-1990
(samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-09-9)
's-Gravenhage, 1993

8 *De vaststelling van tarieven in de gezondheidszorg*

Een institutioneel onderzoek, 1945-1990
(Samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-08-0)
's-Gravenhage, 1993

9 *Het Bejaardenbeleid*

Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake het ouderenbeleid, 1945-1990
(samenstelling: drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-12-9)
's-Gravenhage, 1993

10 *Rechtspleging en rechtshulp*

De datageschiedenis van handelingen en organisatie-eenheden van de justitiële ministeriële organisatie van de rechtspleging en rechtshulp, 1945-1992
(samenstelling: drs. C.K. Berghuis; ISBN 90-74442-14-5)
's-Gravenhage, 1993

11 *Nationaliteiten*

Een onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de nationaliteitsaangelegenheden, 1945-1991
(samenstelling: drs. A.H. Netiv; ISBN 90-74442-13-7)
's-Gravenhage 1994

12 *'So many laws argue so many sins'*

Een onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de wetgeving, 1945-1991
(samenstelling: drs. A.H. Netiv; ISBN 90-74442-11-0)
's-Gravenhage 1994

13 *Kwaliteit op recept*

Een onderzoek naar de actoren en handelingen op het terrein geneesmiddelen en medische hulpmiddelen, 1940-1990
(samenstelling: drs. L.B. Humbert, drs. F. van der Doe en drs. M.J.B. Kavelaars; ISBN 90-74442-16-1)
's-Gravenhage 1994

- 14 Externe Adviesorganen in de gezondheidszorg** uitverkocht
Een institutioneel onderzoek op het terrein van de advisering in de gezondheidszorg, 1940-1990
(samenstelling: drs. N.P. van Egmond en drs. F. van der Doe; ISBN 90-74442-15-3)
's-Gravenhage 1994
- 15 Per slot van rijksrekening**
Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein beheer van de rijksbegroting, 1940-1993
(samenstelling: F. van Dijk; ISBN 90-74442-17x) 's-Gravenhage 1994
- 16 Luchtvaart gebonden** uitverkocht
Een institutioneel onderzoek op het terrein van de burger-luchtvaart, 1945-1993
(samenstelling: dr. L. Hovy; ISBN 90-74442-18-8)
's-Gravenhage 1994
- 17 Driemaal 's Raads Recht**
Een institutioneel onderzoek naar de taakgebieden van de Raad van State, (1940) 1945-1990
(samenstelling: drs. A. Spijksma en drs. L. Verbeek; ISBN 90-74442-20x)
's-Gravenhage 1994
- 18 De heilige koe geboekstaafd**
Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de Rijksdienst voor het Wegverkeer, 1951-1994
(samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; ISBN 90-74442-19-6)
's-Gravenhage 1994
-
- Een institutioneel onderzoek naar de actoren en handelingen op het terrein van het heffen en invorderen van belastingen, 1940-1993
(samenstelling: P. Lamboo; ISBN 90-74442-24-2) 's-Gravenhage 1994
- 20 Roeien met de riemen**
Een onderzoek naar instituties, bedrijfsprocessen en handelingen met betrekking tot het beleidsterrein militair materieel Koninklijke Marine, 1945-1993
(samenstelling: drs. A.G. de Vries; ISBN 90-74442-22-6)
's-Gravenhage 1994
- 21 Stuurlui aan wal**
Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein scheepvaart en maritieme zaken, 1980-1994
(samenstelling: drs. J.T. Klinkenberg; ISBN 90-74442-21-8)
's-Gravenhage 1994
- 22 Smelten, pletten, ponsen en slaan (geldvoorziening)**
Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van het geldwezen (de geldvoorziening), 1940-1993
(samenstelling: drs. N.P. van Egmond; ISBN 90-74442-23-4)
's-Gravenhage 1994
- 23 De toelating van vreemdelingen**

Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein toelating van vreemdelingen, 1945-1993
(samenstelling: drs. C.K. Berghuis, W. Hoffstädt, W.D. Küller; ISBN 90-74442-28-5)
's-Gravenhage 1994

24 *Ter bevordering van menswaardige arbeid* uitverkocht

Rapport institutioneel onderzoek op het beleidsterrein arbeidsomstandigheden 1940-1993
(samenstelling: M. Schaap, A. Spijksma; ISBN 90-74442-25-0)
's-Gravenhage 1994

25 *Geef acht (militair personeel; beroeps-en reserve-personeel)*

Een institutioneel onderzoek naar bedrijfsprocessen en handelingen op het beleidsterrein militair personeel:
beroeps-en reservepersoneel in dienst van het ministerie van Defensie en voorgangers, 1945-1993
(samenstelling: drs. F. van der Doe, drs. M.L. Loef; ISBN 90-74442-26-9)
's-Gravenhage 1994

26 *Agrarisch Onderwijs*

Een onderzoek naar actoren, taken en handelingen op het beleidsterrein Agrarisch Onderwijs in de periode
1945-1992
(samenstelling: G.M.C.J. Smeets; ISBN 90-74442-30-7)
's-Gravenhage 1995

27 *Tussen waarneming en neerslag*

Een institutioneel onderzoek naar het takenpakket van het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut
(samenstelling: W.D. Küller; ISBN 90-74442-29-3)
's-Gravenhage 1994

28 *Waterstaat*

Rapport van een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het beleidsterrein waterstaat over de
periode 1945-1994
(samenstelling: J.W.J.M. Bogaarts; 90-74442-31-5)
's-Gravenhage 1995

29 *Eenheid in verscheidenheid*

Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van staatkundige verhoudingen en
samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk der Nederlanden in de periode 1954-1995
(samenstelling: drs. I. Broos; ISBN 90-74442-32-3)
's-Gravenhage 1996

30 *Inlichtingendienst Buitenland*

Een institutioneel onderzoek naar de Buitenlandse Inlichtingendienst/ Inlichtingendienst Buitenland (1946-
1996)
(samenstelling: dr. D. Engelen; ISBN 90-74442-33-1)
's-Gravenhage 1996

31 *Handelen met de sterke arm*

Rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein politie (deel II), 1994
(samenstelling: drs. M.J.B. Kavelaars; ISBN 90-74442-34-X)

's-Gravenhage 1996

32 Flora en Fauna

Rapport van een onderzoek naar het beleidsterrein Flora en Fauna in de periode 1945-1993

(samenstelling: drs. M.L. Baten; ISBN 90-74442-35-8)

's-Gravenhage 1996

33 Van monumentale waarde

Een institutioneel onderzoek naar de rijksoverheidsbe-moeienis met monumentenzorg, 1945-1990

(samenstelling: drs. F. van der Doe en drs. H. Spijker-man; ISBN 90-74442-36-6)

's-Gravenhage 1996

34 Geld(t) voor overzee

Institutioneel onderzoek naar overzeese pensioenen en eenma-lige uitkeringen aan Indische oorlogsslachtoffers

(samenstelling: drs. N.J.W. de Goeje; ISBN 90-74442-40-4)

's-Gravenhage 1996

35 Pacht- en Grondprijnsbeleid

Institutioneel onderzoek naar twee beleidsterreinen die zich begeven op het deeltaakgebied prijsbeheersing van de landbouwgronden 1945-1993

(samenstelling: drs. C.K. Berghuis en drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-37-4)

's-Gravenhage 1996

36 Echt goud, echt zilver ?

Rapport van een institutioneel onderzoek naar de taken en de hande-lingen betref-fende het waar-borgen van (platina), gouden en zilve-ren werken over de periode 1940-1995.

(samenstelling drs. G. Beks; ISBN 90-74442-39-0) 's-Gravenhage 1996

37 De grens verlegd

Rapport van een institutioneel onderzoek naar de taken en het over-heids-handelen op het beleidster-rein invoerrechten en accijnzen, 1940-1962

(samenstelling drs. G. Beks; ISBN 90-74442-38-2)

's-Gravenhage 1996

38 De grens geslecht

Rapport van een institutioneel onderzoek naar de taken en het over-heids-handelen op het beleidster-rein invoerrechten en accijnzen, 1962-1995

(samenstelling A.A. Mietes; ISBN 90-74442) 's-Gravenhage 1996

39 Zakelijk gezien

Rapport van het institutioneel onderzoek naar de taken en handelingen van de dienst Domeinen van het ministerie van Financiën over de periode 1945-1994

(samenstelling F. van Dijk; ISBN 90-74442-42-2)

's-Gravenhage 1996

40 Geregeld toezicht

Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de regulering van en het toezicht op de centrale bank, het kredietwezen, het effectenverkeer en het giroverkeer (en de Rijkspostspaarbank), het voorkomen van het witwassen van uit criminele activiteiten verkregen gelden, en het financiële verkeer in buitengewone omstandigheden, 1940-1995

(samenstelling drs. N.P. van Egmond; ISBN 90-74442-43-9)
's-Gravenhage 1996

Een institutioneel onderzoek naar het takenpakket en de handelingen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne, 1940-1995

(samenstelling drs. I.E.C.M. Broos, ing. S. Slagter en drs. H.E. Erich; ISBN 90-74442-46-3)
's-Gravenhage 1996

42 Leergeld

Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein studiefinanciering, 1945-1994

(samenstelling J. van der Meer en G.J. Willighagen; ISBN 90-74442-47-1)
's-Gravenhage 1997

43 Die zijn schuld betaald, verarmt niet

Een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de zorg voor de financiering en beheersing van de staatsschuld, 1940-1993

(samenstelling drs. A. Ettekhoven; ISBN 90-47772-48-X)
's-Gravenhage 1997

44 Bomen met beleid

Een institutioneel onderzoek naar actoren, taken en handelingen op het beleidsterrein bosbouw, 1945-1995

(samenstelling drs. A.S. Fris; ISBN 90-74442-49-8)
's-Gravenhage 1997

45 Het Rijk onder dak

Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid op het beleidsterrein van de rijkshuisvesting, 1945-1994 en in het bijzonder de Rijksgebouwendienst (1922-1994)

(samenstelling dr. J.A.A. Bervoets; ISBN 90-74442-52-8)
's-Gravenhage 1997

47 Het verdiende loon

Een institutioneel onderzoek op het terrein van inkomens- en arbeidsvoorwaardenbeleid over de periode 1940-1944

(samenstelling A. Ettekhoven en A.T. Spieksma; ISBN 90-74442-51-X)
's-Gravenhage 1997)

48 De draden van de WEB

Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein beroepsonderwijs en volwasseneneducatie 1945 - 1995/1996

(samenstelling drs. A.E.M. Jonker; ISBN 90-74442-54-4)
's-Gravenhage 1998

49 Van pro-actie tot nazorg

Een institutioneel onderzoek naar het deelbeleidsterrein brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing vanaf 1952

(samenstelling W.D. Küller; ISBN 90-74442-57-9)
's-Gravenhage 1998

51 Openluchtrecreatie

Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein openluchtrecreatie over de periode 1945 - 1996

(samenstelling drs. R. van der Wal; ISBN 90-74442-60-9)
's-Gravenhage 1998

52 Speciaal Centraal

Een institutioneel onderzoek naar het deelbeleidsterrein speciaal onderwijs periode 1950-1996

(samenstelling Y. van Dam-Kooij; ISBN 90-74442-53-6)
's-Gravenhage 1998

53 Geschiedschrijving van de toekomst

Een rapport institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein algemeen wetenschappelijke beleidsvoorbereiding (1892) 1945-1996

(samenstelling drs. F. van der Doe, drs A.G. de Vries, drs. Ch. M. Zeegers; ISBN 90-74442-58-7)
's-Gravenhage 1998

54 Gewasbescherming

Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein Gewasbescherming met actoren en handelingen in de periode 1945-1993

(samenstelling drs. M.L. Baten; ISBN 90-74442-61-7)
's-Gravenhage 1998

55 Een academische zaak deel II

Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid op het beleidsterrein wetenschappelijk onderwijs (1945) 1960-1997

(samenstelling drs. Ch. M. Zeegers; ISBN 90-74442-59-5)
's-Gravenhage 1998

56 Behoorlijk behandeld

Rapport van een institutioneel onderzoek naar actoren en handelingen op het terrein van de Nationale Ombudsman (1964) 1982-1997

(samenstelling drs. R.J.B. Hageman; ISBN 90-74442-55-2)
's-Gravenhage 1998

57 Staatsdeelneming en financiering van het bedrijfsleven

Een institutioneel onderzoek naar de handelingen en taken van de Rijksoverheid op het beleidsinstrument staatsdeelnemingen en financiering van het bedrijfsleven, 1940-1995

(samenstelling drs. G. Beks, drs. A.G. de Vries; ISBN 90-74442-56-0)
's-Gravenhage 1998

58 De Sociaal-Economische Raad

Een institutioneel onderzoek naar de taken en handelingen van de SER, 1950-1997

(samenstelling E.A.T.M. Schreuder; ISBN 90-74442-65-5)

's-Gravenhage 1998